

ВІСНИК ПРОФОСВІТИ

Видається з 1992 року,
як зареєстроване видання - з січня 1994

Лютий 2023 року
Виходить 2 рази на місяць

Орган Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області

28 лютого 2023 року

На обласному веб-фестивалі

Обласний веб-фестиваль освітнього відеоконтенту «ROAD SKILLS» - один із кроків підвищення якості професійної підготовки

Сучасна молодь все більше часу приділяє перегляду відео різного формату та спрямованості. Як видно з діаграми на рис.1, у світі середній показник перегляду відео глядачами за останні 5 років збільшився на 8,5 годин.

Рис.1. Статистика переглядів відеоконтенту за 2018-2022 роки (за даними Wyzowl)

Безсумнівно, потокові платформи сьогодні є основними напрямками для відео. З моменту запуску в 2005 році YouTube перетворився зі сховища аматорських відео в найбільшу онлайн-платформу відео в усьому світі. Щодня

мільйони глядачів звертаються до YouTube, щоб отримати вміст, який відповідає їх різноманітним потребам, інтересам і захопленням.

Широкий спектр корпоративного та створеного користувачами контенту, починаючи від музичних та ігрових відео до DIY (самостійне виготовлення предметів широкого вжитку - «зроби своїми руками») та освітніх роликів, дозволив відеогіганту стати провідним онлайн-напрямком для мільйонів користувачів з усього світу. Станом на листопад 2022 року YouTube зафіксував приблизно 75 мільярдів відвідувань свого веб-сайта по всьому світу.

Завдяки постійному зростанню популярності та універсальності відеоформату YouTube є однією з найефективніших платформ для залучення великої аудиторії. Зважаючи на це, методистами НМЦ ПТО у Харківській області було обрано канал YouTube як відкриту платформу для проведення обласного веб-фестивалю освітнього відеоконтенту «Road Skills» (далі - Фестиваль) з листопада 2022 по січень 2023 року.

Працюючи в умовах війни та дистанційного навчання, викладачі та майстри виробничого навчання не мають можливості навчати учнів у лабораторіях і майстернях ЗП(ПТ)О. Тому проблема створення навчального відеоконтенту для них особливо актуальна. Методисти НМЦ ПТО у

ЧИТАЙТЕ У НОМЕРІ

- Обласний веб-фестиваль освітнього відеоконтенту «ROAD SKILLS» - один із кроків підвищення якості професійної підготовки
- 10 порад для створення відеоконтенту
- Сучасний інструментарій для оцінювання результатів навчання: нові виклики
- Зайнятість працівників закладів освіти та їх потенціал на ринку праці
- Формування мотивації учнів на уроках фізики
- Часткові кваліфікації - сучасні форми професійного навчання
- Квестові технології в освітньому процесі
- Використання цифрових ресурсів на уроках виробничого навчання з професії «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування»
- Дистанційне навчання: простір можливостей
- Використання пісенного матеріалу на уроках англійської мови
- Профілактична робота соціально-психологічної служби ЗП(ПТ)О Харківської області щодо протидії торгівлі людьми
- Ефективна взаємодія педагогічного колективу і практичного психолога щодо покращення психологічного клімату
- Проведення уроків з фізичної культури під час дистанційного навчання
- Використання тестової форми контролю знань як засобу активізації навчальної роботи учнів під час дистанційного навчання
- Використання соціальних мереж у дистанційному навчанні (приклад використання на уроках Telegram-каналу)
- Правила поведінки населення під час обстрілу і бомбардування житлових масивів
- Військова освіта в Україні
- Турнір з шахів та шашок - 2023

Харківській області, організовуючи обласний фестиваль, ставили за мету побачити готовність педагогів до такої творчої роботи, їх рівень знань щодо правил зйомки контенту, володіння цифровими інструментами для обробки та редагування відео.

Окрім того, захід був спрямований на активізацію творчого потенціалу педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області, підвищення престижності робітничих професій та якості професійно-практичної підготовки здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання, а також розповсюдження досвіду роботи педагогів Харківщини.

У Фестивалі «Road Skills» взяли участь 94 педагогічні працівники із 19 ЗП(ПТ)О (авторство відеоконтенту як колективне, так й індивідуальне), які створили та надіслали 88 відеороликів за такими номінаціями:

► Відеоконтент з професій монтажно-будівельного профілю (5 відеороликів).

► Відеоконтент з професій харчової промисловості та ресторанного сервісу (34 відеоролики).

► Відеоконтент з професій швейного профілю (13 відеороликів).

► Відеоконтент з професій машинобудівного профілю, електромонтажного та зварювального напрямку (8 відеороликів).

► Відеоконтент з професій сільськогосподарського профілю (9 відеороликів).

► Відеоконтент з автотранспортних професій та професій залізничного напрямку (9 відеороликів).

► Відеоконтент з професій економічного напрямку та професій ІТ-технологій (10 відеороликів).

Контент педагогічних працівників, поданий на Фестиваль, був абсолютно різним та охоплював 26 професій: монтажник гіпсокартонних конструкцій, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, електрозварник ручного зварювання, електрогазозварник, кухар, кондитер, оператор комп'ютерного набору, перукар (перукар-модельєр), провідник пасажирського вагона, офісний службовець (бухгалтерія), офіціант, кушнір-розкрійник, озеленювач, оператор верстатів з програмним керуванням, слюсар з ремонту рухомого складу, водій автотранспортних засобів, офісний службовець (бухгалтерія), оператор комп'ютерної верстки, кравець, швачка, тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, монтажник систем утеплення будівель, палітурник, верстатник широкого профілю, робітник фермерського господарства, штукатур.

Найбільше відеороликів було представлено з професій харчової промисловості та ресторанного сервісу – 34, найменше з професій монтажно-будівельного профілю – 5.

Найактивнішими учасниками Фестивалю були педагогічні працівники, які надіслали найбільшу кількість відеороликів – від 7 до 12:

• Слобожанський регіональний центр професійної освіти» (7 відеороликів);

• ДНЗ «Харківське вище професійне училище № 6» (8 відеороликів);

• ДПТНЗ «Регіональний центр професійної освіти ресторанно-готельного, комунального господарства, торгівлі та дизайну» та ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області» (по 9 відеороликів);

• ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області» (10 відеороликів);

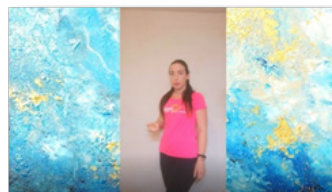
• ДНЗ «ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської

області» (12 відеороликів).

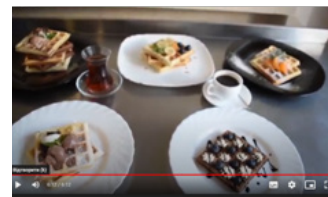
Фестиваль проводився в три етапи: подача авторами матеріалів, розміщення відеоконтенту на каналі YouTube НМЦ ПТО у Харківській області, перегляд відеороликів усіма бажаними та голосування «вподобайками». Переможців (відповідно до умов Фестивалю) було визначено за середнім показником переглядів і «вподобайок» з кожної номінації окремо.

Ними стали:

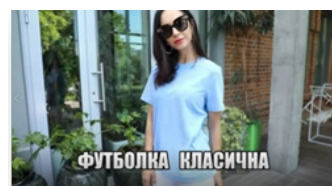
► **Ганна ДОКУНІНА** – ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області» – загальна середня кількість переглядів та уподобань **1913,5** (номінація «Відеоконтент з професій монтажно-будівельного профілю», тема: «Створення декоративної штукатурки самостійно»);

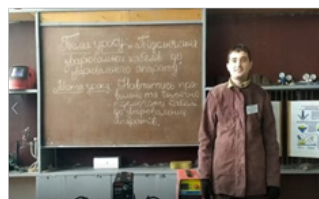
► **Олена ПАСЬКОВА** – ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва» – загальна середня кількість переглядів та уподобань **3570** (номінація «Відеоконтент з професій харчової промисловості та ресторанного сервісу», тема: «Приготування бельгійських вафель»);

► **Світлана МАКСИМЕНКО** – ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області» – загальна середня кількість переглядів та уподобань **1791,5** (номінація «Відеоконтент з професій швейного профілю», тема: «Обробка футболки класичної»);

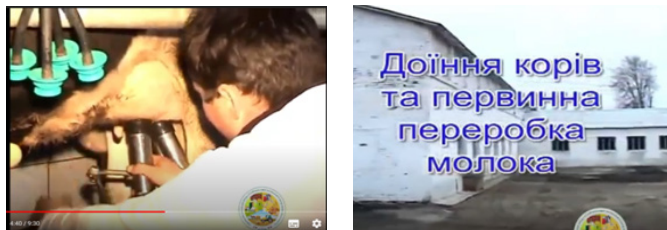

► **Дмитро КОТЛЯРОВ** – ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти» – загальна середня кількість переглядів та уподобань **832** (номінація «Відеоконтент з професій машинобудівного профілю, електромонтажного та зварювального напрямку», тема: «Підключення зварювальних кабелів до зварювального апарату»);

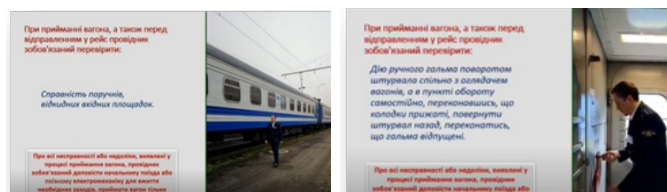

► **Олексій ЛЕБЕДИНСЬКИЙ** – ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти» – загальна серед-

ня кількість переглядів та уподобань **1716** (номінація «Відеоконтент з професій сільськогосподарського профілю», тема: «Доїння корів. Первинна обробка молока»);

► **Анна КАБУШКО** – Люботинський професійний лицей залізничного транспорту – загальна середня кількість переглядів та уподобань **888,5** (номінація «Відеоконтент з професій автотранспортних професій та професій залізничного напрямку», тема: «Вдосконалюємо Hard Skills провідника пасажирського вагона»);

► **Ольга МАНЬКО** – ЗП(ПТ)О «Богодучівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» – загальна середня кількість переглядів та уподобань **313,5** (номінація «Відеоконтент з професій економічного напрямку та професії IT-технологій», тема: «Створення презентації. Редагування та демонстрація презентації»).

Як відомо, основна аудиторія YouTube – люди у віці від 25 до 44 років. І, як стверджує статистика, 93% мілленіалів дивляться навчальні відео.

Мілленіали або Покоління Y – покоління, до якого, зазвичай, прийнято відносити людей, які народилися у період з 1981 по 1996 роки, на момент настання нового тисячоліття вони були у юному віці. Це вже давно не підлітки, які прагнуть розваг. Це молоді й активні люди, які кожен день стикаються з труднощами і які шукають допомоги на YouTube. Серед різноманіття розважальних відеороликів, зараз дедалі активніше просувається думка про необхідність створення та активного поширення серйозного навчального контенту. Наразі фестиваль був сфокусований на конкретній цільовій аудиторії – викладачах ЗП(ПТ)О. І як видно з діаграми на рис.2, нам вдалося охопити бажану аудиторію.

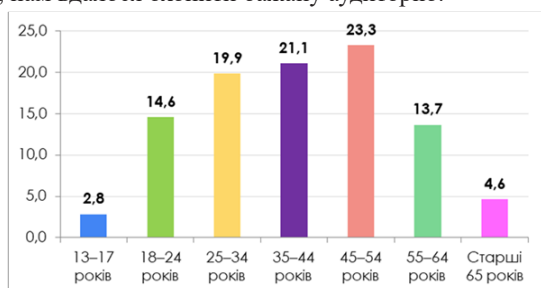

Рис.2. Вік глядачів відеоконтенту Фестивалю

Станом на січень 2023 року, за даними <https://www.statista.com>, приблизно 54,4% користувачів YouTube в усьому світі були чоловіками. Для порівняння, жінки-користувачі популярної соціальної відеоплатформи склали приблизно 46% від загального числа.

Працівники сервісу VIDEOFIRMA провели дослідження і з'ясували, що за статевою ознакою українська аудиторія YouTube складається на 53% з жінок і на 47% з чоловіків.

А яка ж статистика переглядів наших відеороликів за гендерною ознакою? Бачимо на рис.3 у діаграмі співвідношення глядачів контенту за статтю, що майже відповідає середньостатистичним показникам, враховуємо, що більшість педагогів – жінки.

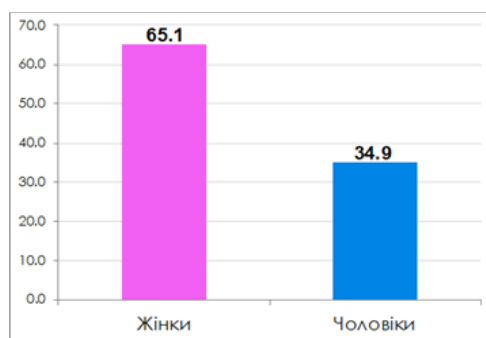

Рис.3. Гендер глядачів відеоконтенту Фестивалю

На рис.4 подано п'ятірку країн, глядачі яких більше всього цікавилися контентом, представленим на Фестивалі. Як видно з діаграми, найактивніші глядачі (75,5%) із України, переважно з таких міст, як Харків, Київ, Первомайський, Дніпро, Львів, Люботин та Богодучів. Зрозуміло, чому у список потрапили Німеччина або Польща, зараз там багато наших співвітчизників, але дивний факт – зацікавленість глядачів із Індії.

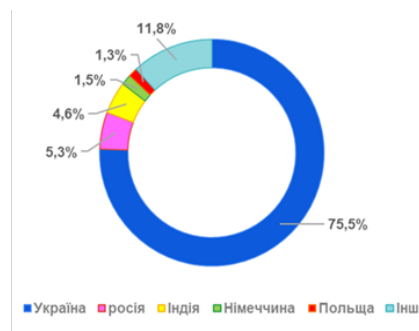

Рис.4. Країни, з яких глядачі цікавилися контентом, представленим на Фестивалі

За умовами фестивалю переможців визначали за двома критеріями: кількістю уподобань та переглядів. Ці статистичні показники виступили індикаторами популярності відеоконтенту. Але існує багато інших, більш інформативних індикаторів якості та ефективності контенту, за якими ми проаналізували статистику навчальних відеороликів, представлених на Фестивалі, за останні два місяці. Розглянемо деякі з них.

1. Найпопулярніше відео, тобто те, яке переглядалось найчастіше. У **ТОП-10** увійшли наступні:

Місце	Назва контенту
1	Приготування бельгійських вафель
2	Приготування пряничного тіста та виробів з нього

3	Створення декоративної штукатурки самостійно
4	Котлета по-кегичівськи
5	Обробка футболки класичної
6	Доїння корів. Первинна обробка молока
7	Ручні стібки: навчальні вправи
8	Приготування заправних супів, борщ український, борщ з чорносливом
9	Приготування складних сумішей
10	Приготування тіста на млинчики та виробів з нього. Вимоги до якості. Подача

Як видно із таблиці, найбільш популярним виявився контент з професій харчової промисловості. Це вкотре демонструє неабияку зацікавленість населення у фудроліках із детальними та покроковими інструкціями. Але переможці (рядки рожевого кольору) номінацій відеоконтенту з професій монтажно-будівельного, швейного та сільськогосподарського профілю все одно потрапили в десятку. Найменш популярним виявилось відео «Списки у текстовому документі (Word)».

2. Середній відсоток перегляду відеоконтенту (за 1 перегляд) в середньому склав 11,3%. У таблиці подано перелік відео, які були переглянуті більш за все – на 20-36% від загальної тривалості відео.

Назва контенту	% перегляду
Створи таблицю в Word	36,3
Котлета по-кегичівськи	29,5
Оздоблення муляжу торта	27
Приготування тіста на млинчики та виробів з нього. Вимоги до якості. Подача	21,2
Сервірування столу до вечері	20,7
Швейцарська меренга	20,7
Деруни фаршировані м'ясною начинкою з грибним соусом	20,1

Відео «Приготування страв та гарнирів із смажених овочів» переглядалось менш за все – 3% в середньому.

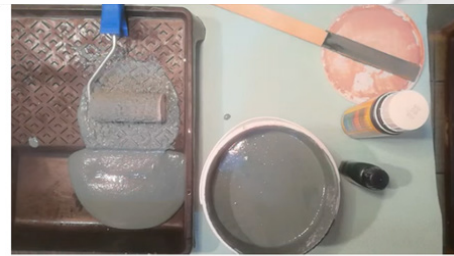
3. Тривалість перегляду відео (у годинах/%). За період з 20.12.2022 по 16.02.2023 на перегляд навчального відеоконтенту аудиторія витратила 957,8 годин. У таблиці подано інформацію про 3 ролики, які переглядали більше всього.

Контент	Тривалість години/%
Котлета по-кегичівськи	104,1/10,9%
Створення декоративної штукатурки самостійно	77,7/8,1%
Приготування бельгійських вафель	73,2/7,6%

Менш за все глядачі витратили на перегляд відео «Текстовий редактор WordPad» – всього 63 хвилини (0,1%) від загального часу перегляду всього контенту.

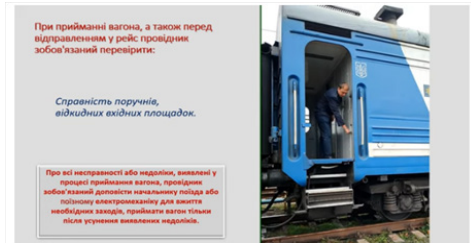
4. Показник «Ключові моменти утримання аудиторії» показує, які фрагменти відео привертають увагу глядачів, тобто які фрагменти ролика є найефективнішими.

Так, наприклад, у відео «Створення декоративної штукатурки самостійно» перші 4 хвилини є ключовими: це з 1 по 3 етапи роботи майстра (підготовка поверхні, ґрунтування, нанесення декоративного шару).

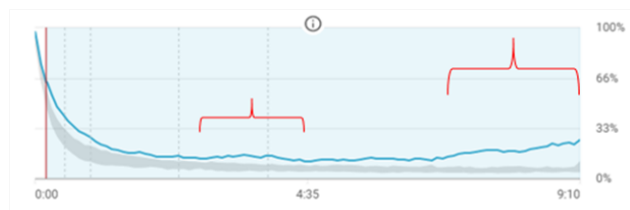
Створення декоративної штукатурки самостійно (Докуніна Г.В.)

Так само, із роликом «Вдосконалюємо Hard Skills провідника», перші 4 хвилини (до перевірки хвостових сигналів) були найцікавішими для глядачів.

Вдосконалюємо Hard Skills провідника пасажирського вагона (Кабушко А.С.)

А відео «Приготування торта «Казка» повністю все переглядалось аудиторією. При цьому на графіку видно декілька піків – фрагменти, які глядачі переглядали декілька разів.

Це 3-4 та з 6 хвилини до кінця відео: фрагменти приготування оздоблення та декорування торта.

Приготування торта «Казка» (Політика М.В.)

А в ролику «Подання сучасних десертів» більше всього аудиторія акцентувала увагу на фрагменті особливостей сервірування банкету «Чай».

Подання сучасних десертів (Усатенко Н.М.)

Як показує статистика, 83% українських інтернет-користувачів відвідують YouTube мінімум 1 раз на місяць, а 55% з них – щодня. Наша мета – продовжувати наповнювати YouTube простір якісним, корисним і професійним контентом: навчальним, профорієнтаційним і просто, надихаючим.

**Зінаїда НАЗАРЕЦЬ, Владлена ДРОБНА,
Олена ПАВЛЕНКО,**
методисти НМЦ ПТО у Харківській області

10 порад для створення відеоконтенту

У 2022 році соціальні мережі стали маркетинговим каналом номер один, а відео вже третій рік поспіль є провідним форматом медіаконтенту.

Пандемія першою вплинула на поширення популярності відеоконтенту, і його почали створювати навіть ті, хто цього і не планував – іноді це був єдиний варіант «достукатися» до споживачів, яких у реальному світі зустріти було досить складно. Далі свій внесок зробила війна – віддалена робота, дистанційне або змішане навчання потребували відеоконтент для вирішення освітніх, повсякденних та робочих задач.

Навіть у соцмережах з'явився свій відеоконтент – User-generated або відеоконтент звичайного користувача, який дуже швидко став популярним у молоді: від кулінарії до танців у TikTok, кожне з них надає автентичного вигляду контенту. Тому є місце і для навчального відеоконтенту, створеного педагогічними працівниками профтехосвіти, поки не з'явиться професійний. Більш за все така тенденція буде актуальною ще довго, тому що професійне створення відеоконтенту коштує немалих грошей, а професійно-технічна освіта не може чекати – молодь треба навчати сьогодні, особливо в умовах дистанційної освіти.

Термін «*edutainment*» – це поєднання інформації та розваги, який

особливо актуальним став останні три роки, в тому числі й в освіті. Він базується на візуалізації почутої інформації з метою закріплення знань, отриманих у поєднанні з позитивними емоціями. Гейміфікація, візуалізація інформації, у тому числі і відеоряд, якщо викликають в учнів зацікавлення, приймний

досвід, залишають у пам'яті для збереження більше інформації, ніж традиційні методи під час дистанційного навчання.

Як і в будь-якій іншій справі, у створенні відеоконтенту майстерність приходить із досвідом, тому, якщо ви ніколи раніше не знімали, спершу подивіться навчальні ролики на YouTube та потренуйтеся.

Пам'ятайте: зняти відео, яке із цікавістю будуть переглядати та поширювати, можна і з мінімальним бюджетом, адже головне – це якісний контент. Не забуваємо, молодь – глядач

вибагливий, тому треба все продумати: від сценарію до обладнання, яке будемо використовувати.

По-перше – це ідея, ваше головне завдання – передати її так, щоб вас зрозуміли. Сконцентруйтеся на меті, яку проблему ви висвітлюєте у своєму відео і яка в цьому цінність для глядача. Як радять фахівці, краще починати навчальне відео з проблеми, і далі надавати шляхи її вирішення.

Візуал, яким буде наповнено відео, це, необов'язково, повинні бути ви, як центральна фігура, або тільки ваші дії, додатково, під час редагування, можна

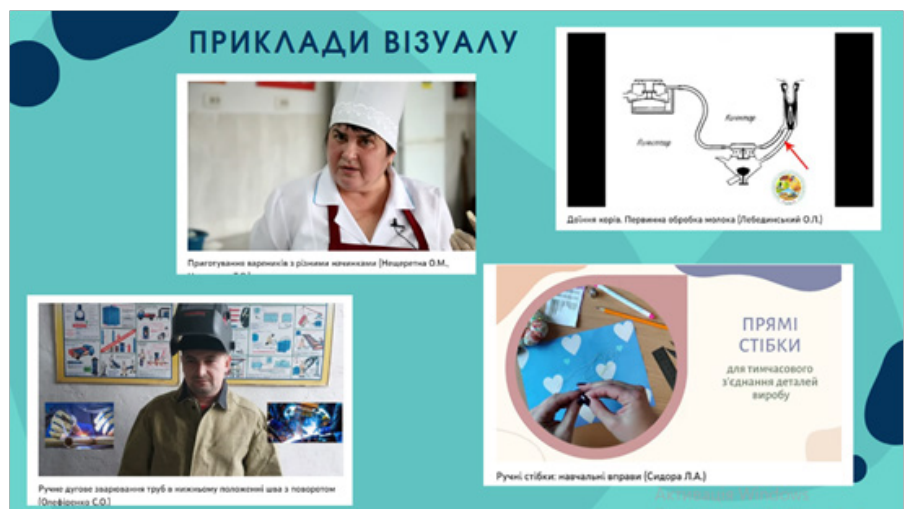

Рис. 1. Приклади використання візуалу

буде наповнити контент іншими візуальними компонентами (фрагментами мультфільмів, фільмів, ілюстраціями, схемами, моделями), що будуть доповнювати вашу ідею та зміст (рис.1 на стор.5).

По-друге – визначити цільову аудиторію, на яку розрахований ваш відеоролик, і відповідно організувати подачу матеріалу. Якщо це навчальне відео, зрозуміло, що воно розраховано на молодь віком 16-20 років. А, наприклад, якщо це профорієнтаційне відео, у нього може бути дві цільові аудиторії – молодь та їх батьки. І кожна сприймає інформацію по-різному, і цінності у кожній теж різні, тому один ролик не зайде одразу для обох. Тому є необхідність створювати два профорієнтаційні відео, щоб збільшити охоплення аудиторії.

Третє – хронометраж. Дотримуйтесь рекомендацій щодо загальної тривалості відео (максимальна концентрація уваги глядача – півтори хвилини, рівень уваги знову підіймається між 6 та 12 хвилинами перегляду), тобто більше 15 хвилин не треба робити відеоролик.

Четверте – плануємо композицію. У вас під рукою повинно бути все, що заплановано для демонстрації, розташовано зручно, але бажано, щоб предмети не відволікали увагу глядача і з'являлись на екрані, коли потрібно, але при цьому, і ви не випадали з кадру.

Не забуваємо і про фон/тло зйомки, який повинен бути незахарщений, простий, але з певним акцентом – картина, статуетка, рослина в горщику або композиція у вазі. І всі дії, які ви бажаєте продемонструвати, бажано знімати з такого ракурсу, щоб було добре видно: як фігурно нарізаєте ножом овочі або робите акварельний дизайн манікюру (рис.2).

П'яте – будь-яка зйомка потребує додаткового освітлення. Але оскільки у вас немає бюджету на професійне освітлювальне обладнання, тож просто переконайтеся, що на передньому плані ви освітлені яскравою лампою або абсолютно безкоштовним джерелом світла – сонцем.

Шосте – це звук. Як кажуть фахівці, з досвідом відеозйомок, звук важливіший за зображення. Голос, темп, інтонація – важливі складові звучання. Прослухайте самі свій голос у запису, дайте прослухати іншим. Може бути так, що краще звер-

нутися за допомогою. Якщо у вас поганий мікрофон, то краще звук накласти пізніше, використовуйте аудіозапис замість звуку з вашого відео.

Важливий момент, про який не треба забувати, це додавання тексту у відео. Мається на увазі, ключові моменти інформації, яку ви хочете донести до глядача, або інформацію, що містить числа, співвідношення, перелік будь-чого, як на рис.3. Наприклад, відео з приготування бельгійських вафель, супроводжується текстовими нотатками інгредієнтів або алгоритму приготування. Хто погано сприймає на слух інформацію, зможе зупинити відео, і уважніше прочитати.

Готуючи відеоролики для публікації на YouTube та Facebook, не забуваємо, що ці Інтернет-платформи серйозно ставляться до дотримання авторських прав на музичний контент. Якщо ви використовуєте аудіо, яке вам не належить, цей ролик імовірно видалять. Тому треба шукати аудіодоріжки, які вільні для комерційного використання в похідних матеріалах (оскільки використання пісні у відео вважається похідним під авторським ліцензуванням Creative Commons). Є безліч сайтів, що надають можливість безкоштовно скористатися такою музикою, або так само можна використати Фонотеку YouTube.

Сьоме – це постпродакшн – обробка відео після зйомки, тобто редагування. Для цього існує безліч цифрових інструментів як для роботи в смартфоні, так і

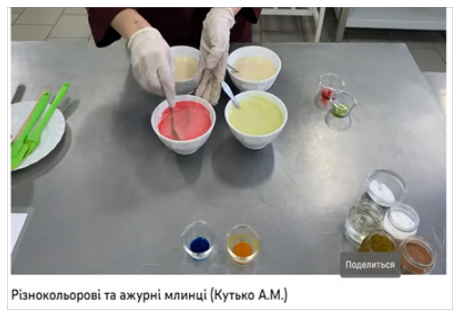
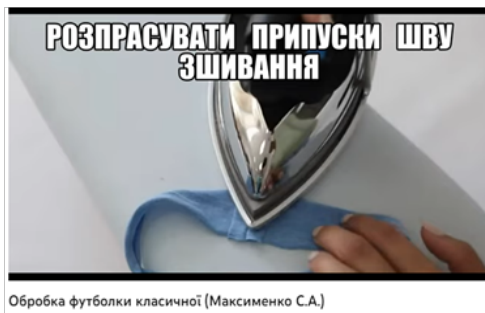
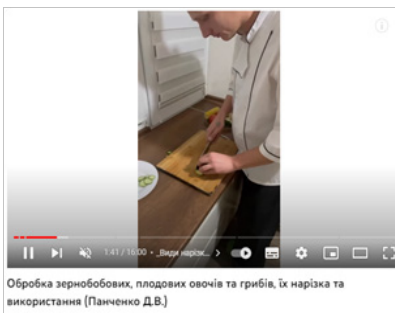

Рис.2. Приклади ракурсів зйомки

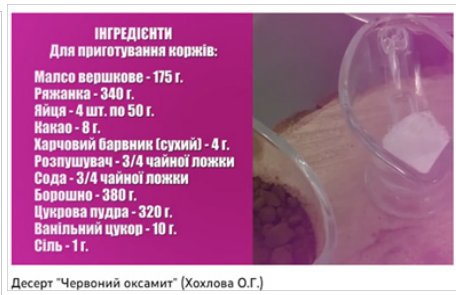
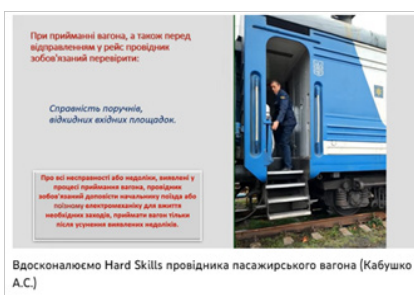

Рис.3. Використання тексту у відеоконтенті

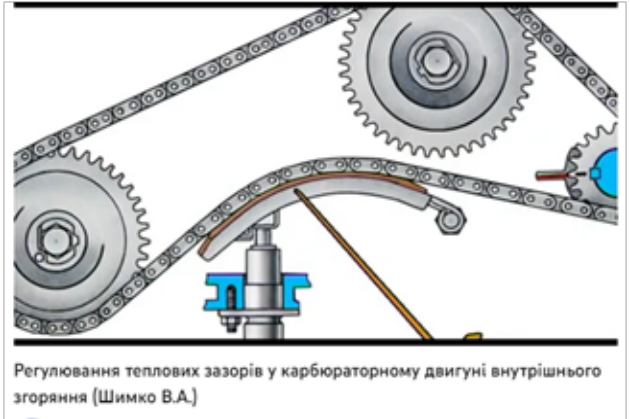
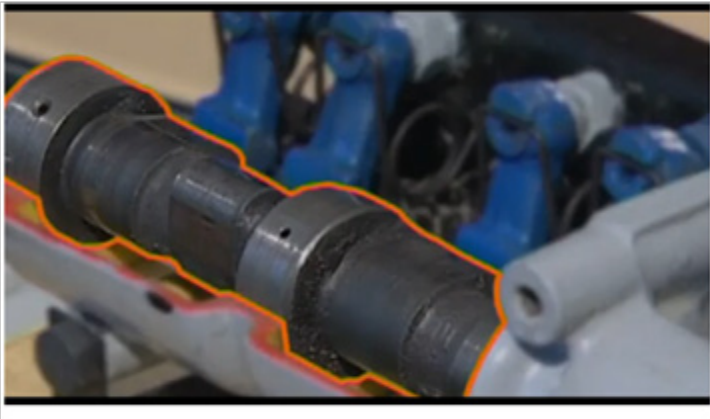

Рис.4. Додавання графіки у відеоконтент

Рис.5. Обкладинка відео

на великому екрані. Наприклад, серед роликів, представлених на фестивалі, було немало оброблених за допомогою цифрових ресурсів Movavi та InShot, перший для роботи на ПК, другий – у смартфоні. Ці програми можуть полегшити накладання візуальних елементів сторітелінгу, таких як графіка, люди та текст, що може утримати увагу глядачів (рис.4).

Знайомство з відеоконтентом у глядача починається з обкладинки відео і займає всього декілька секунд. Обкладинка – це як яскрава вітрина магазину, яка запрошує завітати, а затримаетесь ви там чи ні – буде залежати від якості товару і ваших потреб (рис.5). Якщо вона приверне увагу, перегляд відео забезпечено, не приверне – глядач пройде повз. Так само і з відеоконтентом. І вам не потрібно бути професійним відеоредактором, щоб зробити заставку для відео, наприклад, за допомогою онлайн-ресурсу Canva.

Редагуючи відео, запитайте себе, чи достатньо аудиторії перших 10 секунд,

щоб спокусити людей переглянути решту відео. Починайте відео з дуже яскравих кадрів, щоб одразу захопити увагу глядача, або дайте на початку цікаву статистику, зворушливу деталь історії, корисний лайфхак, будь-що, пов'язане з темою відео.

Якщо ви відредагували відео, а воно й досі здається занадто довгим, подумайте, може його треба розділити на сегменти. Можливо, це буде серія. Краще переглянути 2 відео по 5-10 хвилин, ніж одне 20-тихвилинне.

Створення відеоконтенту в системі професійної (професійно-технічної) освіти переслідує головну мету – забезпечити візуалізацію навчання в умовах дистанційної освіти.

Але, насправді, існує ще одна не менш важлива мета – підвищення іміджу та піар робітничих професій. А це можливо завдяки відеоконтенту професійно-технічного спрямування. У такому контенті теж є потреба, особливо в умовах, коли країна потребує відбудови, коли робітничих ресурсів не вистачає.

У багатьох людей закарбувалася в пам'яті застаріла асоціація – профорієнтаційне відео показує або заклад, до якого закликають молодь до навчання, або коротка відеопрезентація певної професії. Насправді, це пряма профорієнтація, якій теж є місце у сучасному суспільстві, але існує велике різноманіття непрямой, так можна сказати, ненав'язливої профорієнтації, яка працює на імідж професійної освіти і закладає ідею про оволодіння робітничою професією як перший етап на шляху професійної кар'єри особистості.

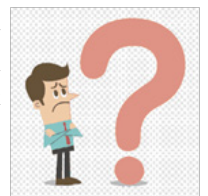
Який же контент має такий інформаційний вплив?

Топ запитів користувачів Інтернету у пошуку складає відео «how to» – «як зробити самому» або «робимо разом» – розповідь та демонстрація для глядача, як в домашніх умовах самостійно розв'язати певну проблему:

- замінити прокладку крана;
- почистити фільтр;
- зварити заварний крем з манною крупою.

Створюючи такий відеоконтент, майстер ділиться своїми лайфхаками, і таким чином навчає користуватися або певним інструментом, або методом. Такий контент відноситься до корисного, тому що глядач набуває нових навичок.

Є категорія користувачів, які шукають нові способи чогось навчитися та покладаються при цьому на відеоконтент, особливо це стосується молоді. Можна таким глядачам запропонувати наступний варіант відеоконтенту – це огляд або порівняння обладнання, інструментів або засобів, що викорис-

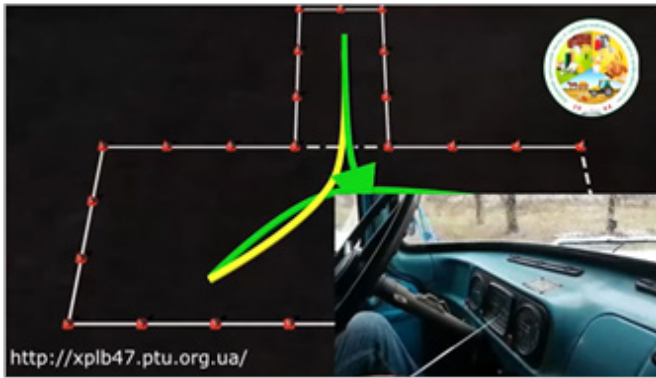

Рис.6. Помилки, яких варто уникати

товуються майстром в роботі: які більш сучасні, які менш, але при цьому не втратили своєї корисності, які мають переваги, які недоліки. Залежно від мети, яку ви переслідуйте, і від аудиторії, на яку розраховуєте, це може бути відео з експертною думкою професіонала або, навпаки, досвід молодого починаючого спеціаліста. У першому випадку формуємо почуття довіри, у другому – причетності. Перший більше розрахований на батьків, другий – на підлітків.

Крім того, завжди є аудиторія, яка знаходиться у пошуку ідей та натхнення, і тоді вони звертаються до трендів. У результаті отримуємо третій варіант контенту

– новинки та тренди у вашій професії, незалежно, ви, кухар-кондитер чи слюсар-ремонтник. Наприклад, сучасного глядача, що полюбає кондитерську справу, зацікавить скоріше трайфл «Червоний оксамит» або «Естерхазі», ніж «Київський» або «Празький» торти.

Останній вид контенту – це сторітелінг, історія про вашого викладача,

майстра або учня і роль професії в його житті: як це було, що надихнуло, що змінило, які досягнення в житті стали можливими завдяки професії. Само собою, історія повинна бути цікавою, запам'ятовуватися, хвилювати або обурювати. Головне – викликати емоції, працювати на емпатії глядача. Тому що нічого немає цікавішого, ніж історії інших людей. Це відеоконтент, що спрацює як на імідж закладу освіти, так і професії в цілому.

Усі перераховані вище види профорієнтаційного відеоконтенту ще краще спрацюють, якщо кожен буде закінчуватися фразами «Ласкаво просимо до нас...», «Маленький секрет швачки...» або «Спробуй з нами...», тобто натяк чи заклик до дії.

Яких помилок варто уникати під час створення відеоконтенту? (Рис.6).

- нецікавий контент – коли запропонований матеріал не несе ніякої цінності для глядача;
- не розкрита тема – коли після перегляду відео залишилось щось не зрозуміло;
- неправильно вибране місце зйомки, або невідповідний фон до теми контенту – коли дії на тлі або ж сам фон

відволікає від демонстрації;

- затягнуте відео – коли довго та нудно, відео просто не додивляться до кінця;
- монотонність – не тільки не яскравість мови, а й рівна подача матеріалу;
- поганий звук – коли зйомка відбувається в шумному місці й не використовується мікрофон;
- погане освітлення – коли силует людини або об'єкта не зчитується;
- погана якість картинки – коли картинка «тремтить»;
- надлишок або нестача спецефектів – коли додаткові ефекти та часта зміна картинки породжують хаос.

Щоб ваш відеоконтент був цікавим та якісним, завжди звертайтеся до конкретної людини – глядача.

Відео, яке орієнтоване на велику кількість людей, не проникне в свідомість цільової аудиторії, а додавання графіків і діаграм для ілюстрації різних процесів завжди піднімає інформацію до експертного рівня і збільшує довіру до неї.

Список використаних джерел

1. Смирнова Т. Тенденції SMM-маркетингу: дані дослідження. – URL: <https://ua.gbc-time.com/tendenciyi-smm-marketingu-dani-doslidjennya>
2. Юзькова А. 8 сервісів із безкоштовними саундтреками для ваших відеороликів. – URL: <https://nachasi.com/music/2017/07/27/soundtrack-services/>
3. Добре відео в домашніх умовах? Можливо! – URL: <https://www.prostir.ua/?kb=video-v-domashnih-umovah-mozhlyvo>

Владлена ДРОБНА,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ: НОВІ ВИКЛИКИ

Останні події в нашій незалежній державі змушують освітян з новим поглядом підходити до навчання та оцінювання результатів навчання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

За період повномасштабної війни росії проти України значно змінилась організація освітнього процесу ЗП(ПТ)О: уже майже рік він відбувається із застосуванням технологій дистанційного навчання. Педагогічні працівники проводять уроки теоретичного та виробничого навчання незалежно від місцезнаходження учасників освітнього процесу. Процес навчання стає все більш мобільним завдяки використанню портативних пристроїв, таких як мобільні телефони, планшети, хромбуки.

Chromebook – це новий тип комп'ютера, який допомагає швидше та легше виконувати різноманітні завдання. Він працює на базі ОС Chrome – операційної системи з хмарним сховищем, вбудованими продуктами Google і кількома рівнями безпеки. У кожному Chromebook є всі програми, необхідні для роботи педагогічних працівників: текстовий редактор, електронні таблиці, Google форми, презентації, нотатки і, звичайно ж, поштова скринька та браузер.

Нааявність в учасників освітнього процесу вищеперахованих мобільних пристроїв відкриває якісно новий рівень здобуття професійної освіти та оцінювання результатів навчання. А в учнів стрімко змінюються способи сприйняття інформації, вони все більше фокусують свою увагу на яскравих зорових образах. Під час онлайн-уроків у них виникають труднощі усвідомлювати великі обсяги навчального матеріалу, особливо вербального, а у педагога не завжди є можливість здійснити поточне чи підсумкове оцінювання проводячи уроки за допомогою сучасних платформ та сервісів дистанційного навчання.

Усе частіше перед педагогом по-

стає питання, як виміряти професійну компетентність здобувачів освіти, створити ефективний зворотній зв'язок, розкритий майбутній потенціал учня? Тут в нагоді стане оцінювання навчальних досягнень здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти за допомогою різнорівневих тестових завдань, покладених на Google форми.

Ідея створення якісно нового інструментарію для оцінювання результатів навчання в мене виникла після проходження онлайн-тренінгу з **21.09.2022 по 18.11.2022** в рамках проекту «EU4Skills: кращі навички для сучасної України». Основною метою даного тренінгу було: ознайомлення з професійним стандартом, етапами його розробки; ознайомлення з професійною оцінкою та характеристиками інструментів оцінки якості; застосування різних підходів для розробки тестів; розробка теоретичних тестових та практичних завдань для оцінювання результатів навчання.

Крім цього, впровадження нових державних освітніх стандартів, застосування технологій дистанційного навчання вимагають від педагогів більш якісних і надійних інструментів вимірювання якості навчальних досягнень, ключовими складовими яких повинні бути валідність та справедливість.

Саме тестування, на мою думку, може забезпечити надійність вимірювання професійних компетентностей (результатів навчання). Сутність тестування полягає у виконанні здобувачем професійної освіти набору завдань максимально формалізованих за структурою. В умовах воєнного стану організація освітнього процесу й оцінювання має здійснюватися (на мою думку) за допомогою програмного забезпечення, без прямої участі педагогічного працівника.

Тестові завдання для вимірювання рівня знань, умінь та навичок здобувачів професійної освіти дозволяють

застосувати точні математичні методи для оцінювання набутих у процесі навчання компетентностей (ключових, загальнопрофесійних та професійних).

У ЗП(ПТ)О необхідно використовувати тестові завдання різних типів: закритого та відкритого.

Завдання закритого типу передбачають, що учаснику тестування пропонується обрати або сконструювати варіант відповіді, який передбачений тестовим завданням. Серед таких завдань мають бути тести: з вибором однієї правильної відповіді з-поміж чотирьох або п'яти варіантів відповіді; завдання на доповнення (конструювання) правильної відповіді та завдання на встановлення відповідності (або на пошук логічних пар) між запропонованими елементами.

Завдання відкритого типу передбачають уведення правильної відповіді здобувачем освіти, тобто учасник має дати на завдання розгорнуту відповідь у вигляді власноруч написаного тексту – власного висловлення (завдання творчого характеру). Наприклад, це можуть бути завдання на знання послідовності виконання певних дій для досягнення результату (складання алгоритму технологічних операцій чи трудових прийомів; технології виконання вправ чи окремих робіт тощо).

Тести як закритого, так і відкритого типу можна використовувати для точного, проміжного, підсумкового оцінювання (в тому числі під час ПКА та ДКА), забезпечуючи валідність, прозорість та надійність даної процедури. В одному тесті можна міксувати завдання різних типів.

Перед початком розробки завдань та створення банку тестових завдань необхідно сконструювати технологічну матрицю. Матриця тесту може містити три та більше вимірів, залежно від мети тестування це: змістова та діяльнісна компоненти і складність завдання (див. рис.1 на стор.10).

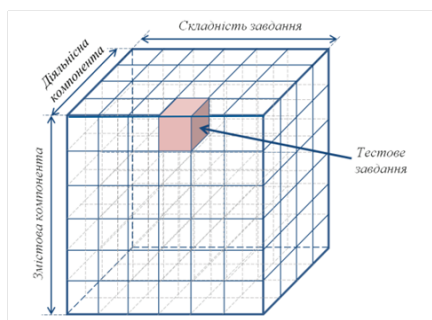

Рис.1. Місце завдання у матриці тесту

Змістова компонента повинна повністю покриватися елементами матриці за усіма компетентностями, які відображені в окремих результатах навчання чи модулях. Іншими словами, зміст тесту – це певний обсяг освітнього домену (знань, умінь, навичок), що виноситься на оцінювання.

Кожен результат навчання/модуля поділяється на компетентність (ключову чи професійну). Наприклад, результат навчання РНІ «Обробка овочів, грибів, фруктів, ягід, горіхоплідних та приготування напівфабрикати з них»; професійна компетентність ПК1 «Здатність підготуватися до обробки овочів, грибів, ягід, організовувати робоче місце» (приклад з освітньої програми професії «Кухар», професійна кваліфікація – «Кухар» 3-го розряду).

Дієвісна компонента – це: відтворення знань (пам'ять); розуміння; застосування; аналіз; синтез; глибина знань.

Відтворення знань за допомогою тестових завдань – це перевірка засвоєння здобувачами професійної освіти термінології, фактів, визначень, класифікацій, правил, методів, критеріїв, принципів, теорій тощо. Розуміння вимагає інтерпретації матеріалу. **Застосування** характеризує здатність використовувати вивчений матеріал у новій ситуації. **Аналіз** – це здатність розкласти ціле на частини. **Синтез** – процес складання цілого з частин, як приклад, це виконання творчих, креативних завдань. До рівнів *глибини знань* відноситься пригадування та відтворення, базове чи розширене їх застосування.

Складність тестових завдань. Банк тесту повинен містити завдання різних рівнів складності, тобто завдання відкритого та закритого типу початкового (П), середнього (С), достатнього (Д) та високого (В) рівнів складності. Матриця допомагає визначити, який обсяг матеріалу долучено до тесту, якої

він складності та на чому саме зроблено наголос.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді передбачають надання відповіді на питання з декількома варіантами (дистракторами) відповіді, з яких лише одна правильна. Варіанти відповідей мають бути гомогенними, вірогідними, незалежними одна від одної. Дистрактори (неправильні варіанти), мають бути зрозумілими для учнів, наближені до правильних і становлять собою найпоширеніші помилки при відповідях на подібні завдання. Такий підхід унеможливує просте відгадування учнями правильної відповіді та дає змогу глибше перевірити рівень навчальних досягнень.

Завдання множинного вибору правильних відповідей. Ці завдання передбачають, що для відповіді на питання здобувач має обрати декілька варіантів з-поміж запропонованих, правильними можуть бути всі запропоновані варіанти, декілька з них або не бути жодного. Оцінка за завдання, як правило, обчислюється за формулою, яка враховує частку вказаних правильних відповідей, та частку неправильних відповідей, які здобувачем позначено як правильні.

Завдання на встановлення відповідності (або на пошук логічних пар). Такі тести належать до категорії логічних пар, і називаються ще форматом розширеного вибору. Завдання передбачає два списки об'єктів (двох колонок), або рисунка/рисуноків, формул, цифр, речень тощо в одній колонці та списку відповідей в другій, між якими треба встановити правильну відповідність. Список відповідей, як правило, розташовують праворуч. Максимальна оцінка ставиться за повну правильну відповідь. Помилки відповідно оцінку зменшують.

Завдання відкритого типу. Такі завдання можуть бути на доповнення тексту (заповнення пропусків), завдання з *короткою та розгорнутою відповіддю*. Тобто такі тести від здобувача про-

фесійної освіти вимагають самостійно сформулювати правильну відповідь на поставлене запитання та відповідно її оформити (записати одним словом, цифрою, буквою, словосполученням або підготувати розгорнуту відповідь, скласти алгоритм трудової дії, етапів виконання виробничих робіт тощо на кілька сторінок).

Під час **виконання завдання з розгорнутою відповіддю** потрібно не просто пригадати знання, щоб вибрати правильну відповідь, а також зв'язати між собою факти та принципи, забезпечити логічність викладу й обґрунтувати добір фактів. Таке завдання вимагають від здобувача професійної освіти здатність інтерпретувати ідеї, відрізнити факти від суджень, робити обґрунтовані висновки тощо. Це, безумовно, завдання високого рівня складності. По суті, це форма письмового іспиту. Виконання такого завдання важко реалізувати за допомогою технологій дистанційного навчання, а саме автоматичне їх оцінювання, тому до загального банку тестового завдання додають не більше одного завдання відкритого типу.

На тренінгу, який я відвідувала протягом вересня-листопада 2022 року, пропонували перед початком розробки завдань для підсумкового оцінювання створити паспорт (специфікацію) тестових завдань. У паспорті зазначити професію, кваліфікаційну категорію, рівень складності завдання, його тип, відведений час, кількість балів тощо.

Для позначення рівня складності тестових завдань було запропоновано використати таксономію Блума – це таксономія педагогічних цілей у пізнавальній сфері, що була запропонована у 1956 році американським психологом Бенджаміном Блумом. За даною таксономією цілі навчання у когнітивній сфері можуть бути виражені через такі елементи засвоєння (їх ще називають елементами таксономії Блума): знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез і оцінка. На рис.2 подано співвідношення вищезазначених елементів рівню

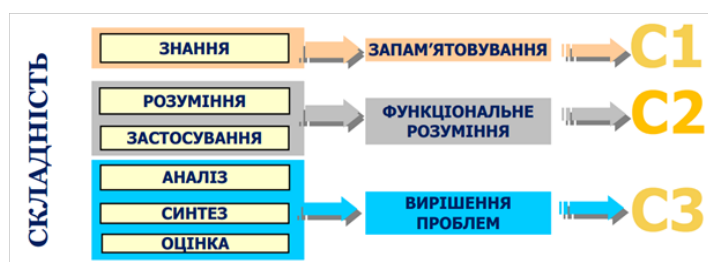

Рис.2. Співвідношення елементів рівню та позначенню складності тестових завдань

та позначенню складності тестових завдань (C1, C2 та C3 – це позначення рівня складності теоретичного завдання, а практичне запропоновано позначати P1, P2, P3 відповідно).

Вашій увазі пропонуються тестові завдання різних типів та рівня складності, розроблені під час тренінгу в рамках проєкту «EU4Skills: кращі навички для сучасної України» з професії 5122 Кухар – мною, Зінаїдою НАЗАРЕЦЬ, та з професії 7435 Закрійник – Надією СМОЛІНОЮ, заступником директора з навчально-виробничої роботи ДІПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг», яка брала участь у вищезазваному тренінгу у грудні 2022 року (див. додатки 1-4 на стор.12-15).

Якщо педагогічні працівники будуть розробляти та використовувати за запропонованими нижче зразками тестові завдання для поточного оцінювання (на уроці, за результатами опанування певного модуля чи результату навчання), то тоді слід отримані бали перевести в 12-бальну шкалу. А якщо розроблений банк тестів використовуватиметься для поетапної чи державної кваліфікації, тоді при виконанні 75% тестів різного рівня складності можна вважати, що учень знає навчальний матеріал. Кількість тестів, які входять до банку завдань, може коливатись від 15 до 200 і більше, залежно для якого виду контролю вони призначені.

Сьогодні з огляду на особливості кліпового мислення сучасної молоді та умови набуття знань, умінь та навичок за допомогою технологій дистанційного навчання педагоги ЗП(ПТ)О все більше застосовують нові способи надання навчальної інформації та оцінювання навчальних досягнень здобувачів професійної освіти за допомогою Google форм чи інших програм (електронних платформ). Такий спосіб оцінювання допоможе педагогу досягти бажаних результатів щодо виявлення усіх результатів навчання, легко і максимально ефективно, не витрачаючи час на перевірку завдань, виставляння балів, аналіз правильних відповідей тощо, за нього це зробить комп'ютер.

Список використаних джерел

1. Ковтунець В., Лирик І., Максименко О., Мельник С., Раков С., Семигіна Т., Серета Л. Посібник для оцінювачів результатів навчання для присвоєння професійних кваліфікацій / За заг. ред. В.Ковтунца та Т.Семигіної. – Київ: ТОВ «ВІСТКА», 2021. – 156 с.

2. Конструювання тестів. Курс лекцій: навч. посіб. / Л.О.Кухар, В.П.Сергієнко. – Луцьк, 2010. – 182 с.

Зінаїда НАЗАРЕЦЬ,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

Зразки теоретичних тестових завдань з професії 5122 Кухар

Теоретичне завдання №1

Професія	Кухар		
Професійна кваліфікація	3-й розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	Загальний		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді		+	
Встановлення відповідності			
Відповідні одиниці компетенції			
Відповідні елементи компетенції			
Час на виконання завдання	2 хв.	Бали	1

Чому картопля смажена з відварної втратила форму?

- A. Картопля попередньо була переварена
- B. Посолили картоплю на початку смаження
- C. Жир на сковороді не нагріли до потрібної температури

Правильна відповідь: A

Теоретичне завдання №2

Професія	Кухар		
Професійна кваліфікація	3-й розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	Загальний		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді		+	
Встановлення відповідності			
Відповідні одиниці компетенції			
Відповідні елементи компетенції			
Час на виконання завдання	2 хв.	Бали	5

Установіть відповідність між назвами теплової обробки риби, представленими нижче, та з відповідними номерами на малюнку.

- 4. 5.
- A. Припускання
B. Запекання
C. Смаження у великій кількості жиру (фритюрі)
D. Варіння
E. Смаження з невеликою кількістю жиру (основним способом)
F. Пластування
G. Припускання у воді

1. ___; 2. ___; 3. ___; 4. ___; 5. ___

Правильна відповідь: 1- D, 2-A, 3-E, 4-C, 5-B

Теоретичне завдання №3

Професія	Кухар		
Професійна кваліфікація	3-й розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	Загальний		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності	+		
Відповідні одиниці компетенції			
Відповідні елементи компетенції			
Час на виконання завдання	2 хв.	Бали	4

Установіть відповідність між терміном зберігання при температурі від 0 до -4 °С та назвою напівфабрикатів.

1. 24 години	A. Рибний фарш
2. 6-8 годин	B. Розібрану рибу
3. 2-3 години	C. Підсолену рибу
4. 12 годин	D. Котлетну масу
	E. Сформовану котлету
	F. Зрази рибно-картопляні

Правильна відповідь: 1- B; 2-A; 3- D; 4- F

Теоретичне завдання №5

Професія	Кухар		
Професійна кваліфікація	3-й розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	Загальний		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності	+		
Відповідні одиниці компетенції			
Відповідні елементи компетенції			
Час на виконання завдання	2 хв.	Бали	4

Установіть відповідність між назвою риби, з якої готують котлетну масу, представленими нижче, та з відповідними номерами на малюнку.

1.	A. Морський окунь
2.	B. Щука
3.	C. Судак
4.	D. Хек
	E. Карась
	F. Лин

Правильна відповідь: 1- B; 2-A; 3- D; 4- C

Теоретичне завдання №4

Професія	Кухар		
Професійна кваліфікація	3-й розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C3		
Коротка відповідь	Загальний		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності		+	
Відповідні одиниці компетенції			
Відповідні елементи компетенції			
Час на виконання завдання	3 хв.	Бали	4

Установіть відповідність між причинами неякісного приготування котлетної маси зі списку-1 та відповідними способами їх усунення зі списку-2.

Список 1

- Маса, в яку додали цибулю, при зберіганні стала сірою з неприємним запахом.
- У масі шматки нерозмішаного хліба, вироби мають клейку консистенцію.

Список 2

- Необхідно додати черствий хліб, замочений у холодній воді або молоці.
- Необхідно панірувати в борошні безпосередньо перед тепловою обробкою.
- Масу після приготування необхідно одразу використати.
- Необхідно панірувати масу в три прийоми.
- Необхідно попередньо обсмажити масу.

1. ____; 2. ____; 3. ____

Правильна відповідь: 1-C; 2-A; 3- B

Теоретичне завдання №6

Професія	Кухар		
Професійна кваліфікація	3-й розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	Загальний		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			+
Встановлення відповідності			
Відповідні одиниці компетенції			
Відповідні елементи компетенції			
Час на виконання завдання	1 хв.	Бали	3

Як з наведених нижче дій є першим кроком приготування закусочних бутербродів?

- Змащення хліба
- Підготовка хліба
- Нарізання бутербродів прямокутниками, трикутниками, ромбами
- Змащення хліба

Правильна відповідь: B.

Теоретичне завдання №7

Професія	Кухар		
Професійна кваліфікація	3-й розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C3		
Коротка відповідь	Загальний		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді	+		
Встановлення відповідності			
Відповідні одиниці компетенції			
Відповідні елементи компетенції			
Час на виконання завдання	1 хв.	Бали	8

Складіть алгоритм (послідовність) приготування супу картопляного з макаронними виробами (вермішелью).

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

ТАБЛИЦЯ ОЦІНКИ

(інформація для членів комісії (експертів) при використанні завдання для підсумкової атестації здобувачів професійної освіти відповідного рівня кваліфікації)

№ з/п	Критерій виконання	Посібник підрозуму балів	Максимальний бал	
			Процес	Результат/продукт
1	Підготувати робоче місце	Використовуйте спеодяг (уніформу)	1	
		Виберіть інструменти, обладнання, необхідні продукти, інвентар	2	
		Проведіть візуальний огляд поверхні виробничого стола	1	
		Розмістіть інструменти, інвентар та картоплю	2	
2	Варити картоплю у шкірочці	Включіть електричну плиту	1	
		Виберіть картоплю одного сорту та приблизно однакових розмірів, щоб вона зварилась одночасно	2	
		Ретельно помийте неочищену картоплю, користуючись цупкою мочалкою або щіткою щоб видалити зайву землю (пісок)	3	
		Покладіть картоплю у каструлю та заміжте картоплю холодною водою, щоб вона покривала її на 1,0-1,5см.	4	
3	Охолодження та очищення картоплі	Закрийте кришкою та варіть 15-20 хв	3	
		Перевірте готовність картоплі, прокалюючи кухарською голкою розрізавши, вона повинна бути м'якою	2	
		Злийте воду і залиште картоплю до повного охолодження	4	
		Акуратно зріжте шкірочку, видаліть міцвя, які потемніли	4	
4	Підготовка картоплі до смаження	Наріжте товстими кружальцями або скибочками, посоліть, поперчіть картоплю, додайте паприку чи італійські трави за бажанням	3	
		Викладіть на розігріту сковорідку шаром не більшу 5см, та смажте картоплю на розігрітому жирі	4	
		Обережно перемишіть за допомогою лопаточки, щоб зберегти форму шарів	3	
		Після смаження форма картоплі збережена, вона зовні має рум'яну скоринку та золотавий колір	4	
5	Вимоги до якості, дотримання охорони праці та особистої гігієни	Картопля має приємний смак і запах	4	
		На виході картопля має нетто 260/270 г	4	
		Дотримання вимог охорони праці та безпечного виконання трудових функцій	4	
		Дотримання вимог особистої гігієни	4	
Всього балів			35	20
Максимальний бал			55	

Додаток 2

Зразок практичного завдання з професії 5122 Кухар

Професія	5122 Кухар		
Кваліфікаційна категорія	3 розряд		
Рівень складності (P1, P2, P3)	P2		
Відповідні одиниці компетенції			
Відповідні елементи компетенції			
Необхідні інструменти, матеріали та обладнання	Виробничий стіл, плита електрична, смітник для миття картоплі, каструля для варіння картоплі, дошка обробна «ОВ», малій ніж кухарської трійки, середній ніж кухарської трійки, сковорідка або пстг, лопаточка, цупка мочалка або щітка для видалення зайвого бруду (землі), чиста вода.		
Час на виконання завдання	1 година 30 хв.		
Коментарі щодо кандидатів	Кандидат візьме з собою спеодяг (уніформу). Кандидат дотримуватиметься правил особистої гігієни та вимог охорони праці.		
Коментарі для членів комісії	Члени комісії забезпечать підготовку приміщення лабораторії (майстерні), обладнання до необхідного етапу. Члени комісії нададуть необхідні продукти, інвентар, інструменти та обладнання. Члени комісії повідомлять кандидату про вимоги заздалегідь до дня виконання завдання (інструменти та уніформу). Члени комісії звертатимуть увагу кандидата на правила безпеки, особистої гігієни й охорони праці та втручатимуться за потреби.		
Завдання	 Приготувати одну порцію картоплі смаженої із вареної		
	№ з/п	Назва продуктів	Норма продуктів на одну порцію
			Брутто, г. Нетто, г.
1	Картопля		413 301
2	Маса вареної картоплі		24 24
2	Кулінарний жир		250 250
3	Маса смаженої картоплі		10 10
3	Маргарин столовий чи сметана		260/270 260/270
Вихід:			260/270
Сіль, перець та інші спеції додаються за смаком, або за запитом клієнта			

Додаток 3

Зразки теоретичних завдань з професії 7435 Закрійник

Теоретичне завдання №1

Професія	7435 Закрійник		
Кваліфікація	4 розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C1		
Коротка відповідь	Загальний		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді	X		
Встановлення відповідності			
Трудова функція			
Професійна компетентність / трудова дія/завдання	БК 10		
Час на виконання завдання	2 хв	Бали	1

Оберіть класифікацію, де вказані постави фігури.

- Нормальна, перегиниста, суцула
- Брахіморфна, доліхоморфна, мезоморфна
- Нормальна, жилиста, повна
- Худа, нормальна, повна

Правильна відповідь: А.

Теоретичне завдання №2

Професія	7435 Закрійник		
Кваліфікація	4 розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	Загальний		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді	X		
Встановлення відповідності			
Трудова функція			
Професійна компетентність / трудова дія/завдання	БК 10		
Час на виконання завдання	2 хв	Бали	2

Оберіть вимір, який знімають у такій послідовності: Сантиметрова стрічка проходить горизонтально навколо гудула через виступаючі точки грудних залоз і замикається на правій стороні грудей.

- C1
- C2
- C3
- C4

Правильна відповідь: С.

Теоретичне завдання №3

Професія	7435 Закрійник		
Кваліфікація	4 розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C1		
Коротка відповідь	X		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності			
Трудова функція			
Професійна компетентність / трудова дія/завдання	БК 11		
Час на виконання завдання	3	Бали	1,5

Вкажіть 3 основні групи систем крові.

- _____
- _____
- _____

Правильна відповідь:

Розрахунково-вимірвальна
Розрахунково-пропорційна
Розрахунково-аналітична

Теоретичне завдання №4

Професія	7435 Закрійник		
Кваліфікація	4 розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	X		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності			
Трудова функція			
Професійна компетентність / трудова дія/завдання	БК 10		
Час на виконання завдання	3	Бали	4

Найдіть перелік 4 антропометричних точок, через які проходить сантиметрова стрічка при знятті виміру Сш (напівобхват шиї).

- _____
- _____
- _____
- _____

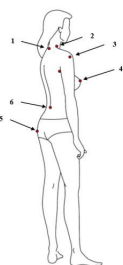
Правильна відповідь:

Сьомий шийний хребець
Точка основи шиї
Ключична точка
Яремна западина

Теоретичне завдання №5

Професія	7435 Закрійник		
Кваліфікація	4 розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	X		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності	X		
Трудова функція			
Професійна компетентність / трудова дія/завдання	БК 10		
Час на виконання завдання	3	Бали	6

Установіть відповідність між назвами антропометричних точок, що надані на малюнку, з відповідними номерами на малюнку.

- A. Соскова точка
- B. Сіднична точка
- C. Точка основи шиї
- D. Яремна западина
- E. Плечова точка
- F. Точка ліній талії
- G. Шийна точка
- H. Промінева точка

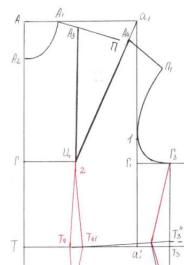
1. ; 2. ; 3. ; 4. ; 5. ; 6. .

Правильна відповідь: 1. G ; 2. C ; 3. E ; 4. A ; 5. B ; 6. F.

Теоретичне завдання №6

Професія	7435 Закрійник		
Кваліфікація	4 розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	X		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності	X		
Трудова функція			
Професійна компетентність / трудова дія/завдання	БК 10		
Час на виконання завдання	3	Бали	4

Установіть відповідність між ділянкою побудови та формулою побудови.

Ділянка:

Розрахунок:

- 1. AA1
 - 2. ЦП
 - 3. ГП
 - 4. АПП
- A. Вг+Пвг
 - B. 1/3Сш+Псп
 - C. Цг
 - D. Ввкл+Пвкл
 - E. Шпл
 - F. Шпл/3

Правильна відповідь: 1. B; 2. D; 3. C; 4. E.

Теоретичне завдання №7

Професія	7433 Кравець		
Кваліфікація	4 розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	X		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності		X	
Трудова функція			
Професійна компетентність / трудова дія/завдання			
Час на виконання завдання	2 хв.	Бали	2

Слабке натягнення нижньої нитки призведе до:

- A. Пропусків стібків
- B. Петляння зверху
- C. Петляння знизу
- D. Затуплення голки

Правильна відповідь: В. Петляння зверху.

Теоретичне завдання №8

Професія	7433 Кравець		
Кваліфікація	4 розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	X		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності		X	
Трудова функція			
Професійна компетентність / трудова дія/завдання			
Час на виконання завдання	2 хв.	Бали	2

Що зі списку може привести до петляння нитки зверху?

- A. Брак притискових тарілочок
- B. Бруд під пластинчатою пружиною шпульного ковпачка
- C. Тупий кінець голки.
- D. Використання нитки S-кручення

Правильна відповідь: В. Бруд під пластинчатою пружиною шпульного ковпачка.

Теоретичне завдання №9

Професія	7433 Кравець		
Кваліфікація	4 розряд		
Рівень складності (C1, C2, C3)	C2		
Коротка відповідь	X		Причина-наслідок
	Загальний	Причина-наслідок	Послідовність роботи
Завдання з декількома варіантами відповіді			
Встановлення відповідності			X
Трудова функція			
Професійна компетентність / трудова дія/завдання			
Час на виконання завдання	2 хв.	Бали	2

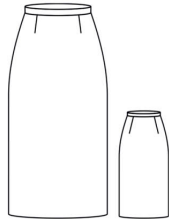
Як з наведених нижче дій виконється наступною після розрізання входу в кишеню?

- A. Вивертання обшивки на виворотну сторону
- B. Закріплення кутів потрібною машинною строчкою
- C. Припрасування обшивок, уникаючи їх пролягання
- D. Пришивання підкладки кишені до зрізу нижньої обшивки

Правильна відповідь: А. Вивертання обшивки на виворотну сторону.

Зразок практичного завдання з професії 7435 Закрійник

Професія	7435 Закрійник
Кваліфікація	5 розряд
Рівень складності (P1, P2, P3)	P2
Трудова функція	
Професійна компетентність	
Трудова діяльність	
Необхідні інструменти, матеріали та обладнання	Сантиметрова стрічка, лінійка, олівець, гумка, шпатель, ножиці, картон, зразок основної тканини, зразок тканини підкладки.
Час на виконання завдання	60 хв.
Коментарі щодо кандидатів	Кандидат матиме професійне/захисне спорядження та набір інструментів закрійника. Під час виконання завдання кандидат дотримуватиметься правил і норм з охорони праці.
Коментарі для членів комісії	Члени комісії забезпечать розкрійний стіл, картон для виготовлення лекал, зразки тканин, таблицю з вимірами жіночої фігури, матеріали, інструменти та обладнання та належне місце для виконання завдання. Члени комісії повідомлять кандидату про вимоги до завдання заздалегідь до дня оцінювання. Члени комісії звертатимуть увагу кандидата на правила та норми охорони праці та втручатимуться у разі потреби.
Завдання	Розробити конструкцію базової основи прямої двохшовної спідниці 48 розміру. П повнотілої групи, 158 росту

Опис зовнішнього вигляду

Спідниця пряма, двохшовна, з костюмною тканиною, на пришвиному поясі, що застібається на одну обметану петлю та один пришвиный гудик.
Переднє полотнище спідниці з двома талієвими виточками.
Заднє полотнище спідниці без середнього шва і двома талієвими виточками.
Застібка розташована у лівому бічному шві на тасьму-«блискавка».
Ніж спідниці оброблений швом упідгин з обметаним зрізом на машині потасмного стібка.
Спідниця виконана на відлітній підкладці з підкладкової тканини в тон тканини вершу.

ТАБЛИЦЯ ОЦІНКИ

(інформація для членів комісії (експертів) при використанні завдання для підсумкової атестації здобувачів професійної освіти відповідного рівня кваліфікації)

№ з/п	Критерій виконання	Посібник підрахунку балів	Максимальний бал	
			Процес	Результат/продукт
1.	Підготовка робочого місця	Обрав необхідні інструменти та матеріали Розташував обрані інструменти та матеріали на робочому місці	1	
2.	Запис вихідних даних	Обрав та записав необхідні розміри ознаки Обрав та записав необхідні прибавки	2	
3.	Попередній розрахунок конструкції по лінії стегон	Розрахував ширину конструкції (ширину базової сітки)	2	
		Розрахував ширину переднього полотнища спідниці	2	
		Розрахував ширину заднього полотнища спідниці	2	
4.	Попередній розрахунок конструкції по лівій талії	Перевірив попередній розрахунок по лівій талії	3	
		Розподілив сумарний розкил талієвих виточок боково та задню виточку	2	
		Перевірив розподіл сумарного розкилу виточок	3	
5.	Побудова базисної сітки виробу	Побудував базисну сітку виробу	2	
		Перевірив побудову базисної сітки виробу	3	
6.	Побудова талієвих виточок	Побудував талієві виточки	2	
		Оформив бокову виточку відповідно до фігури	3	
		Зрівняв сторони виточок	2	
		Оформив лінію талії лекальною лінією	3	
7.	Остаточна перевірка конструкції виробу	Перевірив ширину виробу по лівій талії	3	
		Ширину конструкції по лінії стегон відповідає формулі Ссж+Псж		4
		Ширину конструкції по лівій талії відповідає формулі Ст+Пт		4
8.	Прибирання робочого місця	Довжина виробу відповідає виміру Двир		4
		Прибрав робоче місце та склав інструменти	1	
9.	Дотримання правил і норм з охорони праці	Виконав всі операції з побудови конструкції виробу, дотримуючись правил і норм з охорони праці		4
Підсумок:			41	16
Загальна сума балів			57	

Науковці для педагогів ЗП(ПТ)О

ЗАЙНЯТІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ТА ЇХ ПОТЕНЦІАЛ НА РИНКУ ПРАЦІ

Економічний розвиток держави є дуже важливим для її існування та добробуту народу. Глобальні зміни, що виникають у світі, доводять, що сьогодні головним чинником економічного розвитку країни, продуктивною силою є трудові ресурси. У сучасних умовах суспільного виробництва змінилася структура соціально-економічних цінностей суспільства, значення та роль людини та соціальної сфери в динаміці суспільного розвитку. Зараз людина посідає перше місце в системі виробництва та економічних відносин. Велике значення населення, трудових ресурсів як фактору економічного росту спонукає розумно і бережно відноситися до здоров'я людини та гармонійно розвивати її здібності в інтересах її власних і

суспільства в цілому.

Однією з найдинамічніших систем, на яку впливає науково-технічний прогрес, є ринок праці. Сучасне суспільство, що діє в умовах глобалізаційних змін, вимагає рішучих кроків щодо розвитку як соціально-економічної сфери, так і освітньої діяльності в збереженні інтелектуального капіталу та гідного рівня життя. Глобалізація в свою чергу відкриває нові перспективи для стрімкого економічного розвитку за рахунок постійного оновлення інформаційних та комунікаційних технологій світу. Проте не слід зважати і на існуюче коло проблемних питань, врегулювання яких знизить відсоток бідності, безробіття, міграції населення. З рис. 1 на стор.16 бачимо стан зайнятості населення в

країні та його частку в освіті за останній період.

Діяльність суб'єктів господарювання, що розкриває їх особисті та професійні здобутки та рівень кваліфікації, що здійснюється на умовах укладених трудових договорів та цивільно-правових угод слід розуміти під зайнятістю населення.

Як бачимо, існуючі проблеми економічного та розвитку та воєнні дії з 2014 року негативно впливають на соціально-економічну сферу. Так, за аналізований період на 833 тис. осіб відбулося скорочення зайнятого населення в країні. Значного скорочення зазнає і галузь освіти, що на 17% скорочує свою чисельність, а це 255 тис. осіб. Частка штатних працівників

освіти зросла на 0,8% в 2021 р., ніж у 2015 р., де вона складала 15,5% за даними рис. 2.

Зклади освіти мають потенціал для створення робочих місць як в

філіалах, так і в географічних регіонах. Працівники освіти є фундаментом розвитку освітньої діяльності та освітнього менеджменту. Це той механізм, який запускає процес формування осо-

бистості та сприяє здобуттю професійних навичок, необхідних критеріїв для ефективного управління ними.

Як бачимо за даними рис. 3, економічний зміст цього рівняння полягає в наступному – параметр $a_0 = 1637,7$ вказує на те, що в 2015 р., тобто році, який передує досліджуваному періоду, вирівняна (теоретична) кількість штатних працівників освіти становила 1637,7 $a_1 = 65,25$, вказує на те, що щорічне скорочення кількості штатних працівників освіти дорівнює 65,25.

На рис. 3 виконане вирівнювання динамічного ряду за параболою другого порядку на прикладі тих же даних за 2010-2021 рр. Це означає, що в 2015 р., тобто році, який передує досліджуваному періоду, вирівняна кількість штатних працівників освіти складала 1721, початкова швидкість зниження дорівнювала 120,77, а зміна щорічних приростів становила 6,9. Вирівняний динамічний ряд за рівнянням параболі має вищу достовірність (коефіцієнт апроксимації $R^2 = 85,7$).

Усі явища, що існують у природі і суспільстві, знаходяться у взаємозалежності і взаємообумовленості. Збереження людського потенціалу країни, зумовлене високим рівнем конкурентоспроможності персоналу, суспільства та нації є значною проблемою забезпечення та регулювання зайнятості. За оцінкою рис. 4 на стор.17 визначаємо частку прийому працівників економічної діяльності та освіти зокрема.

За досліджений період частка прийому працівників освіти зросла з 16,7% до 21,2% до середньоблікової кількості штатних працівників, що вказує на істотний потенціал таких працівників та їх вагу. Від рівня якості, матеріального та культурного добробуту робочої сили, високих професійно-кваліфікаційних і ціннісно життєвих її характеристик значною мірою залежить і продуктивність використання матеріальних, технічних і людських ресурсів. При цьому частка звільнення працівників освіти поступово знижується за даними рис. 5 на стор.17. Це обумовлено тим, що високий рівень розвитку технологій веде до витіснення з освітнього процесу низькокваліфікованих кадрів та носіїв застарілих професій.

В умовах ринкових відносин управління персоналом закладів вищої освіти для працевлаштування робочої сили країни є важливим в кон'юнктурі ринку освітніх послуг. Кожен заклад освіти

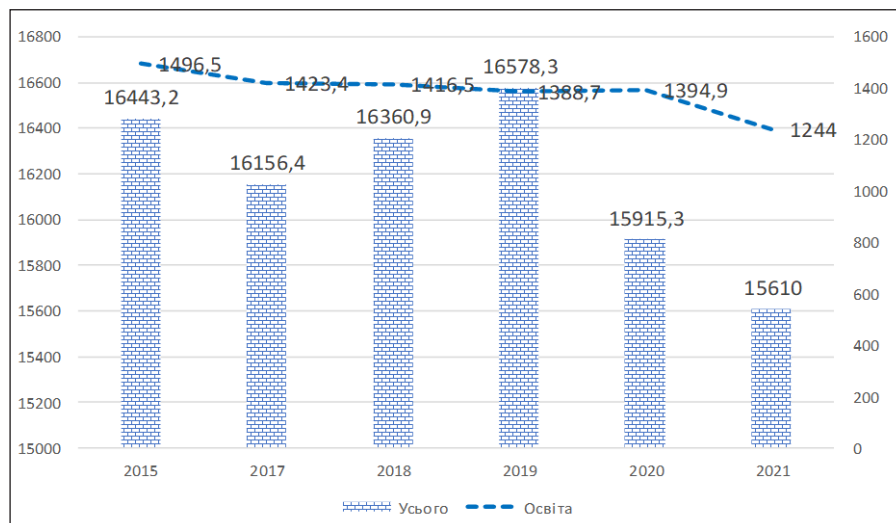

Рис. 1. Зайнятість населення економічної діяльності та освіти, тис. осіб

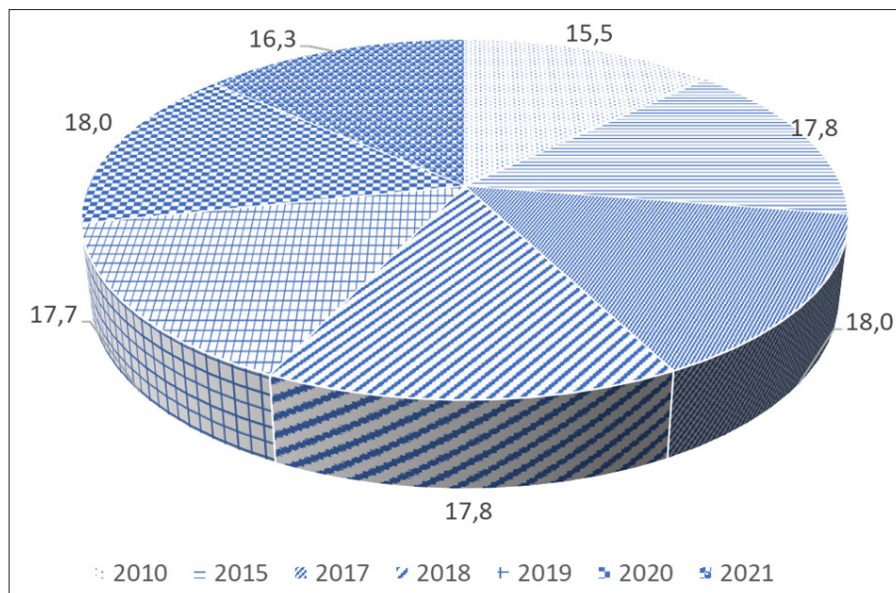

Рис. 2. Частка штатних працівників освіти в Україні, тис. осіб

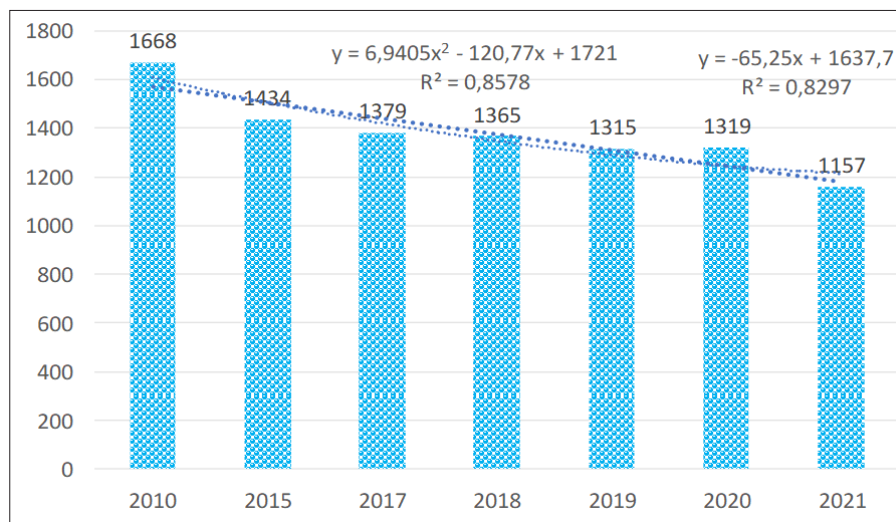

Рис. 3. Економічний зміст кількості штатних працівників освіти України

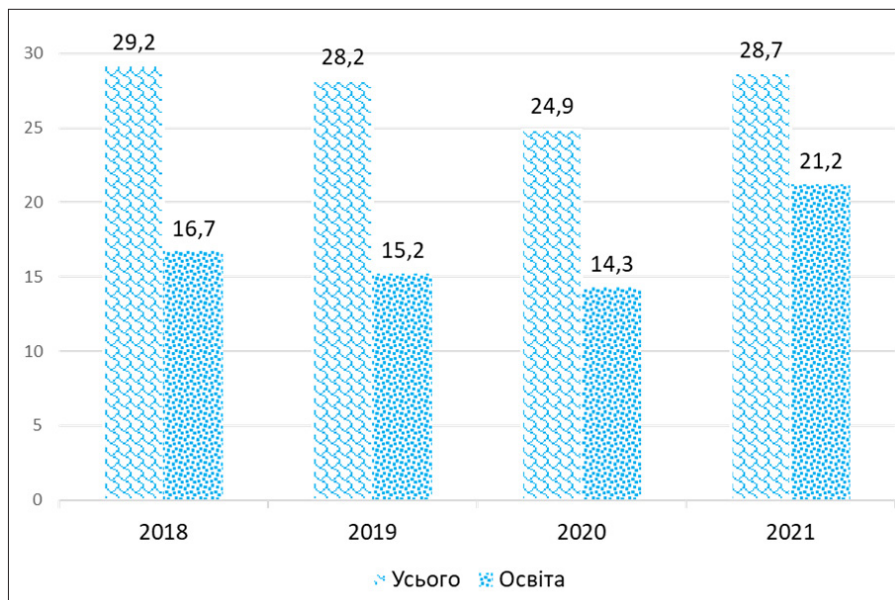

Рис. 4. Частка приходу працівників економічної діяльності та освіти, % до середньооблікової кількості штатних працівників

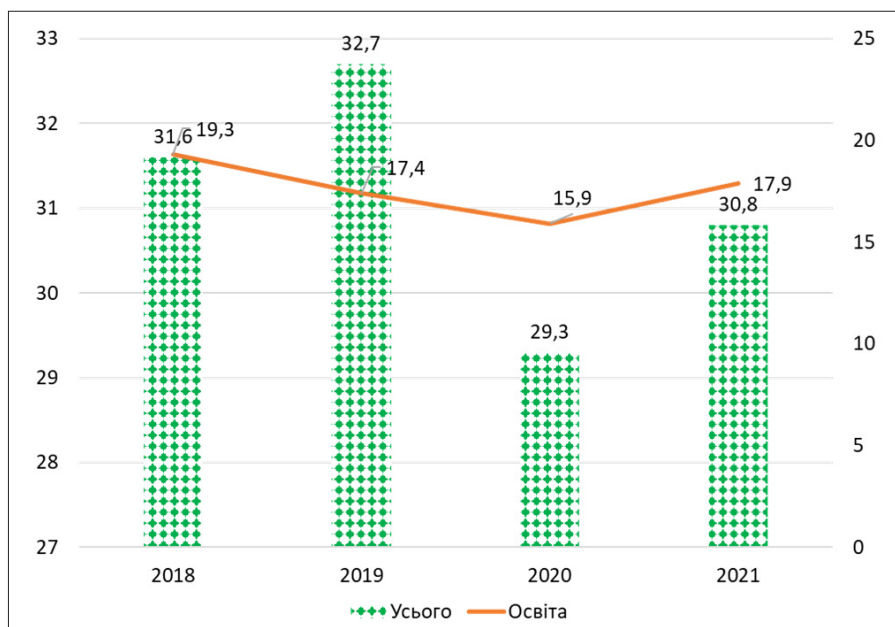

Рис. 5. Частка звільнення працівників за економічною діяльністю та освітою, % до середньооблікової кількості штатних працівників

в умовах конкурентоспроможності визначає результативність праці як значний елемент трудової поведінки, рівня реалізації особистісного професійного потенціалу.

В управлінні трудовим потенціалом найбільшу конкурентоспроможність має робоча сила, що має професійну мобільність. Особистісна цінність освіти полягає у наданні можливостей кожній людині розвивати свої здібності, здобувати нові знання і фах, зростати статусно. Таким чином освіта стає засобом розвитку гуманітарної сутності персоналу, формування її як провідної продуктивної сили.

Без відтворення та розширення

освітнього потенціалу кожної людини неможливо досягти без соціально-економічних процесів країни та нації. Процес розширення сфери

застосування матеріальних стимулів повинен носити об'єктивний характер і проявляти тенденцію до розширення сфери дії колективних форм матеріального заохочення. Це пов'язано із сучасним інтенсивним розвитком освіти, посиленням колективного характеру освітніх процесів, коли поступово втрачається безпосередній зв'язок між працею окремого освітянина й результатами діяльності всього колективу. Дотримання Конституції, законів України та нормативно-правового забезпечення про освіту визначає всебічний розвиток людини як найвищої цінності суспільства. В таблиці 1 наведено використання робочого часу працівників за 2021 р.

Особливе місце займає використання робочого часу як відпрацьованого персоналом часу згідно з укладеним трудовим договором. Середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником за звітний період, характеризує тривалість відпрацьованого періоду в днях. За даними рис. 6 на стор.18 наведемо середньомісячну номінальну заробітну плату працівників освіти як основного критерія оцінки та аналізу управління персоналу. Заклад освіти повинен вживати всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права освітян на своєчасне отримання заробітної плати. За проаналізований період бачимо стрімке зростання розміру оплати праці освітян, що є моментом посилення її мотивації та продуктивності праці.

Оплата праці – це обов'язкова складова організації будь-якої трудової діяльності. При цьому підвищення продуктивності праці – це основний якісний фактор економічного, соціального і культурного прогресу. За оцінкою гендерних ознак табл. 2 на стор.18 в освіті бачимо перевищення жінок від чоловіків в кількості майже в тричі.

Важливо, щоб кожен знав і визна-

Таблиця 1

Використання робочого часу працівників економічної діяльності та освіти у 2021 році

	У розрахунку на одного штатного працівника, год			
	відпрацьовано		не відпрацьовано за причинами	
	усього	відсотків до табельного фонду робочого часу	відпустки без збереження заробітної плати (на період припинення виконання робіт)	переведення з економічних причин на неповний робочий день / тиждень
Усього	1676	84,1	2	7
Освіта	1497	75,1	0	0

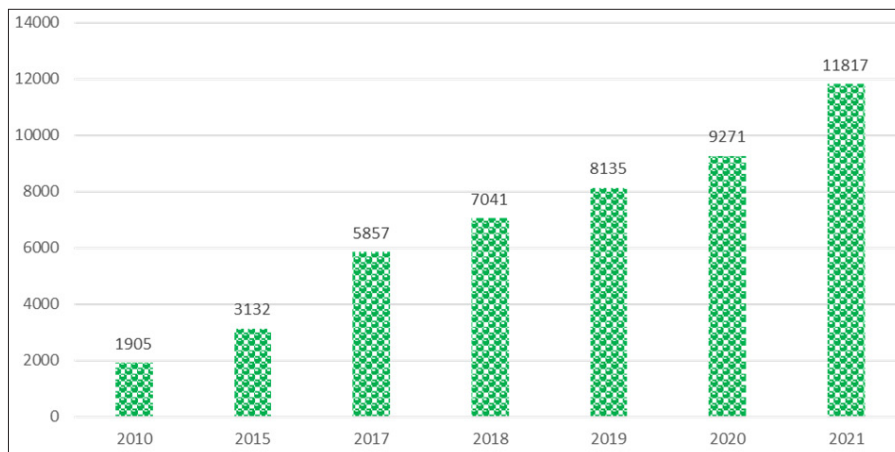

Рис. 6. Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників в закладах освіти, грн

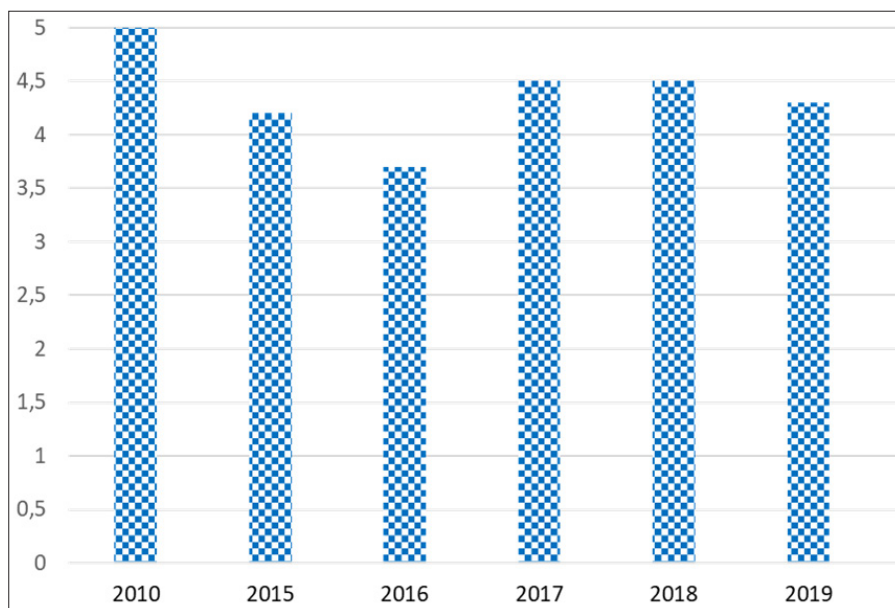

Рис. 7. Частка освіти в структурі валової доданої вартості в обсязі валового внутрішнього продукту (у фактичних цінах; відсотках)

Таблиця 2

Гендерний розподіл та заробітна плата штатних працівників освіти

Рік	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис.		Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників		
	чоловіки	жінки	чоловіки, грн	жінки	
				грн	відсотків до середньомісячної заробітної плати чоловіків
2021	243,8	913	12235	11705	95,7

вав засади системи оплати праці. Ці підстави повинні сприйматися в колективі як достатні й адекватні. У протилежному випадку неможливо досягти достатньої мотивації до праці персоналу.

Для того, щоб оплата виглядала справедливою й спонукала до праці, необхідно, щоб заробітки ґрунтувалися на

реальних показниках і відмінах у праці, які потрібно постійно враховувати в рівнях заробітної плати. Досягнення цих цілей і управління процесом освіти спростовуються, коли рівень оплати базується на організаційно-економічних умовах, на загальному результаті трудового колективу.

Сьогодні є дуже великі резерви

зниження трудоемкості завдяки досягненням науки та техніки, покращенню використання робочого часу в результаті поліпшення організації праці та виробництва (рис. 7).

У системі власне професійної освіти процес здобуття знань має певні особливості, що й зумовлюють необхідність виділення окремих рівнів і ланок у системі освіти. Освіта людини, націлена на формування професійної спеціалізації працівника, полягає в наданні конкретних і специфічних знань. Водночас засвоєння їх передбачає процес набуття практичного досвіду щодо використання цих знань.

Список використаних джерел

1. Пономарьова М.С. Должикова І.С., Маршуба І. Особливості фундаментації професійної освіти та формування професійної компетентності // Вісник науки та освіти. – 2022. – №2. – С.115-132.
2. Ринок праці. – URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Махсма М.Б. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посібник. – К.: Вид-во Європ.ун-ту, 2004. – 188 с.
4. Дмитренко Г.А. Економічні та адміністративно-правові аспекти ефективного управління персоналом / Г.А.Дмитренко, В.М.Чередник // Економіка і управління. – 2010. – №4. – С.56-62. – URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/econupr_2010_4_10.pdf
5. Морозова М.Е. Формування системи ефективного управління персоналом у вищих навчальних закладах / М.Е.Морозова // Вісник післядипломної освіти: зб. наук. пр. / Ун-т менедж. Освіти НАПН України; редкол.: О.Л.Ануфрієва [та ін.]. – К., 2005. – Вип. 13 (26) / голов. ред. В.В.Олійник. – 2015. – С.119-127.
6. Семикіна М.В. Соціально-економічна мотивація праці: методологія оцінки ефективності та принцип регулювання: монографія / М.В.Семикіна; відп. ред. В.В.Онiкiєнко. – Кіровоград: Мавік, 2004. – 124 с.

Марина ПОНОМАРЬОВА,

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри ЮНЕСКО
«філософія людського спілкування та
соціально-гуманітарних дисциплін»,
Державний біотехнологічний
університет, Україна

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИКИ

В умовах довготривалої війни виснаження та вигорання – звична справа для кожного українця. Особливо гостро такі проблеми позначаються на учнях: навчання дається через силу, знижуються показники уваги та запам'ятовування.

Створення зацікавленого ставлення до навчання – проблема, що проходить через всю історію закладів освіти та не втрачає актуальності й сьогодні. Відомий факт, наскільки різним буває рівень знань й умінь учнів, яких навчає один і той же педагог. Але учні сприймають і засвоюють одні й ті ж пояснення викладача, один і той же матеріал по-різному, що призводить до неоднакових успіхів.

Спостереження педагогів і психологів показують, що результати навчальної діяльності багато в чому залежать від того, що спонукає цю діяльність, тобто, залежать від мотивів.

Мотивація – це комплекс внутрішніх і зовнішніх процесів, що спонукають до дії. Фахівці поділяють мотивацію на внутрішню та зовнішню. **Внутрішня мотивація** – це прагнення виконати певну діяльність заради самої діяльності. І єдина винагорода, на яку очікують від цього процесу, – це отримання нових знань, розвиток, відчуття задоволення та радості. **Зовнішня мотивація** – це спонукування людини до активності зовнішніми обставинами або стимулами.

Доцільно прагнути до побудови внутрішньої мотивації учнів: на основі особистого задоволення та інтересу.

Повірте в те, що ви можете, - і це вже пів дороги до успіху.

Однак варто зазначити, що навіть якщо ми хочемо розпалити такий «внутрішній вогонь», однаково маємо вирішити, які зовнішні ситуації, стимули та дії ми хочемо і можемо для цього використати.

Розрізняють такі складові мотивації:

- внутрішні мотиви;
- зовнішні стимули;
- власні переконання;
- емоції;
- дії.

Розмірковуючи над мотивацією учнів, викладачеві варто подумати, як вплинути на всі ці компоненти. Якщо певні рішення аргументовані, добре продумані, враховують потреби учнів і базуються на взаєминах із ними, вони можуть дати гарні результати.

Від того, як вдається розвинути мотивацію до навчання у здобувачів освіти, викликати потребу в знаннях, навчити вчитися, залежить успішність навчання. Але, перш ніж розвивати навчальну мотивацію, її необхідно пізнати, виявити її реальний рівень і можливі перспективи, «зони найближчого розвитку» у кожного учня й групи в цілому. Результати вивченого стають підґрунтям для планування процесу формування. Разом із тим, у процесі формування мотивації розкриваються нові її резерви, тому справжнє вивчення і діагностика здійснюються саме в процесі формування.

Під час планування освітнього процесу я орієнтуюся не на якогось абстрактного середнього учня, а спираюся на знання особливостей мотиваційної сфери кожного учня. Для мене це постійний пошук оптимального поєднання методів і прийомів роботи, які дали б можливість одним учням рухатися далі, самовдосконалюватися і виходити на більш високий творчий рівень, а іншим допомогли б у стабілізації навчальної діяльності.

Традиційний підхід до організації освітнього процесу може забезпечити

досить високий рівень засвоєння знань, умінь і навичок, але він не сприяє розвитку особистості, розкриття її потенціалу. Тому один із перспективних шляхів розвитку і підвищення мотивації навчання я вбачаю в застосуванні нетрадиційних методів і форм організації уроку. Кожен викладач бажає, щоб його учні якісно вчилися, охоче навчалися новому та виявляли інтерес до предмета. Розвиток і формування мотивації навчальної діяльності здобувача освіти є одним із основних завдань сучасної освіти.

99% успіху в навчанні залежить від взаємин між педагогом і учнем. І, в першу чергу, ці стосунки ґрунтуються на тому, що викладачі цікавляться життям й особистістю учнів, спонукають їх говорити про власні досягнення. Цю інформацію можна використовувати, складаючи завдання для роботи на уроках. Тоді вони стають для учнів особисто значущими і сприяють появі внутрішньої мотивації до виконання. Важливо зберігати орієнтований на учня підхід, який складається із кількох важливих компонентів: партнерство, співпраця, діалог, довіра, безпека.

Я працюю викладачем фізики, і мене, як педагога, хвилює проблема формування і розвитку мотивації до навчання в учнів на уроках. Фізика – одна із найскладніших, але цікавих наук. Коли учні приходять на перший курс, то майже всі одногласно заявляють, що вони *не знають і не розуміють фізики, і вона їм не потрібна*. Тоді я кажу їм: «А як ви дожили до цього часу? **Фізика – це наука про закономірності природи в широкому сенсі цього слова**. Ви їсте, п'єте, дихаєте, ходите, готуєте страви, користуєтеся транспортом і тому подібне, – і все це робите і розумієте, а фізики – ні? Як зробити її зрозумілою і доступною для кожного?»

І тоді хочеться почути відповідь від учнів: «**Фізика – наука, що робить чужий світ своїм**».

Активізувати розумову діяльність учня, підготувати його до вивчення нового матеріалу, повторивши раніше вивчену тему або блок тем на уроці,

можна і шляхом розгадування **ребусів та кросвордів**. Розгадування їх сприяє розвитку пам'яті та уваги учнів. Учням пропонується розгадати ребус, у якому зашифрована назва теми або якість висловлювання вченого, пов'язане з вивченням даної теми. При цьому розвивається абстрактне мислення учнів.

Так, наприклад, під час вивчення теми «Рівномірний рух матеріальної точки по колу» я пропоную учням виконати наступну вправу.

Вправа «Розгадай ребус»

За допомогою цієї вправи дізнаємось про тему уроку.

Розгадування кросвордів, насамперед, розвиває аналітичну пам'ять та увагу. Кросворди гарні тим, що учні повинні дати правильне визначення тим фізичним термінам, які знаходяться в сітці цього кросворду.

Наприклад, учням пропоную розгадати кросворд на тему: «**Внутрішня енергія**»

По горизонталі

3. Процес зміни без виконання роботи.
4. Прилади для вимірювання температур.
5. Перенос тепла випромінюванням.

По вертикалі

1. Фізична величина яка характеризує стан теплової рівноваги системи тіл.
2. Вид теплопередачі в ході якого енергія передається за допомогою променів.
5. Одиниці температури у системі СІ.
6. Шведський учений який запропонував використати стоградусну шкалу температур.

Одним із нетрадиційних способів підвищення інтересу учнів до предмета є використання художньої літератури та усної народної творчості (прислів'я, загадки) на уроках фізики. Використання

уриків із літературних творів допомагають збагатити образне мислення учнів, заповнити відсутні емоції при розгляді конкретних фізичних явищ.

Наприклад, на уроці за темою «Механічна взаємодія тіл. Сила» можна використати наступне.

Поясніть з точки зору фізики, наступні прислів'я:

1. Баба з воза – коням легше.
2. Стоїть на слизькій дорозі.
3. Пішло діло як по маслу.
4. Що кругло - легко копиться.

Або на уроці за темою «Закон Архімеда».

Поясніть з точки зору фізики, наступні прислів'я:

- Плаває, як сокіра.
- Такій гладкий, що і в воді не тоне.
- Ціле яблуко у воді не потоне.
- Колод повинні до землі гнестися, а пустий догори стирчить.
- Порожня бочка гучить, а повна мовчить.
- Повний шар із води випірає.

Прислів'я чуйно вловлюють своєрідність природи, побуту і життєвого укладу народу. Часто прислів'я проповідують розумне ставлення до природи. Звичайно, прислів'я використовуються не як основна, а як допоміжна, додаткова, ілюстрована частина уроку, проте надзвичайно яскрава і корисна.

Мікрофон

Прокоментувати цитати з літературних творів з точки зору фізики:

- «Я люблю, як буває, восени пахне яблуками у хаті». (А. Малишко.)
- «Тиха вода береги ламає». (Народна мудрість.)
- «Клинько йшов босий, у кущів штанчатах, старій матросці, що була колись голубою, а тепер стала сіра». (Г. Тютюнник.)

Використання фольклору та цитат з художньої літератури на уроках з фізики виявляється ефективним, якщо дотримуватися певних методичних вимог, а саме: **цитоване має бути:**

- пов'язаним із конкретними питаннями курсу фізики;
- відображати основний, а не другорядний або додатковий матеріал;
- мати художні характеристики: яскравість і переконливість образів, виразність;
- бути коротким, лаконічним;
- сприяти позитивній мотивації до вивчення фізики.

Досить доцільним буде і використання **загадок**. Мова загадки точна і лаконічна, загадка має серйозне пізнавальне значення. Будучи за своєю

формою не простим, буденним, а хитромудрим поетичним описом, загадка відчуває кмітливості учня, оригінальність його мислення, розвиває його уяву, розкриває очі на поетичну красу і багатство навколишнього світу, учить наших часом зайво раціональних учнів помічати красу звичних і буденних сторін дійсності. Зміст багатьох загадок присвячено фізичним процесам, з якими доводиться учням знайомитися при вивченні тієї чи іншої теми.

ПРИСКОРЕННЯ
Одиницю часу має, Так я швидкість вимірюю. Щоб навелі лиш зрозуміти, Жодних перемію не злітаю.

Закон Ньютона
Щі закони у рівновазі: Рух виконує рівномірно. Сила її вам укажуть І прискорення прищипу.

Електричний струм
Що без ніг бігає, без вогню горить?

Закон Ома
Дуже точний, справдізналий. Виконає і волю знає. Вся довго-довго згадуваний, А не згаси - сяди евола.

Деформація
То що не на силу мого закопала? Кручесь я, стискаєсь, згинаєсь - Промени напруги пружини мого: Вертєсь, як не стравляєсь.

На уроці потрібно чергувати методи і форми навчання. Різноманітність заохочує учнів до діяльності, мотивує їхню роботу. Рольові ігри, дискусії, мозкові штурми, демонстрації, проєктна діяльність, створення аудіовізуальних презентацій, робота в малих групах – усе це стимулює учнів до вивчення навчального матеріалу.

На уроках фізики використовую проблемні питання. Наприклад, питання на уроці за темою «Основні положення МКТ будови речовини та її дослідні обґрунтування».

1. Чому запах від шампівків влітку сильніше і вдаль чуйно чим взимку?

2. Чому брунівський рух не спостерігається для чайнок в скляній чаші?

«Синтез думок»

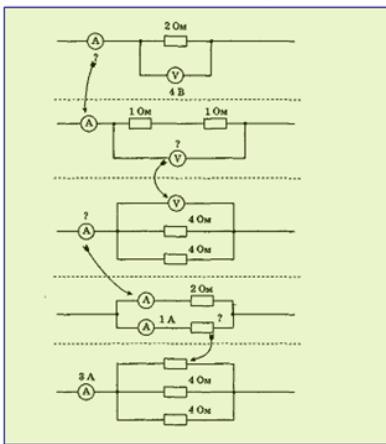
Поясніть як і чому це відбувається?

Знайдіть зайвий предмет?

Мотивувати можна за допомогою «логічних ланцюжків», які економлять час і сприяють розвитку критичного мислення.

ЛОГІЧНИЙ ЛАНЦЮЖОК

Фізика – це можливість безпосередньо застосувати власний розум. Тому завдання та задачі повинні бути максимально наближеними до життя. Пропоную учням розв'язати задачу та зробити висновок про шкідливість паління.

Задача для допитливих

Розв'яжіть задачу і заповніть пропуски.

У двох однієї сигарки міститься багато отруйних речовин. У тому числі 0,006 міліграм нікотину ($C_{10}H_{14}N_2$), 0,0016 міліграм аміаку (NH_3), 0,00003 міліграм синильної кислоти (HCN) і 0,0025 міліграм чадного газу (CO). Визначте молярну масу цих речовин. Визначте скільки молекул цих речовин проминає в легені людини при вкурюванні однієї сигарки.

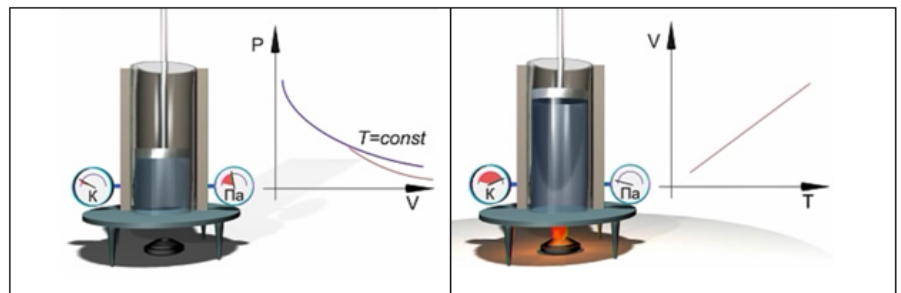
Нікотину
Аміаку
Синильної кислоти
Чадного газу

Зверніть увагу: паління шкідливе для вашого здоров'я!

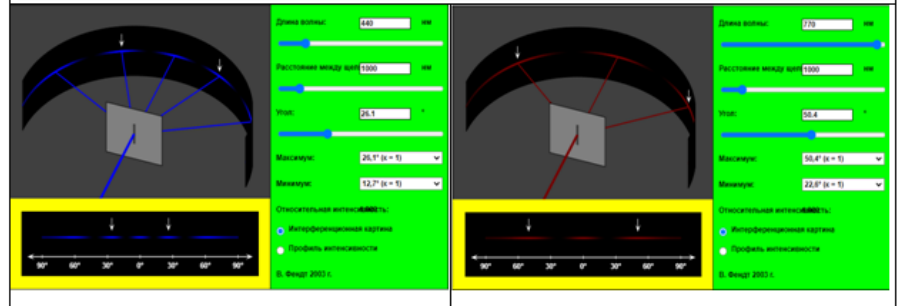
Фізика неможлива без експерименту. Демонстрація, добре підготовлена і естетично оформлена, завжди викликає інтерес учнів. Я намагаюся на кожному уроці показувати навчальний експеримент або цікавий дослід за ілюстрацією підручника чи продемонстрованого відео, вирішувати експериментальну задачу, проводити фронтальний експеримент.

Демонстраційний експеримент викликає включення факторів уваги, є сильним подразником, відрізняється порівняльною новизною й ефектністю.

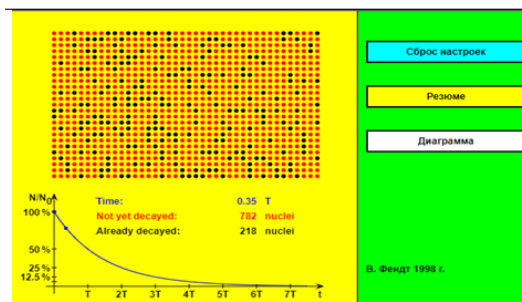
Віртуальний дослід з демонстрації ізопроцесів

Практична робота на тему: «Інтерференція світла на подвійну щілину»

Демонстрація закону радіоактивного розпаду

вивчені педагогом, оскільки саме пізнавальна мотивація є неодмінною умовою успішної професійної діяльності людини. Мотивація до навчання та пізнавальної діяльності виступає перед нами як міцний засіб навчання. Активізація пізнавальної діяльності учня без формування мотивації не тільки важка, але й практично неможлива. Ось чому в процесі навчання необхідно систематично збуджувати, розвивати і зміцнювати мотивацію як стійку рису особистості і як могутній виховний засіб навчання.

Новизна, безпосередній інтерес й емоційна привабливість викликає мимовільну увагу. Дослід закарбовується пам'яттю учнів краще, ніж розповідь викладача про фізичні досліди. При цьому учні, згадуючи, виділяють деталі дослідів, які представляються їм найбільш значущими і цікавими. Це свідчить про те, що пригадування є не простим відтворенням, а конструктивним процесом. Таким чином, демонстрація дослідів розвиває увагу і пам'ять учнів на стадії емпіричного пізнання досліджуваних явищ і закономірностей.

Отже, змотивувати учнів та активізувати їх пізнавальну діяльність на уроках фізики можна різними способами, але треба пам'ятати, що ця активізація не повинна зводитися до простого збільшення числа виконуваних учнями самостійних робіт.

Правильність вибору стратегії і тактики навчання на уроці сприяє повноцінному гармонійному розвитку особистості в цілому. Розвиток позитивної мотивації на уроці – це один із засобів розвитку особистості учня.

Формування чинників мотивації до навчання учнів повинні бути ретельно

Список використаних джерел

1. Канюк С.С. Психологія мотивації: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2002. – С.238-248.
2. Лозова В. І. Пізнавальна активність школярів. – Харків: ОВС, 1990. – 164 с.
3. Усе про мотивацію. Уклад. А.Г.Дербеньова. – Х.: Вид. група «Основа», 2012.
4. <http://interactive.ranok.com.ua/course/group/serednya-ta-starsha-shkola>
5. https://znayshov.com/News/Details/navchalnometodychni_posibnyky_dlia_pedahohichnykh_pratsivnykiv/15#news-pager-label
6. <https://www.walter-fendt.de/html5/phen/index.html>

Ніна МАЦІНІНА,

викладач ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості»

ЧАСТКОВІ КВАЛІФІКАЦІЇ - СУЧАСНІ ФОРМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Останнім часом в Україні набирає обертів реформа професійної освіти, в наслідок якої впроваджуються більш сучасні форми професійного навчання. Багато уваги приділяється питанню трудових функцій, на основі яких формуються професійні кваліфікації, розробляються та впроваджуються професійні та освітні стандарти. Також надзвичайно актуальним для ринку праці нашої держави постало питання розвитку персоналу і підвищення кваліфікації працівників різних галузей. Особливо зараз, коли багато підприємств здійснюють релокацію, велика частка працівників виїжджають у безпечні регіони та відчувають труднощі з працевлаштуванням, тому що володіють певними вміннями і навичками, іноді не маючи документів про наявні професійні кваліфікації.

На жаль, сьогоднішні реалії такі, що багато українців втратили роботу під час війни. Декому фактично ніде працювати, послуги інших вже неактуальні, багато людей стали внутрішньо переміщеними особами, а мільйони українців взагалі були вимушені виїхати за кордон.

Деякі регіони країни зіткнулися з дефіцитом кваліфікованих робітників, яких стали замінювати особи, які зовсім не мають необхідної кваліфікації, але потребують робочого місця, хочуть та можуть працювати.

І саме зараз у подоланні соціально-економічних викликів, зумовлених військовою агресією росії, найважливішу роль повинна відігравати система професійної освіти, основним завданням якої на сьогодні є підготовка висококваліфікованих робітничих кадрів для післявоєнної відбудови регіональної та загальнодержавної економіки.

Війна загострила потребу в швидкості, мобільності, гнучкості. Люди не мають можливості зараз витратити роки на навчання, вони хочуть якнайшвидше мати роботу та забезпечувати себе та сім'ю.

Іноді не треба мати повну професію, цього не потребує певне робоче місце та й немає часу на довготривале навчання.

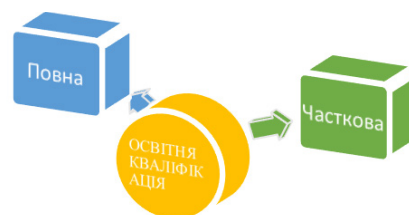
Знайти можливості для виконання трудової функції лише визначеної частини кваліфікації – це також цілком реально. Більш того, це зараз зручно як роботодавцю, так й особі, яка шукає роботу.

Поява можливості присвоювати особі часткову кваліфікацію забезпечує кращу реалізацію такою особою права на працю та дозволяє швидко отримати відповідні навички та вміння, і в подальшому можливість самореалізації. Саме отримання часткових кваліфікацій допоможе дорослому населенню швидше знайти робоче місце на ринку праці та якісно виконувати покладені на нього трудові функції.

Навчання за частковими кваліфікаціями є затребуваною послугою, враховуючи терміни та гнучкість підходів до складання програм навчання. Можливість швидко отримувати потрібні знання, підтверджувати їх відповідним документом, офіційно працювати або мати допуск до роботи є вкрай актуальними, особливо в такі важкі часи для нашої країни. Такий підхід до професійного навчання цілковито відповідає сучасним тенденціям розвитку саме професійної (професійно-технічної) освіти України.

Часткова професійна кваліфікація – це визнана або присвоєна/підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандарти-

зована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати частину трудових функцій, визначених відповідним професійним стандартом.

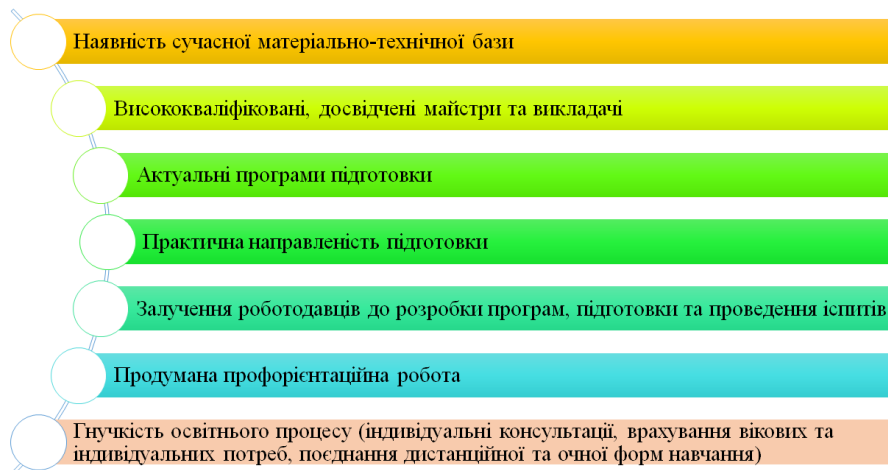
Переваги часткових кваліфікацій:

- гнучкість програм;
- скорочення термінів навчання;
- здобуття кваліфікації з максимальним наближенням до вимог роботодавців;
- отримання кваліфікованих робітників для ринку праці;
- особистісна та професійна реалізація;
- розвиток протягом життя.

Безумовно, що разом з перевагами також спостерігається і **низка негативних наслідків поширення мікрокваліфікацій** як тренду сучасної неперервної освіти:

- ▶ загроза цілісності освітнього процесу;
- ▶ розрив зв'язків між освітою та ринком праці;
- ▶ можливе погіршення якості освіти;

Складові якісної підготовки слухачів з числа дорослого населення

► комерціалізація освітніх послуг.

З метою актуалізації змісту професійного навчання, впровадження своєчасних напрямів підготовки на замовлення роботодавця, посилення співпраці у сфері професійного навчання, заклади професійної (професійно-технічної) освіти Харківщини почали розгортати цю форму професійного навчання ще у довоєнний час, а нинішні реалії тільки підштовхнули до більш активної роботи у цьому напрямку.

Державний навчальний заклад «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості» одним із перших розпочав професійне навчання за освітніми програмами з набуття часткових кваліфікацій та набув позитивного досвіду.

У вересні 2020 – лютому 2021 року закладом освіти було розроблено та запроваджено програми навчання за частковою кваліфікацією, а також організовано професійне навчання за цими програмами двох груп за частковою кваліфікацією з професійної підготовки «Робітник з ремонту побутової техніки» у рамках проєкту «Ідентифікація, мотивація, часткова кваліфікація та професійна інтеграція ВПО у Східній Україні».

Проєкт реалізувався за всебічної підтримки Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ), у співпраці з Освітнім центром баварської економіки (bbw).

Серед слухачів з числа дорослого населення було проведено опитування з метою виявлення причин отримання такої форми навчання.

Серед відповідей хотілося виділити наступні.

- особистісне зростання, можливість самоаналізу;
- підвищення власної професійної компетенції;
- придбання теоретичних та практичних знань, поглиблення знань за фахом;
- бажання змінити сферу діяльності, місце роботи, пошук нової більш цікавої, високооплачуваної роботи;
- придбання нових, потенційно застосовних на практиці знань;
- застосування отриманих знань на практиці;
- підвищення в результаті навчання своєї професійної репутації і престижу серед колег;
- встановлення нових ділових контактів;

Рис. 1. Навчання за частковою кваліфікацією з професійної підготовки «Робітник з ремонту побутової техніки»

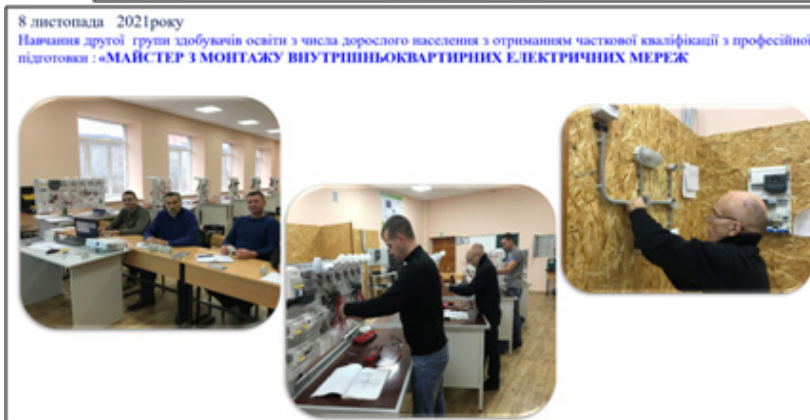
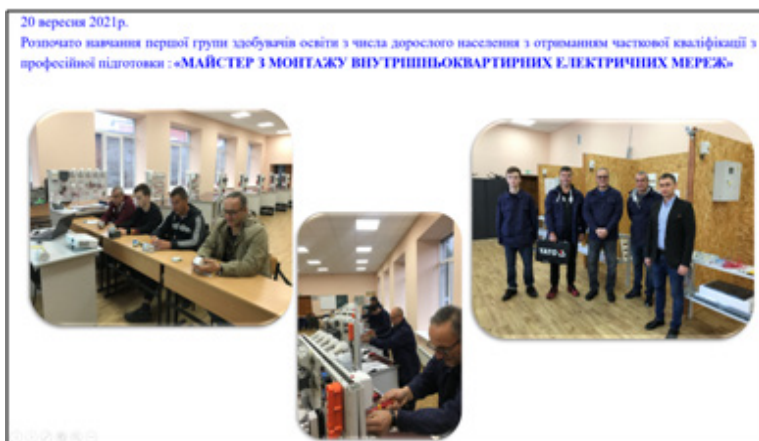
- поглиблення професійної спеціалізації;
- збереження і підвищення матеріального добробуту.

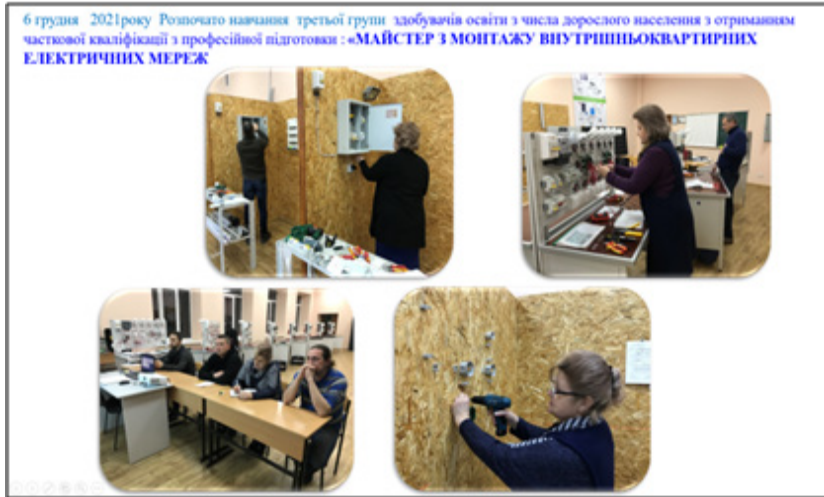
Тож бачимо, що причини та мотиви отримання часткової кваліфікації в переважній більшості внутрішні та направлені на використання отриманих знань та вмінь у подальшій професійній діяльності.

Перший досвід проведення навчання за частковими кваліфікаціями був позитивним та показав зацікавленість і попит такої форми професійного навчання. Тож вже у вересні 2021 року

заклад освіти розпочав формування наступних груп здобувачів освіти з числа дорослого населення за програмами здобуття часткових кваліфікацій з професійної підготовки «Майстер з монтажу внутрішньоквартирних електричних мереж».

З вересня 2021 по січень 2022 року, заклад освіти здійснив навчання трьох із восьми запланованих на рік груп за цим напрямом. Слухачі отримали всі необхідні знання та вміння, передбачені програмою підготовки, успішно здали іспити та отримали сертифікати.

Враховуючи досвід проведення навчання за частковими кваліфікаціями, пропонуємо **рекомендації щодо навчання слухачів з числа дорослого населення.**

У процесі навчання дорослих потрібно враховувати такі специфічні риси цієї категорії осіб:

- наявність життєвого та виробничого досвіду, що може мати як позитивне, так і негативне значення (окремі професійні стереотипи іноді заважають оволодінню новими професійними навичками);
- особисту оцінку будь-яких знань та їх значення відповідно до власного розуміння, досвіду, мотивів;
- відповідальність за результати навчання, завдяки чому підвищується мотивація до цього процесу;
- чітке усвідомлення мети навчання, що посилює важливість забезпечення відповідності змісту навчання тій меті, яку ставить перед собою слухач;
- активне ставлення до навчання, що вимагає від педагогічних працівників застосування відповідних форм і методів навчання;
- втрачені навички пізнавальної діяльності, у зв'язку з чим постає необхідність самостійного пошуку нових знань, що дуже важливо з огляду на стислі терміни навчання.

Навчання дорослих буде ефективним за умови, якщо воно:

- зорієнтоване на вирішення конкретних виробничих проблем;
- базується на життєвому досвіді слухачів з максимальним його використанням;
- спрямоване не на формальну передачу знань, а на розвиток активності учасників у їх здобуванні;
- здійснюється в неформальній,

неавторитарній атмосфері взаємодії, взаєморозуміння та взаємоповаги, тобто до кожного зі слухачів педагогічний працівник ставиться як до колеги.

- працюючи з дорослими потрібно бути готовим до гнучкого графіка освітнього процесу.

Специфіка навчання дорослих висуває свої вимоги до педагога та до стилю викладання ним навчального матеріалу.

Отже, викладач:

- із лектора перетворюється на консультанта, інструктора, тому повинен мати не лише ґрунтовні професійні знання, а й відповідні особисті якості;
- постійно навчається, слідкує за сучасними електромонтажними трендами, відвідує майстер-класи та вебінари.
- має практичні вміння та власний професійний досвід;
- орієнтується на діалоговий стиль спілкування зі слухачами;
- враховує попередній досвід слухачів і допомагає його використовувати, тобто спочатку визначає стартовий рівень, наявні як професійні, так і ті непрофесійні знання та вміння, які можна інтегрувати в професію;
- має бути готовим до того, що хтось зі слухачів у певному питанні виявиться компетентнішим за нього, а також враховувати побажання слухачів щодо методів навчання;
- оскільки працює з групою людей, різних за віком, рівнем освіти, досвідом тощо, повинен володіти різними педагогічними методами та прийомами, щоб забезпечити індивідуальний підхід до кожного слухача, надати йому необхідну допомогу;
- працює в одній команді з іншими

педагогічними працівниками, орієнтуючись на кінцеву мету навчання.

На жаль, у зв'язку з воєнною агресією росії та заходами безпеки, що діють на території Харківської області, ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості» не мав змоги здійснювати повноцінну підготовку за даним напрямом протягом 2022 року, але безпекова ситуація змінюється, сучасні реалії на ринку праці створюють величезний попит саме на таку форму професійного навчання, тож зараз у закладі освіти триває розробка нових програм підготовки з метою поновлення навчання за даним напрямом.

Наразі в країні триває законодавче урегулювання використання часткових кваліфікацій, що дозволить особам, які їх здобули, отримати можливості кращої реалізації на ринку праці, дасть можливість отримувати відповідні конкретні навички і вміння.

Часткова кваліфікація не є альтернативою повній кваліфікації. Інакше є ризик втратити якість та фаховість кадрів. Однак, якщо розглядати часткові кваліфікації (мікрокваліфікації) як елемент гнучкості кваліфікацій, інструмент для кар'єрного росту людини, можливість знайти робоче місце – вони цілком задовольняють запити як роботодавця, так і працівника.

Список використаних джерел

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2179-20#Text>
2. <http://fedmet.org/news/chastkovi-kvalifikacii-nadvazhlivi-dlyarinku-praci-tozh-zakladi-vishhoi-osvity-mozhut-rozkriti-ixnij-potencial-cherez-korotkostrokovy-programi/>
3. https://lib.iitta.gov.ua/711545/1/%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF_%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%96.pdf

Олександр ШКАЛОВ,
викладач ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості»;

Тетяна НАЗАРОВА,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

КВЕСТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасна освіта передбачає використання системно-діяльнісного підходу, у якому учень – це дослідник, який, завдяки допомозі наставника-викладача, виявляє і відкриває для себе щось нове шляхом вирішення практико-орієнтованих завдань, що, у свою чергу, вимагає впровадження нових освітніх технологій.

Однією з таких відносно нових технологій є квест. Він має безліч способів реалізації. Це технологія, яка має величезний потенціал, у тому числі в галузі мотивації учнів, чого ми всі дуже прагнемо.

Поняття «квест» походить від англ. слова quest – пошуки, і зараз так називають ігри, які вимагають від гравця розв'язування розумових завдань для просування сюжету. Сюжет гри може бути зумовленим або давати безліч результатів, вибір яких залежить від дій гравця.

Першою такою комп'ютерною грою вважають програму Colossal Cave Adventure, створену в 70-х роках програмістом Вільямом Кроутером. Згідно з її сюжетом, головний герой повинен виконувати завдання, переміщуючись у великій печері Colossal Cave.

В освітньому середовищі квест у вузькому розумінні – це педагогічна технологія, яка має чітко поставлену мету навчання та відповідний педагогічний результат, який можна обґрунтувати, виділити у явному вигляді та охарактеризувати навчально-пізнавальною спрямованістю.

Структура квесту: мета, планування, реалізація мети, аналіз результатів. Мета закріплює назви будівельних інструментів. На етапі планування викладач визначає вид квесту, розробляє сюжет, завдання, штрафи, бонуси тощо. На наступному етапі квест реалізується, а після його проведення відбувається рефлексія, що запам'яталося, що викликало складності, що найбільше сподобалося тощо.

Класифікація квестів:

1. За домінуючим методом:

– наукове дослідження (його мета формулюється перед виконанням; має чітку структуру; використовують

«автентичне завдання»; передбачає обов'язковий аналіз результатів);

– творче завдання (структура обирається здобувачем освіти самостійно; передбачає здійснення творчого завдання – створення відеоролика, вірша, пісні тощо); наприклад, у творчій формі розповісти, чому обрана професія є найкраща;

– компіляція – це виклад результатів чужих досліджень без самостійної обробки джерел, а також сама робота, складена таким методом (має обов'язковий сценарій, його метою є інтерес учнів, що передбачає обговорення результатів, презентацію продукту).

2. За предметним змістом:

– предметний (присвячений єдиній проблемі; має чітку структуру, спрямовану отримання знань і умінь у галузі);

– міжпредметний (інтегрує знання з різних галузей), наприклад, під час роботи з будівельними професіями ми часто маємо справу з хімічними елементами.

3. За характером координації:

– відкритий (викладач є рівноправним учасником: має роль, організовує і координує діяльність здобувачів освіти);

– прихований (викладач керує процесом дистанційно, може бути консультантом).

4. За формою проведення (комп'ютерні ігри-квести, веб-квести, QR-квести, медіа-квести, квести на природі, комбіновані).

5. За режимом проведення (реальний, віртуальний, комбінований).

6. За терміном реалізації (короткострокові, довгострокові).

7. За формою роботи (групові, індивідуальні).

8. За структурою сюжетів (лінійні, нелінійні, кільцеві).

Розглянемо ті з них, які найефективніші на уроках.

1. Освітній квест. Цей вид квесту реалізується у процесі уроку чи позаурочної діяльності. Це спеціальним чином організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої учні здійснюють пошук інформації за вказаними адресами, що включає пошук цих адрес чи інших об'єктів, людей, завдань тощо. Завдання можуть бути різними за своїм змістом і наповненням: творчі, активні, інтелектуальні. Наприклад, для закріплення будівельних матеріалів та елементів будівель можна влаштувати квест, де дві компанії забудовників намагаються виграти тендер із будівництва будинку.

Етапи освітнього квесту:

1. Викладач вербалізує конкретне завдання в рамках обраної теми, яке є зрозумілим і здійсненним. Чітко визначає кінцевий результат роботи здобувачів освіти.

2. Педагог заздалегідь підбирає та пропонує учасникам список посилань на Інтернет-ресурси (назва веб-сайтів із вказаними адресами та короткою анотацією).

3. Здобувачі освіти починають процес пошуку необхідної інформації в Інтернеті, користуючись методичними рекомендаціями, розробленими викладачем.

4. Учасники готують презентацію з результатами своєї роботи.

5. Викладач сам або з групою учнів оцінює виконану роботу. Критерії оцінювання можуть бути різні (за часом підготовки чи перегляду презентації, оригінальністю, інноваційністю тощо).

2. «Живий квест». Даний вид квесту реалізується всередині групи на уроці або всередині закладу освіти в процесі позаурочної діяльності та передбачає рух команди здобувачів по «станціях», на яких їм необхідно виконувати певні завдання від імені виконуваної ролі для вирішення проблемного завдання квесту. «Живий квест» усередині закладу може бути присвячений якомусь святу, наприклад, предметному тижню, тому

ЗАУВАЖТЕ ПРИ СТВОРЕННІ КВЕСТА!

- Web-квести найкраще всього підходять для роботи в міні групах.
- Існують і web-квести, призначені для роботи окремих учнів. Додаткову мотивацію при виконанні web-квеста можливо створити, запропонувавши учням обрати ролі (наприклад, учений, журналіст, детектив, архітектор...) і діяти у відповідності з ними: наприклад, якщо вчитель запропонував роль секретаря ООН, то цей персонаж може послати листа другому учаснику, який грає роль президента України, наприклад, про необхідність направити миротворців для мирного урегулювання конфлікту.
- Web-квест може стосуватись одного предмета або бути між предметним. Науковці відмічають, що в другому випадку дана робота ефективніша.

раціонально проводити його 1-2 рази на рік.

Правила «живого квесту»:

1. Участь у квесті беруть команди із 6 осіб. Для участі в грі здобувачі освіти мають самі об'єднатися в команди. Команда має обрати капітана, придумати назву та повідомити її організатору гри до її проведення.

2. Команди виконують завдання в приміщенні закладу.

3. Під час гри командам потрібно знайти певний кабінет (локацію) і виконати завдання.

4. Завдання обговорюється всіма членами команди, рішення приймається колегіально.

5. Забороняється користуватися підказками, знайденими в Інтернеті.

6. Перемагає команда, яка першою виконає всі завдання.

7. У квесті задіяні 8 кабінетів-локацій (відповідно команди повинні пройти 8 етапів змагань).

8. Члени учнівського самоврядування, що знаходяться у кабінетах-локаціях слідкують за дотриманням правил, не мають права підказувати. За порушення правил штрафують команду на 2 хвилини, роблять відповідні записи у протоколах.

9. Кінцева точка для всіх команд – актовка зала закладу. Там учасники шукають ключ (приклеєний під сидінням одного із стільчиків у актовій залі).

3. Квест-проект – продукт проектної діяльності, що реалізується на уроці або поза ним. Квест-проект має декілька етапів, кожен з яких складається із завдань, які потрібно розв'язати, щоб перейти до наступної станції. Головне правило проходження квесту – робота в команді, вміння прийняти спільне рішення або розв'язок.

Квест-проект вміщує 3 практичні роботи: 2 – для закріплення поданого на попередніх уроках нового матеріалу, 1 – для проведення підсумкового уроку

з теми.

Етапи роботи над квест-проектом:

Підготовчий (розробка проектного завдання)

1. Визначення загальної проблеми, мети дослідження, тематики майбутніх проектів.

2. Індивідуальні консультації з визначення проблеми та способу реалізації проекту.

3. Розробка та створення плану роботи над проектом, затвердження графіка роботи.

4. Обговорення можливих джерел інформації.

5. Визначення перспективного результату діяльності – проектного продукту.

6. Ознайомлення з умовами захисту та оцінки проектної роботи.

Пошуковий етап

1. Аналіз джерел інформації з теми проекту.

2. Обговорення можливих гіпотез.

3. Відбір та систематизація матеріалів відповідно до теми проекту.

4. Отримання необхідних консультацій.

5. Складання проміжних звітів про хід та результати роботи.

6. Корекція власної діяльності та пошук нової інформації.

Підсумковий етап

1. Підбиття підсумків роботи.

2. Визначення можливих форм підтвердження власної думки, гіпотези, рішення.

3. Підготовка тез для усного захисту проектної роботи.

4. Оформлення звітів за результатами проектної діяльності.

Захист проектів

Форми захисту: усні повідомлення, дебати, театралізовані виступи, мультимедійні презентації, газети, листівки.

Визначаються часові норми захисту. Захист проходить на уроці або поза-

класному заході.

Презентація матеріалів дослідження перед широкою аудиторією є неодмінним складником проектної діяльності. Її можна провести перед учнівським колективом, громадськістю. Успішна презентація результатів дослідження може підштовхнути до подальшого розв'язання проблеми.

4. Веб-квест – позаурочний вид освітньої діяльності, заснований на використанні Інтернет-технологій, орієнтований на пошук, при якому вся або більша частина інформації надходить з мережі Інтернет. Зараз існує безліч сайтів для створення веб-квестів, на яких ви можете знайти шаблони для них та детальну інструкцію щодо їх створення.

Перелік платформ для створення веб-квестів: Blogger, Wix, Wordpress, Jimdo, Weebly, Sites, Google. Також сервіс від «Всеосвіта» пропонує безліч безкоштовних шаблонів для створення веб-квестів.

Отже, квест є засобом активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, зростання їх позитивної мотивації до навчання, розвитку креативності, комунікативних та інформаційно-пошукових навичок. В основі його лежить інтелектуальне змагання з елементами рольової гри. Квест урізноманітнить освітній процес у закладах освіти.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. – Київ: Академвидав, 2004. – 352 с.

2. Впровадження квест-технології у освітній процес: навчальний посібник / І.М.Сокол. – Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2014. – 108 с.

3. Інструкція до веб-квестів на «Всеосвіті». – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YPXgt1mkIKE>

Валентина ЦЕЛУЙКО,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

Використання цифрових ресурсів на уроках виробничого навчання з професії «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування»

Світ перебуває у процесі стрімкої інформатизації та цифровізації суспільства у всіх його сферах. Спосіб і темп життя сучасної людини зовсім не схожі на життєдіяльність її попередників, тому що їй необхідно вміти знаходити, аналізувати, виокремлювати, передавати, отримувати та оперувати великою кількістю інформації, яку вона отримує щодня різноманітними шляхами: через суспільство, соцмережі та інші інтернет-ресурси, які останнім часом стали основною платформою для спілкування та джерелом отримання і передавання інформації.

Цифрові технології стали потужною силою та необхідним інструментарієм сучасного покоління. Їх упровадження в освітній процес є однією з найбільш важливих тенденцій розвитку освіти. Вони сприяють його інтенсифікації, збільшують швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань здобувачами освіти.

Процес навчання стає більш мобільним, диференційованим та індивідуальним. Використання на уроках виробничого навчання інтерактивних плакатів, інтерактивних вправ, розвивальних навчальних ігор із застосуванням цифрових технологій сприяє кращому засвоєнню інформації, бажанню вчитися, створенню нових освітніх продуктів. При цьому технології не замінюють майстра виробничого навчання, а доповнюють його. Таким урокам властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, часова необмеженість навчання.

Сьогодні інтернет надає педагогу велику кількість цифрових ресурсів та інструментів для використання їх в освітньому процесі. У своїй практичній діяльності я використовую різноманітні цифрові ресурси. Один з таких ресурсів – це інтерактивна дошка Padlet, за допомогою якої можна створити всі

необхідні матеріали із заданої теми в одному місці.

Сервіс Padlet я використовую як дисциплінарно, так і під час очного навчання. Застосовую його для систематизації та зберігання матеріалів. З часом такий набір матеріалів спрощує підготовку майстра виробничого навчання до мінімуму.

Під час підготовки до уроків у цьому сервісі я створила дві тематичні дошки: «Виробниче навчання з професії «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» (рівень кваліфікації – 2 розряд) та «Виробниче навчання з професії «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» (рівень кваліфікації – 3 розряд)». На кожній дошці містяться модулі відповідно до рівня кваліфікації з професії, які я постійно доповнюю різноманітними матеріалами: для організації самостійної роботи (інтерактивні вправи, плакати, презентації), роботи в групах (різноманітні інтерактивні ігри), перевірки та закріплення навчального матеріалу (інтерактивні вправи, тестові завдання).

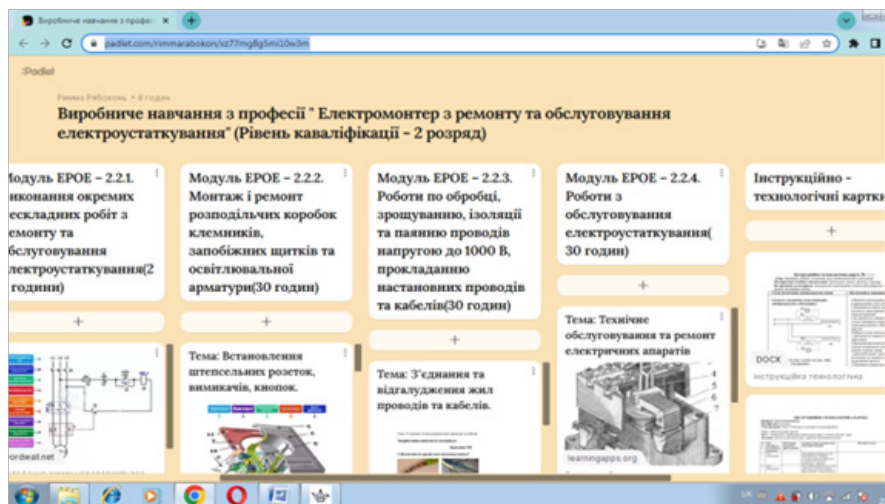
Розглянемо матеріали на прикладі дошки виробничого навчання (рівень кваліфікації 2 розряду). При вивченні

модуля «Монтаж і ремонт розподільчих коробок клемників, запобіжних щитків та освітлювальної арматури» для стимулювання зацікавленості до навчання, мотивації в освоєнні професії я створила інтерактивні плакати.

Інтерактивний плакат – це спосіб візуалізації інформації на основі одного зображення, до якого «мітками» (інтерактивними точками) прикріплюються посилання на веб-ресурси, інтернет-документи, мультимедійні об'єкти: відео, аудіо, презентації, слайд-шоу, ігри, опитування тощо. Крім того, здобувачам освіти подобається досліджувати та знаходити інтерактивні зони, відкривати віртуальні віконця з текстом чи картинками.

При створенні такого дидактичного матеріалу я використовую цифровий ресурс **Genial.ly** – сервіс для створення інтерактивного плаката, який перетворює зображення в інтерактивні об'єкти.

Наприклад, при вивченні теми «Встановлення групових освітлювальних щитків» я використовую інтерактивний плакат на етапі вивчення нового матеріалу. Через посилання здобувачі освіти відкривають інтерактивний плакат і вивчають матеріал через мітки. За допомогою міток на плакаті вони можуть обрати електричні

апарати, які будуть використовувати під час складання щитка, бо при наведенні мишки на елемент, висвічується його назва. Є також мітка з посиланням на інструктивно-технологічну карту та відео з ютуба, де розповідається про технологію складання групового щитка.

Зразок використання Genial.ly при вивченні теми: «Встановлення групових освітлювальних щитків»

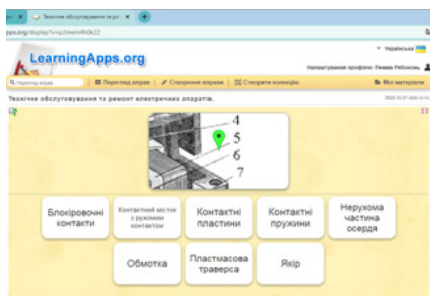
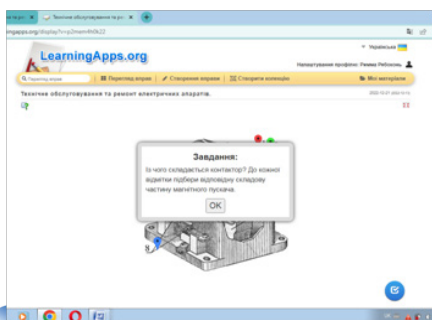

На дошці Padlet я розмішую створені із застосуванням сервісу LearningApps інтерактивні вправи.

LearningApps.org – онлайнвий сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Він є конструктором для розробки різноманітних завдань, за допомогою яких здобувачі освіти можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу.

Наприклад, на етапі закріплення я застосовую інтерактивну вправу під час вивчення теми «Технічне обслуговування та ремонт магнітних пускачів». До кожної мітки потрібно підібрати відповідну складову частину магнітного пускача.

Зразок використання LearningApps при вивченні теми: «Технічне обслуговування та ремонт електричних апаратів»

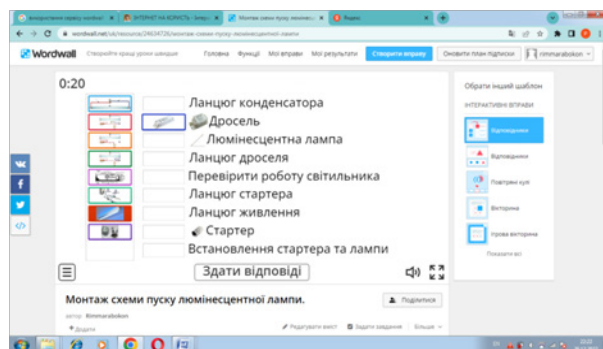

Таким чином, під час виконання вправи учні закріплюють знання з будови, експлуатації та ремонту магнітних пускачів, розвивають просторове мислення, точність виконання технологічного процесу.

Для ефективно організації освітнього процесу я використовую цифровий сервіс **Wordwall**. Сервіс можна використовувати для створення інтерактивних вправ і матеріалів для друку. Інтерактивні вправи можна відтворювати на будь-якому веб-пристрої, наприклад, комп'ютері, планшеті, телефоні чи інтерактивній дошці. Він пропонує багато шаблонів, за допомогою яких можна створити дидактичні ігри. Навіть у безкоштовній версії ви отримуєте доступ до великого арсеналу ігор. Створивши ігрову вправу, надаємо посилання здобувачам освіти. Завдання легко персоналізувати, тобто призначити завдання, де здобувач освіти вказує своє прізвище. Завдяки цьому відстежується результат роботи кожного здобувача освіти.

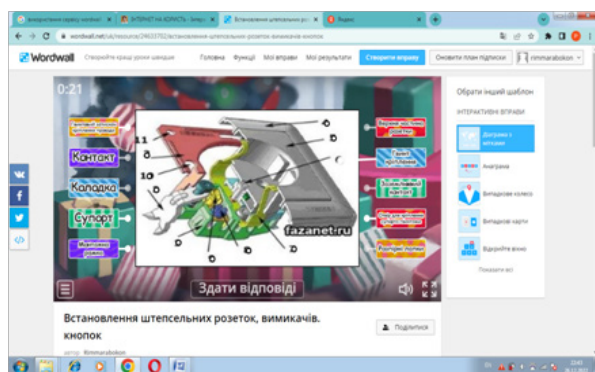
Наприклад, під час вивчення теми «Монтаж схеми пуску люмінесцентної лампи» я використовую для закріплення певних професійних навичок вправу «Відповідності», у якій потрібно поєднати складові будови та їх характеристику. Можна виконувати вправу самостійно, парами, об'єднавши учнів у групи.

Зразок використання вправи Wordwall при вивченні теми: «Монтаж схеми пуску люмінесцентної лампи»

Одним із варіантів використання сервісу Wordwall є вправи «Діаграма з мітками». Завдання створюються завдяки готовим шаблонам. Діаграма з мітками – це вправи, де до кожної мітки потрібно підібрати відповідну складову частину. Здобувачам освіти завжди цікаво сприймати матеріал в ігровій формі. Діаграми з мітками можна використовувати під час вивчення нового матеріалу чи його закріплення.

Зразок використання вправи Wordwall при вивченні теми: «Встановлення штепсельних розеток, вимикачів, кнопок»

Таким чином, сервіс Wordwall простий у використанні, має багато видів шаблонів, може бути використаний як під час очного, так і під час дистанційного навчання.

Пріоритетним засобом розвитку творчого мислення я вважаю презентацію, бо саме вона дозволяє презентувати навчальний матеріал чітко, виразно, системно, поєднуючи схеми, тексти, кольори, звуки тощо. Для створення презентацій я використовую сервіс **Canva** – унікальний інструмент для візуалізації інформації, який до того ж має зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Сервіс має безкоштовну версію та адаптований українською мовою. А ще – це чудова можливість для створення нових інтерактивних матеріалів для будь-якого формату навчання.

Так, наприклад, інтерактивну презентацію я використовую як інструктивно-технологічну картку під час вивчення теми «Встановлення штепсельних розеток, вимикачів, кнопок» на етапі поточного інструктажу та виконання вправ учнями. Щоб здобувачі освіти користувалися презента-

Зразок використання презентації *Canva* при вивченні теми:
«Встановлення штепсельних розеток, вимикачів, кнопок»

цією, надаю їм посилання.

Така інтерактивна презентація розроблена з метою поліпшення роботи здобувачів освіти при виконанні практичних завдань на уроках виробничого навчання, підвищення якості знань та більш швидкого засвоєння трудових прийомів, сприяння розвитку в них логічного мислення, самоконтролю та відповідальності за якість вико-

нання робіт.

Отже, сучасний освітній процес неможливий без використання електронного контенту, створення якого вимагає від майстра виробничого навчання знань цифрових технологій та відповідного рівня професійної підготовки для його якісного наповнення. Перевагами використання цифрових ресурсів на уроках виробничого навчання є активі-

зація самостійної навчальної діяльності здобувачів освіти, підвищення мотивації до навчання, економія навчального часу, формування пізнавального інтересу, розвиток критичного мислення, творчих здібностей, забезпечення наочністю, а також спрощення процесу взаємодії між здобувачами освіти та майстром виробничого навчання.

Список використаних джерел

1. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Харків: Основа, 2003. – 80 с.
2. <https://wordwall.net/uk>
3. <https://sites.google.com/view/osina-zp/>
4. Вікіпедія. – URL: <https://de.wikipedia.org/wiki/LearningApps>
5. Бондар В.М. Монтаж освітлювальних, силових мереж і електроустановок: В запитаннях і відповідях. Навч. посібн. – К.: Вища шк., 1995. – 208 с.
6. Бондар В.М. Практична електротехніка для робітничих професій: Підручник. – К.: Веселка, 1997. – 191 с.
7. Професійна освіта: теорія і практика. – 2022. – №1-2 (55-56).

Римма РЯБОКОНЬ,

*майстер виробничого навчання
територіально відокремленого
спеціалізованого відділення ДНЗ
«Куп'янський регіональний центр
професійної освіти»*

З досвіду роботи

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ПРОСТІР МОЖЛИВОСТЕЙ

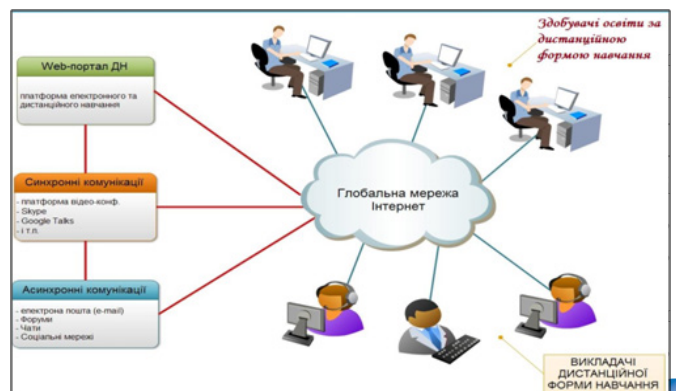
Одним з пріоритетних напрямів європейської стратегії у сфері інформатизації освіти є використання технологій дистанційного навчання під час уроків у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Технології дистанційного навчання відіграють важливу роль у розвитку професійної освіти і навчання, зокрема, у процесі проведення навчальних курсів й уроків на дистанційній основі.

Останнім часом використання дистанційного навчання під час навчальних занять набуло широкого поширення. Дистанційна форма навчання передбачає доступ до інтернету, технічне забезпечення (комп'ютер, планшет, смартфон тощо) в усіх учасників освітнього процесу, а також володіння педагогами технологіями дистанційного навчання.

Характерною рисою сучасного суспільства є його цифровізація. Це означає, що цифрові технології охоплюють практично усі сфери життєдіяльності людини. Не є винятком

Єдиний шлях, який веде до знань – це діяльність.

Бернард Шоу

креслити важливі аналогії, актуальні для конкретної групи здобувачів освіти. У таких випадках варто записати власний відеоролик і надати до нього доступ через мережу YouTube чи аналогічні сервіси.

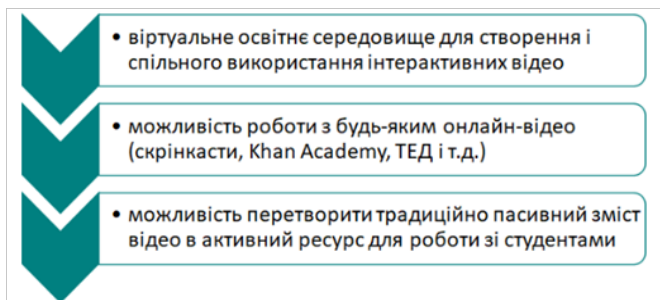
Для здобувачів освіти відеоурок є дуже зручним ресурсом, який може компенсувати (принаймні частково) відсутність під час онлайн-уроку. Є можливість повернутись до незрозумілих моментів та переглянути пояснення кілька разів, повільніше, з паузами, відповідно до власного стилю навчання.

Можна використати ці ролики на етапі підготовки до тестування чи навіть після завершення курсу для актуалізації знань згодом. Після завершення дистанційного навчання ці ж матеріали можна буде використати для реалізації «переворотного класу».

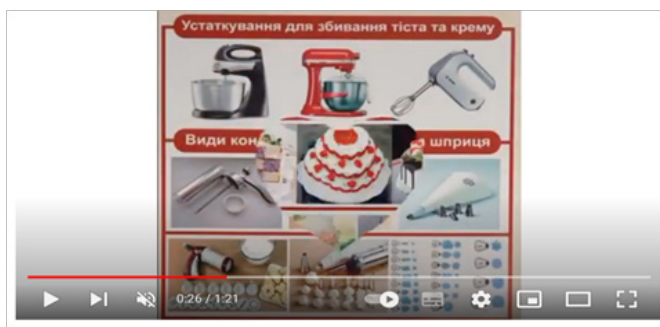
Проте наявність відеоролика і завдання його переглянути не більш інформативні, ніж наявність підручника і вказівка «прочитати параграф». Важливо сформулювати чітко завдання: що саме має зробити здобувач освіти під час та після перегляду відео.

Інтерактивні відео – це можливість поєднати одну з найефективніших форм передачі інформації (відео) та елементи взаємодії зі здобувачами освіти під час перегляду. Завдяки вбудованим тестам, опитуванням, посиланням, дискусіям, коментарям тощо викладач має можливість не лише перевірити засвоєння матеріалу з певної теми, але й побудувати відео, яке реалізовуватиме індивідуальну освітню траєкторію для кожного здобувача освіти, базуючись на його відповідях, та отримати зворотній зв'язок у кінці перегляду.

Play Posit (<https://www.playposit.com/>) – це чудовий безкоштовний сервіс для створення інтерактивного відео, призначення здобувачам освіти персональних завдань і відстеження їх успішності. Онлайн-платформа дозволяє створювати інтерактивні відео, керувати доступом до них та переглядати результати взаємодії.

Інтерактивні відео допомагають здобувачам освіти краще запам'ятовувати матеріал, створюють атмосферу, близьку до виробництва.

Кадр з відео до теми «Машини для замісу тіста та збивання продуктів»

Кадр з відео до теми «Приготування бісквітних тортів»

У сучасному навчанні стають актуальними скрінкасти – відеокліпи, в яких наочно демонструється виконання тих чи інших дій. Відеодемонстрація дій особливо актуальна при дистанційному навчанні.

Скрінкаст – відеозапис інформації, що виводиться викладачем на екран комп'ютера та часто супроводжується голосовими коментарями.

Такий формат подачі навчального матеріалу є чудовою альтернативою не завжди ідеальним відеоурокам, коли викладач 45 хвилин розповідає нову тему на камеру. Окрім того, здобувачам освіти більш властиво візуальне сприйняття інформації: особливо через презентації, яскраві медіа-матеріали тощо. А скрінкасти допоможуть «вбити двох зайців» одразу: поєднати виклад матеріалу та улюблений для здобувачів освіти візуальний формат.

Скрінкаст має бути організований таким чином, щоб зацікавити здобувачів освіти, але водночас варто стежити за структурою матеріалу, який повинен мати інтуїтивно зрозумілий початок, основу та завершення, подібно до традиційного уроку.

Ролик має тривати максимум 6-9 хвилин, адже втримати увагу здобувачів освіти протягом тривалого часу складно.

Зазвичай, за рахунок відсутності зворотнього зв'язку та необхідності вирішувати організаційні моменти скрінкаст теоретичної частини уроку триває не більше 15 хвилин. Необхідно сформулювати чіткі завдання: що саме має зробити здобувач освіти під час та після перегляду відео, який параграф прочитати чи як виконувати завдання.

ПОРАДИ З ДОСВІДУ РОБОТИ «Як записувати скрінкасти»

- Обирайте спеціалізовану тему, яку потрібно детально розповісти здобувачам освіти.
- Складайте стислий план та готуйте презентацію (так легше буде контролювати час та розповідь у процесі запису відео; випуск скрінкасту повинен являти собою завершену одиницю знань).
- Приділяйте особливу увагу термінам. Зробіть у своїй презентації окремий слайд з ними. Щоб здобувач освіти міг зупинити скрінкаст і вивчити їх.
- Створюйте скрінкаст як розповідь, ніби ви знаходитесь перед учнями і ведете урок.
- Сценарій скорочує час монтажу: не потрібно вирізати зайві фрази і склеювати різні частини аудіосупроводу.

- Написати сценарій просто. Почніть з найцікавіших фактів або коротко розкажіть про що піде мова. Максимально докладно розкрийте тему уроку. У кінці зробіть узагальнення і ще раз визначте ключові моменти. Складіть невеликий анонс наступного уроку – глядач завжди повинен хотіти добавки.

Створювати скрінкасти та монтувати відео можна за допомогою сайтів Screencast-O-Matic та oCam Screen Recorder, або завантажити програму iSpring Free Cam – один з найпростіших інструментів серед аналогів для запису відео всього, що відбувається на екрані комп'ютера або окремої його частини.

Кадри зі скрінкасту до теми «Оздоблення тістечок і тортів»

Зазначу, що використання скрінкастів в освітньому процесі допомагає розкрити теми програми, дає докладніші пояснення; скрінкасти можна переглядати декілька разів для кращого розуміння, адже здобувачі звикли до пояснення та вказівок викладача.

Отже, дистанційне навчання так чи інакше передбачає:

- використання електронних навчальних курсів, які дозволяють зручно розмішувати або опрацьовувати матеріал для лекційних, практичних, лабораторних занять,
- містить ресурси для надсилання та перевірки робіт, журнал оцінок, форуми для спілкування тощо.

Проте далеко не завжди, як показує практика, даних можливостей достатньо.

У межах дистанційного навчання чи не найбільш гострим стало питання про голосове спілкування в режимі онлайн. Здобувачі освіти та педагоги, як правило, обирають найбільш зрозумілі сервіси для комунікації.

Одним з найбільш пристосованих для навчання та зручних у використанні інструментів є програма Google Meet.

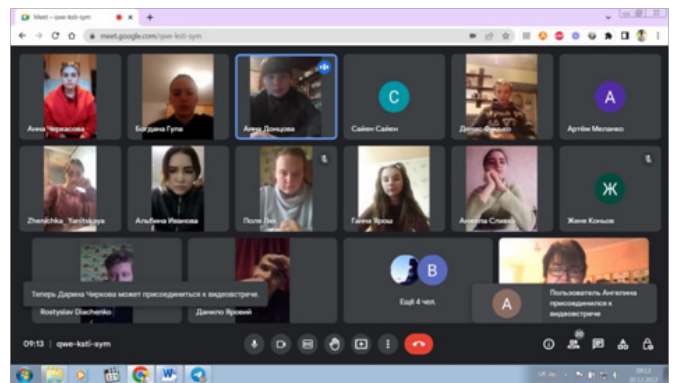

ПЕРЕВАГИ GOOGLE MEET:

- Організація відеозустрічей, онлайн-занять зі здобувачами освіти. У зустрічі можуть одночасно брати участь

до 150 користувачів.

- Заняття може тривати безперервно до 300 годин – на відміну від Zoom, де заняття може тривати не довше 40 хвилин.
- Є можливість демонстрації матеріалів на робочому столі ПК: під час зустрічі можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу інформацію на робочому столі.
- Планування занять заздалегідь та прив'язка до Google календаря. Синхронізація запланованих занять виконується автоматично на всіх пристроях, тому почати зустріч можна на комп'ютері, а закінчити – на іншому пристрої, наприклад, телефоні.
- Запис занять зі збереженням відео на Google Диск.
- Приєднатися можна як через браузер, так і через додаток для Android або iOS.

Скрін відеоконференції в Google Meet з теми уроку «Овочі. Механічна кулінарна обробка овочів»

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо створення мультимедійних презентацій для навчального процесу / Упор. Т.М.Соловйова, О.П.Литвин. – Біла Церква: КОПОПК, 2011.
2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. посіб. – К.: Видавництво А.С.К., 2004.
3. Створення інтерактивного відео в PlayPosit. – URL: <http://ctdn.kubg.edu.ua/author/t-terletska/>
4. Онлайн-ресурси для організації дистанційного навчання. – URL: <https://vseosvita.ua/news/wizer-playposit-zoom-onlain-resursy-dlia-orhanizatsii-dystantsiinoho-navchannia-13524.html>
5. Скрінкасти. Покроковий план та програми, які допоможуть зробити власний відеоурок. – URL: <https://intboard.ua/pres-sluzhba/blog/skrnkasti-pokrokovii-plan-ta-programi-iak-dopomozhut-zrobiti-vlasnii-vdeo-urok/>

Тетяна ТЕСЛЕНКО,

викладач професійно-теоретичної підготовки територіально відокремленого спеціалізованого відділення ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти»

ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація: стаття присвячена вивченню ролі пісенного матеріалу для розвитку комунікативних навичок та ефективного освоєння граматики англійської мови.

Процес вивчення будь-якої іноземної мови може включати не тільки традиційні методи, а й нестандартні творчі підходи, залежно від захоплення і здібностей індивідуума. Античний філософ Платон говорив, що головне виховне значення музичного мистецтва у тому, що: «Воно найбільше проникає вглиб душі і найбільше його зачіпає. Ритм і гармонія несуть із собою благополуччя, а воно робить благообразною людину».

Платон жив багато років тому і якби він був нашим сучасником і писав у Твіттер, то напевно сформулював би свою думку приблизно так: «Музика – чудова, тому що вона проникає до нас у душу і робить нас кращими».

Так, люди, що захоплюються музичними творами, особливо які мають хороший музичний слух, можуть використовувати пісні, що виконуються іноземною мовою як вправи для запам'ятовування граматичних конструкцій, лексичних одиниць, сленгу, ідіоматичних висловів, фразових дієслів. Існує безпосередній зв'язок між сприйняттям пісень та інших рифмованих форм у ранньому дитинстві та подальшими успіхами у читанні та правописі.

За сприйняття руху, музики, кольору та інтуїції відповідає наша права частина головного мозку, тому, коли фрази або граматичні конструкції йдуть з музичним супроводом, їх запам'ятовують краще і, як правило, на більш тривалий період часу, і педагоги інтуїтивно використовують повторення хором слів, фраз, пісень та текстів як ефективний метод запам'ятовування, перевірений на практиці.

Використовуючи пісні, людина автоматично опановує правильним наголосом, ритмом, інтонацією, довготою мови у вимові. Практично, цілі у навчанні іноземної мови реалізуються за

допомогою реальних матеріалів, багатих внутрішнім змістом, що мотивують як активну мовленнєву діяльність співрозмовників, так і критичний погляд на себе з боку.

Актуальність теми вивчення пісенного матеріалу на уроках англійської мови полягає в тому, що пісня іноземною мовою є сполучною ланкою між навчанням, розумовим розвитком та вихованням особистості. Пісня – чудовий методичний засіб для формування різних навичок та первинних знань про іншу культуру. Саме пісню ми використовуємо для різних цілей, зокрема:

1. Для формування фонетичних навичок (уміння чути звуки та відтворювати їх у фразі, відрізняти мелодійний малюнок фрази рідної мови від іноземної). Цей вид роботи важливий особливо тоді, коли мало навчального часу для вимовних навичок, інтонації фрази. При цьому застосовуються наступні прийоми та види роботи:

- аудіювання пісні та класифікація слів залежно від почутих звуків;
- пред'явлення звуків та відпрацювання навичок їх артикуляції;
- повторне прослуховування та пояснення пісні;
- розуміння слів тексту пісень, які містять досліджувані звуки;
- читання уривків тексту пісень, де зустрічаються звуки, що вивчаються;
- розміщення звуку в продиктованих фразах і написання цих фраз.

Звучання пісні, її виконання, зазвичай, передбачає читання тексту учнями; сам текст широко використовується для вивчення мови як системи, а також для вивчення особливостей менталітету, культури народу, мова якого вивчається.

2. Пісня використовується для формування компетентності в мові на основі вивчення граматики, лексики, синтаксичних особливостей тексту пісень. Щодо використання тексту для вивчення граматики, то вправи традиційні, наприклад:

- якщо текст написаний у теперішньому часі “Present Indefinite”
- передати його у минулому часі “Past

Indefinite”, щоб проникнути глибше до змісту тексту;

- заповнити пропуски займенниками тощо.

А при вивченні лексики пісня дозволяє використовувати деякі специфічні вправи, наприклад:

- виділити різні лексичні реєстри у тексті;
- розшифрувати текст пісень у малих групах, використовуючи тлумачні одномовні словники;
- замінити деякі частини тексту;
- передати зміненним текстом сумний настрій замість радісного чи навпаки; замінити слова розмовної мови еквівалентами літературної або ідіоматичними виразами.

Також є нетрадиційні методи використання тексту пісні для вивчення граматики, наприклад, такі як методика Валерія Соловова. Він пропонує унікальну програму вивчення англійської мови, головний принцип якої полягає в тому, що всі частини мови відображені у кольорі. Це дозволяє систематизувати англійську граматику і уявити її у вигляді кольорних алгоритмів. Усі алгоритми мають схожу структуру, що дозволяє ефективно використовувати лінгвістичний досвід, напрацьований на більш ранніх етапах при вивченні нового матеріалу. Це, в свою чергу, дає учням можливість швидко і чітко зрозуміти логіку англійської мови, конструювати граматично правильні висловлювання й у стислі терміни набрати словниковий запас, достатній для вільного спілкування.

Програма дозволяє набути знань у галузі граматики англійської мови, розвинути практичні навички усної мови та сприйняття на слух. Пісня сприяє формуванню комунікативних навичок, форми спілкування, оскільки багато текстів будуються у вигляді діалогів чи монологів від першої особи і працюючи над змістом пісні, є можливість запропонувати створити на основі фраз, які звучать по тексту пісні, діалог, сценку, що є свого роду самооцінкою учня, що виявляє здатність самостійно від-

творювати та використовувати звуки у мові, а вивчені лексичні одиниці – у контексті. Цей вид діяльності сприяє усвідомленню особливостей традицій, культури побуту, оскільки у діалозі має виявитися міжкультурна взаємодія та міжкультурна компетенція автора.

Працюючи з піснею, учень з перших хвилин залучається до процесу роботи над автентичним документом, який носить глибоко когнітивний підхід: ідентифікація, класифікація, розуміння письмового тексту, аудіювання, роздум над самою піснею (музикою, виконавцем, темою). Учень висловлює свою думку, займає власну позицію. Викладач визначає етапи роботи, анімує спільну діяльність, впливає формуванню культурних цінностей учнів. Вітчизняна та іноземна молодь має свою пісенну культуру, в якій відображаються як сучасне перебування суспільства, так і його тривоги, бачення світу, цінності на новому етапі цивілізації, так і національні традиції у сфері вірша та музики. Ось чому вибір іноземної пісні для навчальних цілей потребує від викладача тієї ж міжкультурної компетенції.

Історичні та культурні аспекти, включені в тексти пісень, представляють цінність для поколінь та їх прослуховування, аналіз та виконання допомагає перемогти учням стресову ситуацію, бар'єр у спілкуванні для ефективного вивчення мови. Крім того, звичаї та традиції всіх народів з давніх-давен зберігалися і передавалися за допомогою балад, пісень та віршованих творів. Пісня була звичною формою спілкування та освіти, педагоги у багатьох країнах розширили використання пісень для викладання майже всіх предметів. Відомі пісні використовувалися для вивчення історичних фактів та дат, правил та формул математики, граматики та лексики англійської та інших мов.

Узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок: використання пісень у навчанні англійської мови на всіх етапах навчання є доцільним та ефективним.

Використання англомовної пісні сприяє удосконаленню навичок вимови, розвитку музичного слуху, дозволяє досягти точності в артикуляції, ритмі та інтонації, поглиблює знання англійської мови, збагачує словниковий запас, стимулює монологічне та діалогічне мовлення, сприяє розкриттю творчих здібностей учнів, а також слугує потужним мотиваційним засобом навчання.

Так, при вивченні теми "Робота і професії", можна використовувати як залучення в ініомовну атмосферу такі пісні, як «People in my town»: <https://www.youtube.com/watch?v=JBXaupJHr8>

Пісня Madonna «Papa don't preach» буде доречною для теми «Сімейні відносини»: <https://www.youtube.com/watch?v=G333Is7VPOg>

Пісня Майкла Джексона «Earth song» добре впишеться до теми «Людина і довкілля»: <https://www.youtube.com/watch?v=OstvP8QuxQ>

Пісня The Beatles «Can't Buy Me Love» допоможе у вивченні першого типу умовних речень The First Conditional sentences: <https://www.youtube.com/watch?v=uKfALmKL0VU>

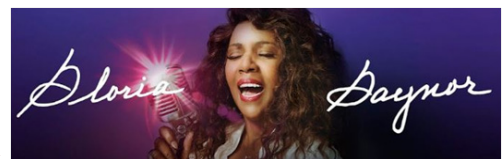
Пісня «I'll Sail This Ship Alone» англійського гурту альтернативного року The Beautiful South також допоможе при вивченні цього граматичного матеріалу: https://www.youtube.com/watch?v=_NljLKfcwOc

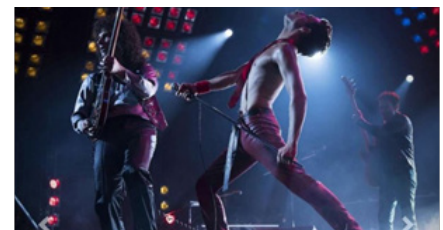
Німецька поп-рок-група Fool's Garden зі своїм синглом «Lemon Tree» допоможе у вивченні теперішнього часу Present Continuous (I am hanging, you are hanging?, he is hanging): <https://www.youtube.com/watch?v=XAFS43NKFag>

Знаменитий хіт «I Will Survive» американської співачки Gloria Gaynor в стилі диско стане у нагоді при вивченні минулого часу Past Simple (was, did, kept, spent, walked...): <https://www.youtube.com/watch?v=ihUF8pbpbk>

Всесвітньовідомий хіт британського гурту Queen «We Are The Champions» можна прослухати, вивчаючи Present Perfect (I've paid, you've brought, it's been ...): <https://www.youtube.com/watch?v=tTYJryNgLH8>

Слухаючи Eric Clapton «Wonderful Tonight», повторюємо Present Simple (I feel, you feel, he feels...): https://www.youtube.com/watch?v=d4_QuMkOdCI

Отже, наведені в тексті приклади дають змогу вдосконалити навички вимови граматичних конструкцій, збагачують словниковий запас новими словами у їх лексичних наборах. На етапі навчання іноземної мови пісня є ефективним засобом, адекватним автентичним матеріалом для створення інтеркомунікативної компетенції. Пісня іноземною мовою виходить далеко за рамки освітнього процесу і є сполучною ланкою між навчанням, розумовим розвитком і вихованням особистості.

Список використаних джерел

1. Варенінова Ж.Б. Роль пісні під час навчання англійської мови // Іноземні мови у шкільництві. – 1998. – №6. – С.65.
2. Николаєва С.Ю. Навчання іншомовного спілкування / С.Ю.Николаєва. – Київ: «Ленвіт», 1997. – 96 с.
3. Evans V. Dooley J. Upstream Intermediate. – 2002.
4. Rixon S. Developing listening skills / S.Rixon. – London: Macmillan Publishers Ltd, 1986. – 280 p.

5. Underwood M. Teaching Listening / M.Underwood. – New York: Longman, 1989. – 230 p.

Алла ПАВЛОВА,
викладач англійської мови
ДНЗ «Харківський регіональний
центр професійної освіти
поліграфічних
медіатехнологій та
машинобудування»

Як живеш, ЗП(ПТ)О?

Профілактична робота соціально-психологічної служби ЗП(ПТ)О Харківської області щодо протидії торгівлі людьми

Верховна Рада України 20 вересня 2011 року ухвалила Закон «Про протидію торгівлі людьми», в якому визначено основні напрями реалізації державної політики, спрямованої на протидію торгівлі людьми; повноваження органів виконавчої влади під час здійснення заходів з протидії торгівлі людьми; механізм запобігання торгівлі людьми, боротьби з нею, надання допомоги та захисту постраждалим особам. Також Закон визначає права постраждалих від торгівлі людьми осіб, які звернулися за допомогою; засади міжнародного співробітництва у сфері протидії торгівлі людьми.

Крім того, передбачено посилення відповідальності за правопорушення, пов'язані з торгівлею людьми. Торговля людьми заборонена і карається законом України за статтею 149 кримінального кодексу.

Але повномасштабне вторгнення РФ в Україну змусило понад 4 мільйони людей залишити Україну за перші 5 тижнів війни та перемістило ще майже 6,5 мільйонів у межах її кордонів. Загалом це майже чверть населення України. Експерти підрахували, що 90% тих, хто виїхав з країни, становлять жінки та діти, і що більше половини українських дітей – 4,3 мільйона із 7 мільйонів – були переміщеними. Ці біженці та переміщені особи особливо вразливі до торгівлі людьми. Навіть для тих, хто не переміщений, війна

підвищує вразливість людей до торгівлі людьми.

Дослідження Офісу ООН з наркотиків і злочинності (United Nations office on Drugs and Crimes) свідчать про те, що всередині постраждалої країни вразливість до торгівлі людьми виникає як наслідок конфлікту: відсутність можливості отримання доходу; вимушене внутрішнє переміщення; ризик експлуатації під час збройного конфлікту. Люди, які проживають в зоні конфлікту, взагалі знаходяться у небезпеці.

Понад 8,13 мільйонів осіб покинули Україну і проживають за кордоном з початку війни. Надання гуманітарної допомоги та доступ до основних послуг робить людей більш стійкими до торгівлі людьми та експлуатації, а також інших зловживань.

Однак, кількість жертв примусової праці зростає як в Україні так і за кордоном, які експлуатуються в різних секторах, включаючи будівництво, виробництво, сільське господарство, кримінальну діяльність та вуличне жебракування. Торговці людьми змушують деяких жертв брати участь у нелегальному виробництві підроблених тютюнових виробів, а добре відомі злочинні групи змушують деяких українських жертв брати участь у незаконній діяльності за кордоном. Деякі торговці людьми використовують жертв у примусовій праці в реабілітаційних центрах під виглядом лікування від

алкогольної чи наркотичної залежності.

За результатами дослідження НМЦ ПТО у Харківській області, кількість здобувачів освіти, які вимушені були покинути країну, складає близько 1000 осіб, що становить 8% від загальної кількості учнівської молоді. Але всі учні ЗП(ПТ)О Харківській області приступили до освітнього процесу у поточному навчальному році. Тому основний акцент профілактичної роботи соціально-психологічної служби ЗП(ПТ)О ставиться на заходи первинної, превентивної профілактики протидії торгівлі людьми.

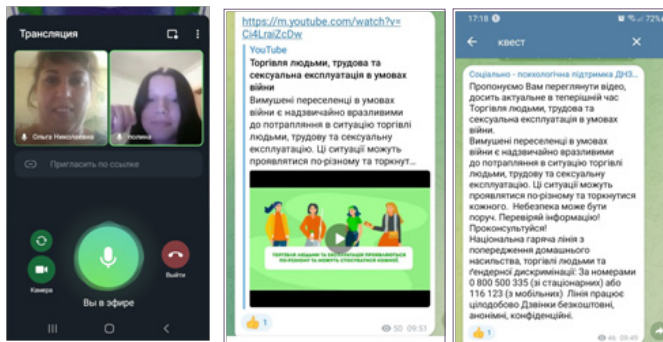
Так, у ДПТНЗ «Регіональний центр професійної освіти ресторанно-готельного, комунального господарства, торгівлі та дизайну» було проведено в режимі on-line виховний захід «Екскурс в історію. Від рабства та кріпацтва до торгівлі людьми», профілактична бесіда із здобувачами освіти «Торгівля людьми. Як не потрапити у пастку», онлайн-консультація для учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування «Як себе захистити при роботі за кордоном».

На веб-сторінці соціально-психологічної служби офіційного сайту цього закладу освіти соціальним педагогом Мариною Нужною розмішений матеріал щодо профілактики протидії торгівлі людьми, а саме: інформація «Небезпека в інтернеті – секстинг та грумінг»; презентація для батьків щодо запобігання

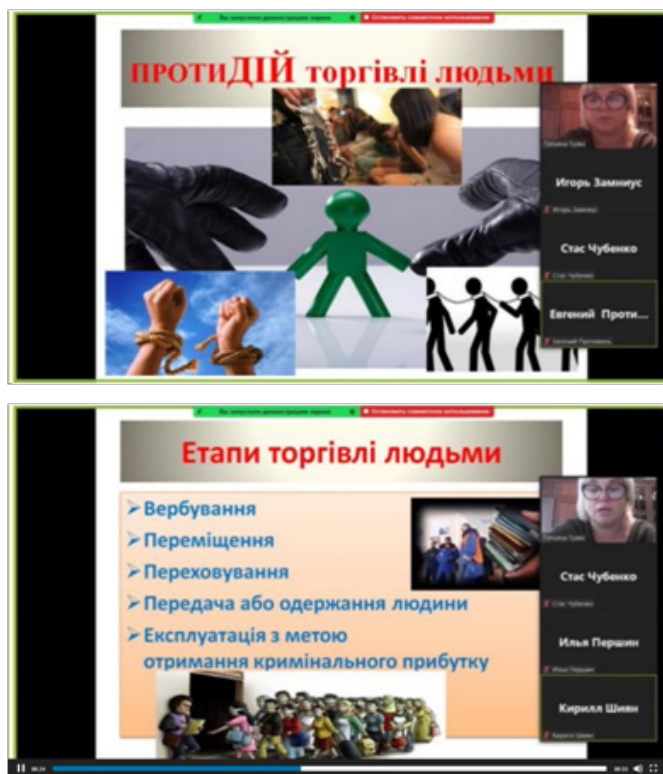

торгівлі людьми за кордоном «Правила безпечної міграції та працевлаштування»; електронна збірка з профілактики торгівлі людьми «Українці за кордоном. Безпека в умовах кризи»; електронний посібник «Протидія торгівлі людьми в Україні».

У ДНЗ «Харківське вище професійне училище № 6» було організовано перегляд відео на тему: «Торгівля людьми, трудова та сексуальна експлуатація в умовах війни», та обговорення цього відео у прямій трансляції на Телеграм каналі училища. Після заходу здобувачам освіти було запропоновано пройти квест з безпечного працевлаштування за кордоном.

У Люботинському професійному ліцеї залізничного транспорту з метою обізнаності здобувачів освіти з питань торгівлі людьми Тетяною Тузко, практичним психологом, з випускними групами був проведений захід «Протидії торгівлі людьми», під час якого учасники дізналися як не потрапити у пастку торгівців людьми, як розпізнати вербувальника, як діяти, коли потрапив у небезпечну ситуацію і куди звертатися за допомогою тощо. Наприкінці заходу присутні пройшли квест з безпечного працевлаштування за кордоном.

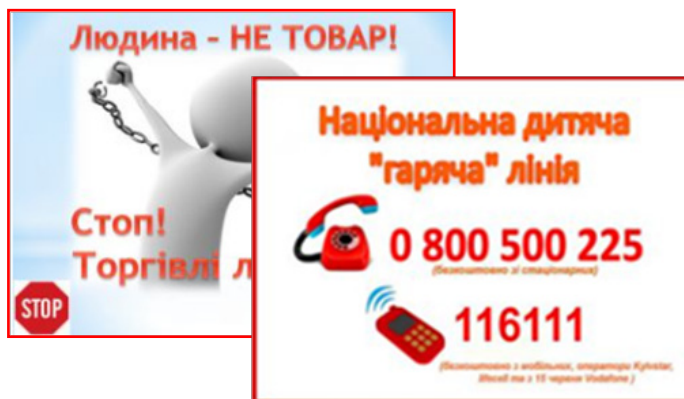

Згідно з планом роботи соціально-психологічної служби ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості» було створено презентацію «Правила безпечної поведінки за кордоном». 18 жовтня 2022 року – до дня боротьби з торгівлею

людьми – була проведена онлайн-бесіда «Людина – не товар». Також соціальний педагог Наїля Дударьок зробила розсилку здобувачам освіти у вайбер та телеграм-групах номерів «гарячих» ліній щодо запобігання торгівлі людьми. Крім цього, на сайті закладу освіти розміщена інформація на тему: «Як не стати жертвою торгівлі людьми в умовах воєнного часу», та надані корисні посилання щодо допомоги та підтримки в ситуаціях насильства, торгівлі людьми та складних життєвих обставинах.

У Лозівському центрі професійної освіти Харківської області соціально-психологічною службою постійно проводиться профілактична робота щодо протидії торгівлі людьми серед учнівської молоді. Практичний психолог цього закладу Любов Недоріз до дня боротьби з торгівлею людьми організувала і провела онлайн-конференцію для учнів II-III курсів «Стоп, булінг!», в якій брали участь педагогічні працівники центру і працівники Соціального будинку «Компас». У ході конференції було висвітлено поняття «торгівля людьми»; здобувачі освіти ознайомилися з міжнародними нормативно-правовими документами і законодавством України з даного питання.

Отже, соціально-психологічна служба ЗП(ПТ)О Харківської області приділяє значну увагу заходам первинної, превентивної профілактики, тому що така профілактика є

масовою і найбільш ефективною.

Крім цього, хочу звернути Вашу увагу, що здобувачі освіти ЗП(ПТ)О знаходяться переважно у віці 15-17 років, тобто в них виявляються риси, характерні як для підліткового, так і для юнацького віку.

Нам, педагогам, слід враховувати це, адже у цьому віці мотивація до роботи може бути переважно емоційною (цікаво спілкуватися, подивитися фільм, посперечатися з педагогом). Підлітки і молоді схильні до ризикованої поведінки і протесту як форм самоствердження. Варто організувати роботу так, щоб учень сам приймав рішення, подаючи

інформацію як застереження, вказуючи на можливі шляхи вирішення проблем. Застосовуючи форми роботи, які передбачають можливість висловити власну думку, самореалізуватись як суб'єкт прийняття рішень, можна очікувати на прихильність старших курсів і позитивне ставлення до поданої інформації.

Список використаних джерел

1. State government bureaus: office to monitor and combat trafficking in persons: report 2022: Ukraine.
2. United Nations office on Drugs and Crimes, CONFLICT IN UKRAINE: KEY EVIDENCE ON RISKS OF

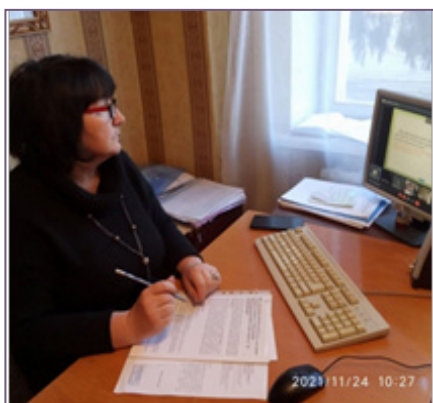
TRAFFICKING IN PERSONS AND SMUGGLING OF MIGRANTS, December 2022. – URL: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tip/Conflict_Ukraine_TIP_2022.pdf

3. Human trafficking search: 'Ukraine refugee porn' raises risks for women fleeing the war By Alexandra Leistner • Updated: 17/01/2023. – URL: <https://humantraffickingsearch.org/ukraine-human-trafficking>

Аліна ГЕРАСИМЕНКО,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

З досвіду роботи

Ефективна взаємодія педагогічного колективу і практичного психолога щодо покращення психологічного клімату

Я працюю практичним психологом у закладах професійної освіти вже понад 17 років, загальний стаж близько 37 років. І кожен навчальний рік відрізняється від попереднього.

На сьогодні освітній процес набув дистанційної форми та спонукав нас ще більше заглибитися в інтернет-простір, месенджери, соціальні мережі та освітні платформи. Мені, як і іншим педагогам, довелося пройти онлайн-навчання для якісного продовження освітнього процесу в умовах дистанційної освіти.

Через те, що відбувається зараз в нашій країні, ми відчуваємо сильний стрес. Усі опинилися у новій важкій реальності, до якої необхідно адаптуватися. Наші підлітки, зазвичай, доволі гостро відчувають будь-які кризові ситуації, і війна, звісно, не

«Візьму чашу терпіння, наллю туди повне серце любові, добавлю щедрості, трохи гумору, доброти, якнайбільше віри та пропонуватиму всім, кого зустріню на своєму шляху...»

виключення. Дітям старшого віку зараз дуже складно, адже вони уже розуміють, що відбувається, але ще не мають достатньо життєвого досвіду, щоб ефективно боротися зі своїми емоціями. Тому основним напрямком роботи у 2022/2023 навчальному році є збереження психічного здоров'я учасників освітнього процесу під час воєнного стану.

Моя робота направлена на те, щоб зібрати та донести до всіх здобувачів освіти найважливіші психологічні поради, які можуть допомогти стабілізувати психологічний стан та легше адаптуватися до змін у нашому житті. Після анкетування учасників освітнього процесу (анкета «Оцінка стійкості до стресів», додаток 1) ми зіткнулися з різним рівнем емоційних переживань, основні з яких це паніка, страх, тривога, відчуття незахищеності. Тому на сторінці практичного психолога на офіційному сайті я розмістила таку інформацію:

- поради психолога, які допоможуть спілкуватися під час війни;
- що потрібно учням, щоб зберегти емоційну стабільність;

- паніка та методи боротьби з нею;
- як зберегти витримку в умовах масових повітряних атак;
- допомога підлітку відновити відчуття безпеки в складній ситуації.

Також проводиться робота і у Classroom:

- «Рекомендації для учасників освітнього процесу щодо заходів безпеки під час війни»;
- «Психічне здоров'я як стан душевного благополуччя особистості»;
- «Механізми адаптації як чинник психічного здоров'я особистості»;
- Анонімний онлайн-щоденник: «Тільки нікому не кажи», що дає можливість написати листа тому, з ким складно поділитися своїми переживаннями в реальному житті, про булінг, нерозділене кохання чи непорозуміння з батьками.

Консультації надаються у режимі текстового спілкування і відеозв'язку через Viber з колегами та учнями, які опинилися в складних життєвих обставинах через війну, за такою тематикою:

- «Яким чином поліпшити своє самопочуття?»

- «Як зменшити вплив стрес-факторів на людину?»;
- «Як зберегти витримку в умовах масових повітряних атак?»;
- «Що робити, якщо хочеться додому?».

Також продовжувалася робота щодо профілактики та просвіти. Через Viber-групи я запрошувала учнів до профілактичних онлайн-заходів, нагадувала їм про важливість безпеки та необхідність турботи про своє здоров'я.

Так, на платформі Zoom, до дня боротьби з торгівлею людьми була організована і проведена онлайн-конференція для учнів II-III курсів «Стоп, булінг!», в якій брали участь педагоги центру і працівники Соціального будинку «Компас». У ході конференції були висвітлені питання щодо поняття торгівлі людьми; здобувачі освіти ознайомилися з міжнародними нормативно-правовими документами і законодавством України з даного питання.

До Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом провела з учнями ряд зустрічей з демонстрацією презентації з цієї теми. До теми «Насильство як соціальна проблема суспільства» підготувала презентацію «16 днів без насильства».

Однак, я вважаю, що одним із головних завдань практичного психолога ЗП(ПТ)О є робота з педагогічним колективом. Майстер виробничого навчання і класний керівник у наших учнів як кращий друг, якому можна і поскаржитись, і поділитися радістю. У своїй роботі я постійно працювала над формуванням сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі, гарних міжособистісних стосунків, бо це впливає як на професійну діяльність педагогів, так і ефективність освітнього процесу в цілому.

Я хочу запропонувати вашій увазі власну програму роботи практичного психолога з педагогічним колективом ЗП(ПТ)О на тему: «Ефективна взаємодія педагогічного колективу і практичного психолога щодо покращення психологічного клімату». Мета цієї програми: налагодження широкої конструктивної співпраці у педагогічному колективі.

Під час занять ми дискутуємо, вивчаємо засоби подолання стресу та психологічних травм, крім цього, я рекомендую педагогам спеціальну літературу, яка допоможе самостійно проаналізувати складні життєві ситуації, використовую найоптимальніші способи зняття емоційного напружен-

Програма «Ефективна взаємодія педагогічного колективу і практичного психолога щодо покращення психологічного клімату»

№ з/п	ДАТА	ЗАХІД
1	вересень	1.Групові дискусія «Вплив майстрів в/н та класних керівників на успішну адаптацію учнів I курсу». 2.Анкета «Мій заклад освіти».
2	жовтень	1.Лекція з елементами тренінгу «Конфлікт як психологічний феномен. Психотехнології завершення і вирішення конфліктів». 2.Методика Томаса «Поведінка у конфліктній ситуації».
3	листопад	1.Супервізія «Психолого-педагогічний супровід та профілактика здорового способу життя серед учнів закладу освіти». 2.Вправа «Малюнок по колу».
4	грудень	1.Виступ на нараді «Спільна робота класного керівника та психолога з учнями, схильними до девіантної поведінки». 2.Обговорення «Відповідальність неповнолітніх».
5	січень	1.Тренінгове заняття «Профілактика професійного вигорання». 2.Проективна методика «Дерево».
6	лютий	1.Лекція з елементами тренінгу «Позитивне мислення педагогів». 2.Проективна методика «Кактус».
7	березень	1.Міні-повідомлення «Профілактика насильства в закладі освіти як умова соціалізації учнів». 2.Вправа «Перешкоди».
8	квітень	1.Презентація «Профілактика суїцидальних проявів у підлітків». 2.Вправа «Карта моєї душі».
9	травень	1.Тренінгове заняття «Ефективні способи подолання стресу як запорука психічного здоров'я людини». 2.Вправа «П'ять добрих слів».
10	червень	1.Тренінгове заняття «Життєві навички, що є сприятливими для здоров'я». 2.Вправа «Негативні соціальні явища».

ня, а також проективну методику, яка допомагає педагогу розібратися в своїх почуттях. Ми завжди обговорюємо з класними керівниками як підібрати матеріал для проведення батьківських зборів, включаючи традиційні й нетрадиційні форми роботи з батьками.

У кінці зустрічі – рефлексія: ми висловлюємо свої враження, почуття, які виникали під час заняття, побажання на наступну зустріч.

Отже, ефективна взаємодія практичного психолога з педагогічним колективом, особливо у формі тренінгів, готує сучасного викладача або майстра виробничого навчання до діяльності в особистісно-орієнтованій парадигмі освіти. Адже зараз потрібні такі дії педагога, які дають йому змогу виявляти себе разом із здобувачами освіти у процесі здобуття знань та усунути перешкоди на шляху до засвоєння пошукових стратегій. А тут важливо мати знання з психології.

Додаток 1

АНКЕТА «Оцінка стійкості до стресів»

Необхідно відповісти на питання, виходячи з того, наскільки часто ці твердження правильні для Вас. Відповідати слід на всі пункти, навіть якщо дане твердження Вас взагалі не стосується.

Пропонуються наступні відповіді з відповідною кількістю балів:

- майже завжди – 1;
- часто – 2;
- іноді – 3;
- майже ніколи – 4;
- ніколи – 5.

Чи піддається Ви стресу?

1. Ви вживаєте, принаймні, одне гаряче блюдо в день.
2. Ви спите 7-8 годин, щонайменше чотири рази на тиждень.
3. Ви постійно відчуваєте любов

інших і віддає свою любов натомість.

4. У межах 50 кілометрів у Вас є хоча б одна людина, на яку Ви можете покластися.

5. Ви робити фізичні вправи до поту хоча б два рази на тиждень.

6. Ви вкурюєте менше половини пачки сигарет у день.

7. За тиждень Ви споживаєте не більше п'яти чарок алкогольних напоїв.

8. Ваша вага відповідає Вашому зросту.

9. Ваш дохід повністю задовольняє Ваші основні потреби.

10. Вас підтримує Ваша віра.

11. Ви постійно займаєтеся клубною або громадською діяльністю.

12. У Вас багато друзів і знайомих.

13. У Вас є один або двоє друзів, яким Ви повністю довіряєте.

14. Ви здорові.

15. Ви можете відкрито заявити про свої почуття, коли Ви злі або стурбовані чим-небудь.

16. Ви постійно обговорюєте з людьми, з якими живете, Ваші домашні проблеми.

17. Ви робите щось тільки заради жарту хоча б раз на тиждень.

18. Ви можете організувати Ваш час ефективно.

19. Упродовж дня Ви споживаєте не більше трьох чашок кави, чаю або інших напоїв, що містять кофеїн.

20. У Вас є трохи часу для себе протягом кожного дня.

Тепер складіть результати Ваших відповідей, а потім відніміть 20 балів від отриманого числа.

Інтерпретація результатів:

Ви можете радіти, якщо Ви набрали менше, ніж **10 балів**, у разі якщо Ви відповідали ще і чесно, – у Вас прекрасна стійкість до стресових ситуацій і впливу стресу на організм, Вам немає про що турбуватися.

Якщо Ваше підсумкове число пере-

вищило **30 балів**, то стресові ситуації мають неабиякий вплив на Ваше життя, і Ви їм не дуже сильно чините опір.

Якщо Ви набрали більше **50 балів**, то Вам слід серйозно задуматися про Ваше життя: чи не час його змінити? Ви дуже вразливі для стресу.

Подивіться ще раз на твердження тесту.

Якщо Ваша відповідь на будь-яке твердження отримало 3 бали чи більше, постарайтеся змінити свою поведінку відповідно до цього твердження, тоді Ваша вразливість до стресу знизиться. Наприклад, якщо Ваша оцінка на твердження 19 складає 4 бали, спробуйте вживати хоча б на одну чашку кави в день менше, ніж зазвичай.

Любов НЕДОРІЗ,

практичний психолог

Лозівського центру професійної освіти Харківської області

З досвіду роботи

Проведення уроків з фізичної культури під час дистанційного навчання

Проблеми здоров'я учнів та формування у них основ здорового способу життя в Україні є одними з головних питань під час організації освітнього процесу в сучасних закладах освіти. Тому пріоритетним завданням є навчання учнів відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної й суспільної цінності. Ситуація в нашій країні внесла певні зміни в системі освіти – заклади змушені перейти на дистанційне навчання.

Набуття здобувачами освіти досвіду діяльності: навчально-пізнавальної, практичної, соціальної; формування в учнів стійкої мотивації і потреби у збереженні й зміцненні свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості, комплексного розвитку природних здібностей та моральних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя – основна мета предмета «Фізична культура», актуальність якої примножується в умовах дистанційного навчання.

Будь-яка форма дистанційного навчання збільшує час перебування

здобувачів освіти за комп'ютером у статичному положенні, отже, збільшуються ризики погіршення стану їх здоров'я, загальної фізичної підготовленості тощо.

«Фізична культура» – один із небагатьох навчальних предметів, який, фактично, передбачає практичну діяльність учнів на уроці (виконання фізичних вправ, розвиток фізичних якостей, вивчення техніко-тактичних дій різних модулів навчальної програми).

Одна із основних проблем використання технологій дистанційного навчання на уроках з предмета «Фізична

культура» полягає саме у перенесенні запланованих педагогом фізичних вправ, теоретичного матеріалу, спеціальних корекційних вправ, вправ для опанування техніко-тактичної підготовленості учнів з різних модулів навчальної програми з очної форми навчання у дистанційну.

Якість дистанційного уроку з фізичної культури залежить від того, наскільки більше вказаних вище структурних елементів уроку фізичної культури викладач перенесе з очного формату у дистанційний.

Підготовча	Основна	Заключна
Очний урок фізичної культури		
Повідомлення мети і завдань уроку, інструктаж з БЖД, медико-педагогічний контроль (ЧСС), теоретичні відомості, загальноорозвивальні вправи на місці та у русі, спеціальні бігові вправи	Вправи для розвитку фізичних якостей, техніко-тактичні дії з обраного модуля навчальної програми, медико-педагогічний контроль (ЧСС), рухливі та спортивні ігри, естафети	Вправи на відновлення після фізичного навантаження, підведення підсумків уроку, медико-педагогічний контроль (ЧСС)
Дистанційний урок фізичної культури		
Ранкова гігієнічна зарядка, вправи для профілактики плоскостопості, вправи для профілактики захворювань хребта, самоконтроль під час виконання фізичних вправ	Вправи для розвитку фізичних якостей (сила, гнучкість, швидко-силові), імітаційні вправи техніко-тактичної підготовленості з обраного модуля навчальної програми*, самоконтроль під час виконання фізичних вправ	Вправи на відновлення після фізичного навантаження, теоретичні відомості, самоконтроль під час виконання фізичних вправ

Орієнтовна структура дистанційного уроку з фізичної культури:

- ранкова гігієнічна зарядка;
- вправи для профілактики захворювань хребта;
- вправи для профілактики плоскостопості;
- теоретичні відомості;
- вправи для розвитку фізичних якостей;
- вправи на опанування технічної підготовленості;
- вправи для відновлення після фізичного навантаження

Щодо проведення уроку з фізичної культури дистанційно:

► доцільно переглядати відеоматеріали або читати про історію розвитку олімпійського руху, історію футболу тощо;

► необхідно доповнювати вивчення теорії питання посиланням на відео або текстові матеріали, які надає викладач (спочатку обов'язково потрібно ознайомитись з цими матеріалами викладачу);

► тривалість роботи над теоретичним матеріалом не повинна перевищувати 10-12 хв. (слід уникати тривалих статичних положень);

► при вивченні теоретичного матеріалу не рекомендується виходити за межі навчальної програми.

Вивчення програмового матеріалу за технологією дистанційного навчання доречно здійснювати послідовно:

• організувати щоденне навчальне спілкування з учнями через Meet, Telegram, Viber тощо;

• розміщувати в мережі Інтернет (Classroom, Google-диск) мультимедійні матеріали (презентації, відеоролики тощо), які допоможуть учням у вивченні зазначеної теми;

• надавати учням перелік інтернет-джерел, які сприятимуть засвоєнню програмового матеріалу (на каналі YouTube є відеоуроки).

Найбільш популярні платформи, які можна використовувати у роботі:

Google Classroom – безкоштовний сервіс, який дозволяє створювати класи, додавати до них учнів, публікувати завдання, отримувати завдання на перевірку, оцінювати їх і додавати роз'яснювальні коментарі, проводити живі зустрічі. Також можна створювати

шаблони до виконання завдань і планувати строки виконання їх учнями.

Google Meet – безкоштовний застосунок для організації відеозустрічей. Дозволяє створювати події з покликаннями в календарі та розповсюджувати його. Учасники можуть долучитися з відео, вмикати та вимикати мікрофон, робити демонстрацію екрана. Перевага платформи – захищеність, адже до зустрічі можуть долучитися лише верифіковані організатором учасники.

Zoom – застосунок для проведення відеозустрічей, який у безкоштовній версії дозволяє збирати до 100 учасників. Можна робити запис зустрічі в хмарне сховище та локальний диск, допускати учасників до зустрічі через кімнату очікування, ставити реакції.

Зворотній зв'язок із здобувачами освіти можна здійснювати за допомогою створеного контенту учнями.

Оцінювання навчальних досягнень

Основною метою оцінювання учнів в умовах дистанційного навчання є не перевірка і контроль, а забезпечення зворотного зв'язку викладача з учнями. Тому в організації щоденного освітнього процесу варто надавати пріоритет не поточному, а формувальному оцінюванню, яке передбачає надання учням підтримки, корегування засобів та методів навчання у випадку виявлення їх неефективності.

Результати виконаних учнями фізичних вправ самостійно мають використовуватися для відзначення їхніх успіхів, аналізу помилок, планування подальшої роботи з опанування навчального матеріалу в умовах дистанційного навчання.

Поточне оцінювання викладачі можуть здійснювати в усній і письмовій формах, застосовуючи такі його види: тестування теоретичних знань, практичне виконання комплексу фізичних вправ, вправ на опанування технічної підготовленості з модуля навчальної програми, який вивчається, творчі проєкти (наприклад, створення презентації з історії олімпійського руху), усні співбесіди та опитування, тощо. Кількість робіт, які підлягають поточному оцінюванню та передбачають фіксацію оцінки у журналі під час дистанційного навчання, контроль варто оптимізувати з метою уникнення перевантаження учнів.

Якщо викладач застосовує одну з платформ для дистанційного навчання (Google Class, Naurok тощо), він може налаштувати опцію переходу учня до наступного модуля, за умови виконання перевірного завдання за вивчений модуль. Це дозволить зменшити навантаження на педагога, пов'язане із «ручною» перевіркою завдань, а учню – здійснювати самооцінювання успішності оволодіння навчальним матеріалом.

Отже, перевага дистанційної форми освітньої діяльності перед очною полягає в оперативності, можливості швидкого й ефективного самореалізування здобувачів освіти, в індивідуалізації процесу навчання, оскільки від самих учнів залежить спрямованість, вибір засобів і форм навчання, а також темп засвоєння знань, умінь і навичок. Крім цього, сприяє подоланню бар'єрів у просторі й часі, підвищує демократичність навчання, роблячи доступною новітню інформацію і консультації висококваліфікованих фахівців незалежно від матеріальної забезпеченості і місця проживання. Дистанційне навчання дає учням можливість самостійно отримувати необхідні знання, користуючись найбільш привабливими ресурсами.

Олександр САВІН,
керівник фізичного виховання
Лозівського центру професійної
освіти Харківської області;
Михайло ГАВРИЧКОВ,
викладач фізичної культури
Лозівського центру професійної
освіти Харківської області

Використання тестової форми контролю знань як засобу активізації навчальної роботи учнів під час дистанційного навчання

Анотація: У статті розглянуто застосування тестів при викладанні предметів професійно-теоретичної підготовки машинобудівного профілю для оцінювання знань і навичок учнів під час реалізації дистанційної форми навчання.

Ключові слова: тест, тестове завдання, тестування, контроль навчальних досягнень, дистанційне навчання.

Інформаційні технології зробили віртуальне навчання реальністю в освіті. Використання інформаційного середовища для організації взаємодії учнів і викладачів дає можливість краще врахувати індивідуальні особливості учнів.

З початком воєнних дій в Україні багато учасників освітнього процесу психологічно та фізично неготові продовжувати навчання. Окрім цього, в учнів та викладачів часто немає умов для проведення занять (стабільного інтернет-з'єднання, пристроїв (комп'ютерів, смартфонів, планшетів), відключення електроенергії тощо). До того ж, якщо учні все ж таки вмикають камеру, їхній зовнішній вигляд та середовище навколо не сприяють створенню навчальної обстановки, що в поєднанні з технічними складнощами робить освітній процес проблематичним для обох сторін.

Але ніхто не повинен бути позбавлений можливості навчатися внаслідок географічної ізоляції, соціальної незахищеності й неможливості відвідувати заклади освіти. Змін потребує і викладання окремих навчальних предметів. Виникає питання: «Як підтримувати пізнавальну мотивацію учнів, а саме: інтерес до змісту навчального предмета в цілому та процесу виконання завдань зокрема?». У пошуках дієвого підходу звернулась до сервісів дистанційного навчання.

Дистанційне навчання, як і будь-який інший процес навчання, буде ефективним лише за наявності системи контролю, спрямованої на визначення

рівня навчальних досягнень учнів. Створення системи контролю за результатами діяльності учнів вимагає, в свою чергу, створення умов для різних груп учнів відповідно до їхніх можливостей, здібностей, урізноманітнення завдань з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня.

Однією з форм контролю, яка відповідає специфіці дистанційного навчання, є тестування, яке дає можливість виявити рівень навчальних досягнень учнів, сукупність їх знань, умінь і навичок відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик. Використовуються тестові завдання для проведення поточного, тематичного контролю. Це один із найбільш дієвих засобів стимулювання учнів до активної навчальної діяльності.

Мною розроблено та впроваджено у навчання тестові завдання з предметів: «Технічне обслуговування та ремонт промислового устаткування», «Технологія верстатних робіт», «Матеріалознавство», «Допуски та технічні вимірювання».

Встановлення змістовної і структурної відповідності завдань тесту реальній професійній задачі є найважливішим етапом розробки тестів професійної компетенції, при складанні яких використовуються професійні ситуації, щоб забезпечити фіксування уваги учнів не на формуванні відповіді, а на осмисленні її змісту. Готовність пам'яті до швидкого відтворення у складних ситуаціях професійної діяльності забезпечує правильне використання знань, а значить, успішне розв'язання проблем, що виникають.

Використовую тести рецептивно-продуктового рівня або рівня знайомства, який передбачає пізнання, розрізнення та співвідношення предметів, властивостей. На цьому рівні учень здатний пізнавати предмети, процеси, властивості в тому випадку, якщо вони постають перед ним у матеріальному вигляді або дано їх опис, зображення,

характеристика. Це тести на розрізнення, які містять запитання і варіанти відповідей для вибору; тести на класифікацію, які становлять завдання на співвідношення взаємно відповідних елементів (рис.1 на стор.41).

Репродуктивний рівень або рівень відтворення передбачає обов'язкове засвоєння на рівні запам'ятовування конкретного матеріалу. Для цього використовую конструктивні тести, які вимагають від учнів відновлення інформації на пам'ять без натяків і підказок, а також тести – типові задачі – які потребують відновлення правил розв'язання та виконання тренувальних вправ на розв'язання типових задач. Природно, що для оволодіння вміннями і навичками недостатньо зрозуміти, запам'ятати інформацію і відтворити її. Необхідно систематично виконувати тренувальні вправи, експериментувати у доцільності вибору послідовності дій (рис.2 на стор. 41).

Творчий рівень або рівень креативності передбачає розвиток самостійного творчого мислення учнів. Завдання цього рівня починаю словами: порівняй, доведи, з'ясуй. Пізнавальний інтерес носить пошуковий характер, під впливом якого у людини виникають питання, відповіді на які вона самостійно та активно шукає.

Практика показує, що учні із задоволенням долучаються до виконання тестових завдань і використовують їх і під час підготовки до уроків. При цьому пошукова діяльність учня здійснюється із захопленням, у разі правильної відповіді, учень відчуває емоційний підйом. Тести ставлять усіх учнів в рівні умови, а це приводить до зменшення нервового напруження.

Тести не ідеальний спосіб перевірки засвоєння матеріалу, але найкращий з тих, які ми на сьогодні маємо. Саме тому тестові завдання широко використовуються при проведенні ЗНО, міжнародних рейтингових досліджень якості освіти TIMSS і PISA. Головна

Рис.1.

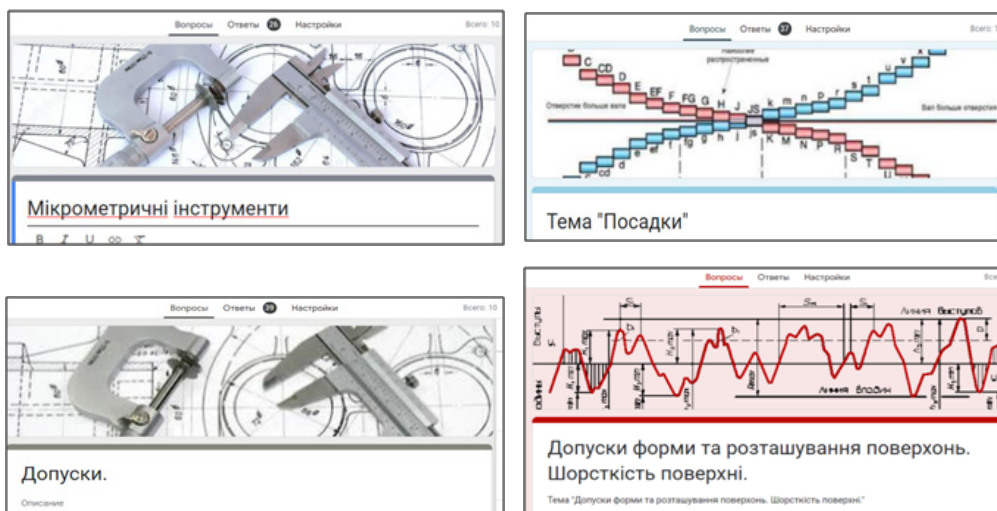

Рис.2.

перевага тестів – об'єктивність, неупередженість, можливість швидкої автоматичної перевірки великої кількості відповідей.

Отже, систематичний контроль знань і умінь учнів – одна з основних умов, від якої залежить підвищення якості навчання. Завдання викладача полягає у тому, щоб у процесі перевірки та оцінки знань виявити справжній рівень знань, умінь і навичок і тим самим допомогти учням раціонально організувати навчальну роботу у подальшому. Викладач повинен використовувати не тільки загальноприйняті форми контролю, але і систематично винаходити, упроваджувати свої засоби. Вважаю, що рішення про підхід до тестування, викладач приймає самостійно з урахуванням власного педагогічного досвіду, особистого бачення відповідного навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Вишнівський В.В. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів: навч. посіб. / В.В.Вишнівський, М.П.Гніденко, Г.І.Гайдур, О.О.Ільїн. – Київ: Держ. ун-т телекомунікацій, 2014. – 140 с.
2. Конструювання тестів. Курс лекцій: навч. посіб. / Л.О.Кухар, В.П.Сергієнко. – Луцьк, 2010. – 182 с.
3. Лукіна Т.О. Технології діагностики та оцінювання навчальних досягнень: навчально-методичні матеріали. – К., 2007. – 62 с.
4. Оцінка знань студентів та якості підготовки фахівців (методичні та методологічні аспекти): навч. посіб. / А.Й.Ягодзінський, А.О.Муромцева, Л.В.Іванова та ін. – Одеський держ. економічний ун-т. – К., 1997. – 21 с.

Тамара СЛИВКО,
викладач предметів професійно-технічної підготовки ДНЗ «Харківський регіональний центр професійної освіти поліграфічних медіатехнологій та машинобудування»

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

(приклад використання на уроках Telegram-каналу)

Сфера освіти, як і всі сфери життя суспільства, зазнала сильних змін в умовах воєнного стану. Усі ми вчилися та продовжуємо вчитися жити в цих важких умовах: хтось – продовжувати здобувати освіту, а хтось – працювати.

У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану (Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022 (зі змінами) МОН України рекомендує організувати освітній процес у дистанційному форматі (рекомендації зазначені у листі МОН України від 06.03.2022 №1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу»).

Частина учасників освітнього процесу внаслідок загрози життю, бойових дій та через тимчасову окупацію окремих територій вимушено перемістилася в межах України або за кордон. Багато педагогів та здобувачів освіти все ще залишаються на тимчасово окупованих територіях та потребують особливої підтримки держави. Деякі заклади освіти були фізично зруйновані.

Нова ситуація змусила шукати оперативні рішення, як організувати освітній процес учням у місцях їх постійного проживання та місцях евакуації, як надавати їм психологічну підтримку тощо.

Беручи до уваги складність підготовки педагогів до уроків та труднощі, що виникають в учасників освітнього процесу під час воєнного стану (одночасний вихід в інтернет, повідомлення щодо повітряної тривоги, перебої зі світлом тощо), необхідно організувати освітній процес так, щоб учні мали можливість опанувати навчальний матеріал у зручному для них режимі навчання. У цьому педагогам не обійтися без використання сучасного інформаційного інтернет-простору.

Уроки можуть включати наступні складові: очікувані результати, вивчення нового матеріалу (відеоуроки або відеороз'яснення теоретичного матеріалу – можна використовувати платформу

Всеукраїнської школи онлайн, соціальні мережі, YouTube канал МОН України; учительські презентації; відеодосліди – можна використовувати розміщені на YouTube каналах після попереднього опрацювання їх викладачем; зміст параграфа підручника з хімії тощо), первинне засвоєння знань (складання структурно-логічної схеми, листа опорного сигналу, конспекту уроку тощо), вторинне засвоєння знань (виконання тренувальних вправ різного формату за темою уроку), саморефлексія тощо.

Проаналізувавши всі доступні платформи та месенджери для спілкування та обміну інформацією з учнями і їх батьками, я обрала для себе соціальну мережу Telegram. Саме цей месенджер є надзвичайно простий у використанні. А це неабияка перевага для педагога, якому потрібно встигнути все та навіть більше! В учнів теж не виникне жодних проблем: усі спільноти тут винесені в загальний список чатів, тож їм не доведеться шукати ваш блог, гортаючи нескінченну стрічку новин. Учні отримуватимуть сповіщення про кожен нову публікацію, а також зможуть за потреби коментувати пости.

Telegram-канал в освітній діяльності – це:

- захищений канал зв'язку з колегами та учнями.
- Систематизація матеріалів та можливість завжди тримати весь необхідний контент під рукою.

- Зручний інструмент для дистанційного навчання.
- Можливість створення опитувань, вікторин, голосових чатів.
- Інструмент для організації інклюзивного навчання.

Telegram – це багатоплатформовий месенджер для смартфонів, планшетів та ПК, який дозволяє обмінюватися текстовими, голосовими та відеоповідомленнями, фотографіями та файлами. Також має функції відео- і аудіодзвінків, організації відеоконференцій у групах і каналах.

З Telegram ви можете:

- спілкуватися онлайн з користувачами по всьому світу, зокрема підтримуються аудіо- та відеодзвінки з високою якістю звуку;
- пересилати та отримувати файли різних форматів (фото, аудіо, відео та інші) об'ємом не більше 1,5 ГБ;
- створювати групові чати із кількістю учасників до 200, у тому числі засекречені;
- організувати спілкування у супергрупах – до 10 тисяч людей; є адміністратор, який може модерувати повідомлення та застосовувати обмеження до учасників;
- записати та надіслати звукове повідомлення;
- створити канали для перегляду;
- використовувати хмарне сховище даних від сервісу; будь-які файли (обсяг та кількість необмежені) за допомогою вкладки «Обране» та пересилання самому собі потрапляють у віддалений сервер.

Найкраще використовувати сервіс Telegram в освітньому процесі наступним чином:

- після встановлення програми створіть групу, куди додайте усіх ваших учнів, або поширте посилання-запрошення із заявкою на приєднання;
- створіть канал, де ви будете публікувати лише записи ваших уроків та пов'яжіть канал з групою, щоб усі

записи дублювалися у чат групи;

- використовуйте відеочати з можливостями трансляції екрана та запису для проведення уроків у дистанційному режимі.

Таким чином, буде чат для групи, де можна спілкуватися та проводити уроки, а також канал, що буде містити навчальні матеріали та записи занять.

Щоб встановити версію Telegram для ПК, завантажте файл зі зручного для вас та безпечного серверу, зареєструйтесь або авторизуйтесь в акаунті. Ви також можете користуватися додатком для смартфона або web-версією, але програма для ПК найбільш зручна для проведення дистанційних занять.

З інформацією про те, як створити та ефективно використовувати Telegram, можна ознайомитися на освітньому проєкті «На урок», переглянувши матеріали вебінара «Telegram-канал – сучасна та ефективна альтернатива блогу вчителя» за посиланням:

<https://naurok.com.ua/webinar/telegram-kanal-suchasna-ta-efektivna-alternativa-blogu-vchitelya>

Зверніть увагу! За замовчуванням група, яку ви створите, буде приватною, тому окрім того, що приєднуватися до неї можна буде лише за посиланням, або за запрошенням учасника групи, історія чату для нових учасників буде прихована, тобто після приєднання учень буде бачити лише 100 останніх повідомлень. Щоб щойно приєднані учні бачили усі повідомлення, змініть у налаштуваннях відповідний параметр.

Наразі автори каналів та груп можуть заборонити своїм учасникам зберігати фотографії та відео, пересилати повідомлення та робити знімки екрана. Також можна увімкнути захист від копіювання та пересилання.

Налаштування дозволів встановлює перелік дій, які можуть виконувати учасники групи, а також як часто вони можуть надсилати повідомлення.

Telegram – один із найвідоміших месенджерів, який може стати чудовою платформою для онлайн-навчання та комунікації з учнями. Звісно, Telegram має свої особливості та нюанси налаштування, які варто враховувати в роботі.

Власний досвід використання на уроках Telegram-каналу дає можливість виділити основні його переваги і зручність, а саме, можна:

- спілкуватися онлайн з учнями незалежно від місця їх перебування, зокрема підтримуються аудіо- та віде-

одзвінки з високою якістю звуку;

- пересилати та отримувати файли різних форматів;
- спілкуватися у чаті;
- записати та надіслати звукове повідомлення;
- використовувати хмарне сховище даних від сервісу, надавати посилання для перегляду до різноманітних сайтів, платформ тощо;

- переглянути матеріали уроку повторно або у разі відсутності під час проведення уроку у зручний для них час.

Головними складнощами при використанні месенджера Telegram є:

- відсутність інтернет-мережі;
- неякісний зв'язок;
- технічні можливості пристроїв, які використовуються учнями та викладачем;
- технічні вміння та навички користувачів.

Але, підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що Telegram-каналу є одним із зручних інструментів в організації дистанційного навчання. Як приклад, пропоную ознайомитися з методичною розробкою уроку з біології, який було проведено з використанням Telegram-каналу.

Тема уроку: Закономірності спадковості. Гібридологічний аналіз: основні типи схрещувань та їхні наслідки. Частина I. Моногібридне схрещування, повне домінування.

Цілі уроку:

- **освітня:** сформувати знання про закономірності успадкування, відкриті Грегором Менделем, дослідити їх статистичний характер і цитологічні основи; вивчити особливості гібридологічного аналізу та можливості його застосування; з'ясувати, як відбувається успадкування ознак під час моногібридного схрещування за повного домінування ознаки;

- **розвивальна:** розвивати логічне мислення та вміння знаходити закономірності процесів спадковості та мінливості живих організмів;

- **виховна:** на прикладі забезпечення спадковості та мінливості живих організмів виховувати розуміння єдності всіх біологічних процесів у живих організмах і важливості цих процесів для існування життя.

Обладнання: ноутбук (телефон, планшет, комп'ютер) з установленими Telegram та Zoom.

Ключові компетентності: спілкуватися державною мовою, математична в галузі природознавства, інформаційно-комунікаційна та соціальна.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Форма проведення уроку: дистанційна.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП.

Підключення до Telegram та Zoom викладача й учнів, привітання та перевірка присутності учнів. Оголошення теми та навчально-освітньої мети уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ.

1. Робота з таблицею за посиланням: <https://t.me/c/1763281784/29>

Упорядкуйте таблицю

Назва	Характеристика галузі науки
1) Спадковість	а) Властивість живих організмів набувати нових ознак у процесі індивідуального розвитку
2) Алейні гени	б) Ділянка нуклеїнової кислоти, яка визначає спадкову ознаку організму
3) Гомологічні хромосоми	в) Сукупність генетичної інформації, закодованої в генах
4) Фенотип	г) Місце розташування гена в хромосомі
5) Редесивна ознака	д) Властивість живих організмів передавати свої ознаки потомству
6) Ген	е) Гени, що займають одне місце в хромосомах, але відповідають за різні стани однієї ознаки
7) Домінантна ознака	ж) Ознака, яка завжди проявляється в присутності інших ознак
8) Мінливість	з) Сукупність усіх ознак організму
9) Генетика	и) Ознака, що не проявляється в присутності іншої
10) Локус	к) Хромосоми однієї пари
11) Генотип	л) Наука про закономірності спадковості й мінливості

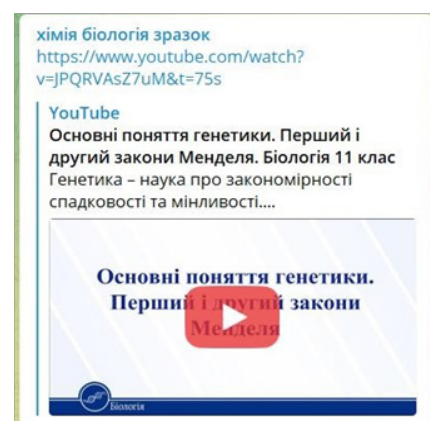
Відповіді напишіть у чат!

2. Обговорення та оцінювання результатів роботи.

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ.

1. Переглянути відеоматеріали МОН України за посиланням:

<https://t.me/c/1763281784/31>

2. Запишіть матеріал для опорного конспекту за посиланням: <https://t.me/c/1763281784/33>

хімія біологія зразок

Закономірності успадкування ознак, відкриті Г. Менделем.

№	Назва закону	Формулювання	Схема прикладу																																			
1.	Перший закон Менделя (закон однаманітності і першого покоління)	У гібридів першого покоління виявляються тільки домінуючі ознаки – воно фенотипово однаманітне.	$P \quad AA \times aa$ $G \quad A \quad a$ $F_1 \quad Aa$																																			
2.	Другий закон Менделя (закон розщеплення)	Під час схрещування гібридів першого покоління у гібридів другого покоління відбувається розщеплення ознак у відношенні 3:1 – утворюються дві фенотипові групи.	$P \quad Aa \times Aa$ $G \quad A, a \quad A, a$ $F_1 \quad 1AA:2Aa:1aa - \text{генотипи}$ $3A - : 1aa - \text{фенотипи}$																																			
3.	Третій закон Менделя (закон незалежного розподілу генів)	При дві чи полігібридному схрещуванні розщеплення станів кожної ознаки у нащадків відбувається незалежно від інших. Під час дигібридного схрещування кожна пара ознак успадковується незалежно від інших. Гібриди утворюють 4 фенотипові групи в характерному відношенні 9:3:3:1	$P \quad AaBb \times AaBb$ $G \quad AB \quad ab$ $F_1 \quad AaBb$ <table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>G</td> <td>AB</td> <td>Ab</td> <td>aB</td> <td>ab</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>AAAB</td> <td>AAAb</td> <td>AaBB</td> <td>Aaab</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>BBAB</td> <td>BBAb</td> <td>BbBB</td> <td>Bbab</td> </tr> <tr> <td>a</td> <td>aAAB</td> <td>aAAb</td> <td>aaBB</td> <td>aaab</td> </tr> <tr> <td>b</td> <td>BBaB</td> <td>BBab</td> <td>BbaB</td> <td>Bbab</td> </tr> <tr> <td>a</td> <td>aAaB</td> <td>aAab</td> <td>aaBB</td> <td>aaab</td> </tr> <tr> <td>b</td> <td>BbaB</td> <td>Bbab</td> <td>BbaB</td> <td>Bbab</td> </tr> </table>	G	AB	Ab	aB	ab	A	AAAB	AAAb	AaBB	Aaab	B	BBAB	BBAb	BbBB	Bbab	a	aAAB	aAAb	aaBB	aaab	b	BBaB	BBab	BbaB	Bbab	a	aAaB	aAab	aaBB	aaab	b	BbaB	Bbab	BbaB	Bbab
G	AB	Ab	aB	ab																																		
A	AAAB	AAAb	AaBB	Aaab																																		
B	BBAB	BBAb	BbBB	Bbab																																		
a	aAAB	aAAb	aaBB	aaab																																		
b	BBaB	BBab	BbaB	Bbab																																		
a	aAaB	aAab	aaBB	aaab																																		
b	BbaB	Bbab	BbaB	Bbab																																		

3. Розв'язування задач. Моногібридне схрещування за повного домінування. А) перегляньте відео щодо розв'язку задач за посиланням: <https://t.me/c/1763281784/34>

хімія біологія зразок
<https://www.youtube.com/watch?v=cNtfkFSb6xc&t=262s>

YouTube
 Розв'язування типових задач з генетики. Біологія 11 клас
 Розв'язування типових задач з генетики ПЛАН...

Розв'язування типових задач з генетики

НАГАДУЮ! Усі запитання щодо даної теми надсилайте до чату!

Б) перегляньте матеріали для опорного конспекту щодо розв'язування задач з генетики за посиланнями:
<https://t.me/c/1763281784/35>
<https://t.me/c/1763281784/36>

хімія біологія зразок

Дев'ять правил, що полегшують розв'язання генетичних завдань.

Правило перше. Якщо після схрещування двох фенотипово однакових особин у їхніх нащадків спостерігається розщеплення ознак, то ці особини гетерозиготні.

Правило друге. Якщо внаслідок схрещування особин, що відрізняються фенотипово за однією парою ознак, з'являється потомство, у якого спостерігається розщеплення за тією ж парою ознак, то одна з батьківських особин була гетерозиготною, а друга – гомозиготною рецесивною.

Правило третє. Якщо внаслідок схрещування фенотипово однакових (за однією парою ознак) особин у першому поколінні гібридів відбувається розщеплення ознак на три фенотипові групи 1:2:1, то це свідчить про неповне домінування ознаки і про те, що батьківські особини є гетерозиготними.

Правило четверте. Якщо внаслідок схрещування двох фенотипово однакових особин в потомстві відбувається розщеплення ознак у співвідношенні 9:3:3:1, то вони були дигетерозиготними.

Правило четверте. Якщо внаслідок схрещування двох фенотипово однакових особин в потомстві відбувається розщеплення ознак у співвідношенні 9:3:3:1, то вони були дигетерозиготними.

Правило п'яте. Якщо внаслідок схрещування двох фенотипово однакових особин у нащадків відбувається розщеплення ознак у співвідношенні 9:3:4; 9:6:1; 9:7; 12:3:1; 13:3; 15:1, то це свідчить про взаємодію генів, причому розщеплення у співвідношенні 9:3:4; 9:6:1 та 9:7 є ознакою комплементарної взаємодії генів, а в співвідношенні 12:3:1; 13:3 та 15:1 – ознакою епістативної взаємодії.

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ОПОРНОГО КОНСПЕКТУ

хімія біологія зразок

Алгоритм розв'язання задач.

- Визначте домінуючу й рецесивну ознаки за умовою задачі.
- Введіть буквени позначення домінуючої й рецесивної ознак.
- Запишіть генотипи особин з рецесивною ознакою або особин з відомими за умовою задачі генотипом та їхні гамети.
- Запишіть передбачувані генотипи для особин, у яких гамети відомі, враховуючи при цьому таке:
 - А) один з генів успадковується від особин з рецесивною ознакою;
 - Б) рецесивна ознака виявляється у гомозиготній особині;
 - В) третя фенотипова група виявляється за неповного домінування генів.
- Складіть схему схрещування. Запишіть генотипи гібридів та їхні гамети в решітку Пеннета по горизонталі й вертикалі.
- Запишіть генотипи потомства в клітинках решітки.
- Визначте співвідношення фенотипів у поколіннях.

МАТЕРІАЛИ ДО ОПОРНОГО КОНСПЕКТУ

В) приклади розв'язування задач за посиланням:
 *<https://t.me/c/1763281784/38>

хімія біологія зразок

Задачі на тему: «Моногібридне схрещування»

Моногібридне схрещування – це схрещування форм, за якого протікає успадкування за однією парою алелів, при цьому формі відрізняються однією протилежною ознакою

Приклади розв'язання задач.

Задача.
 У дроздів сірий колір тіла – домінуюча ознака, чорний колір рецесивний. При схрещуванні сірих та чорних мух половина нащадків має сіре тіло, половина – чорне. Визначте генотипи батьків.

Розв'язання.

Дано:
 А – сірий колір тіла
 а – чорний колір тіла
 АА – сірі мухи
 аа – чорні мухи
 50% – нащадків сірих
 50% – нащадків чорних
 Генотипи батьків – ?

Схема схрещування.

$$P \quad \text{♂} \quad Aa \text{ сірий} \times \text{♀} \quad aa \text{ чорні}$$

$$G \quad A, a \quad a$$

$$F_1 \quad Aa \text{ (сірий)}, aa \text{ (чорні)}$$

Відповідь: генотипи батьків Аа, аа

* <https://t.me/c/1763281784/39>

хімія біологія зразок

Задача.
 У морської свинки вихраста шерсть домінує над гладкою. При схрещуванні вихрастих самців та самок отримано 29 гладких і 90 вихрастих особин. Визначте генотипи батьків.

Розв'язання.

Дано:
 А – вихраста шерсть
 а – гладка шерсть
 АА – свинки з вихростою шерстю
 Аа – свинки з вихростою шерстю
 аа – свинки з гладкою шерстю
 29 – нащадків гладкошерстні
 90 – нащадків гладкошерстні
 Генотипи батьків – ?

Співвідношення нащадків за фенотипом
 3А : 1аа

Схема схрещування.

$$P \quad \text{♂} \quad Aa \text{ вихрасти} \times \text{♀} \quad Aa \text{ вихрасти}$$

$$G \quad A, a \quad A, a$$

$$F_1$$

G	A	a
A	AA	Aa
a	Aa	aa

Відповідь: генотипи батьків Аа, Аа

Г) задачі для розв'язування у групі:

Задача 1. Посилання на задачу: <https://t.me/c/1763281784/40>

Задача 1. Яке забарвлення шерсті у кроликів домінує? Які генотипи в батьків (P) і гібридів першого покоління (F₁) за ознакою забарвлення шерсті? Які закономірності проявляються за такої гібридизації?

ЗАДАЧА ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ У ГРУПІ

1 16:58

Задача 2. Посилання на задачу: <https://t.me/c/1763281784/41>

хімія біологія зразок

Задача 2. У великої рогатої худоби ген комолості (безрогості) домінує над геном рога тості. Яких нащадків F₁ можна очікувати від схрещування рогатого бика з гомозиготними комолими коровами?

ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ У ГРУПІ

1 17:06

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО.

Задачі для самостійного розв'язку.

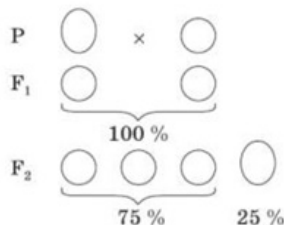
Посилання на завдання: <https://t.me/c/1763281784/42>

хімія біологія зразок

Задачі для самостійного розв'язку.

Задача 1.

Яка форма плоду томата (кулеподібна чи грушеподібна) домінує? Які генотипи батьків (P), гібридів першого покоління (F₁) і другого (F₂)? Які генетичні закономірності проявляються за такої гібридизації?

Задача 2.

У людини карий колір очей домінує над блакитним. Блакитноокий чоловік, батька якого мали карі очі, одружився з кароокою жінкою, у батька якого були блакитні очі, а у матері – карі. Які очі можуть бути у їх дітей? Визначте генотипи всіх згаданих у задачі осіб.

1 17:06

НАГАДУЮ! Усі запитання щодо даної теми надсилайте до чату!

Скріншоти виконаних робіт теж надсилайте до чату!

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ.

Домашнє завдання розміщене за посиланням: <https://t.me/c/1763281784/43>

Таким чином, соціальні мережі є потужним комунікаційним інструментом, використання якого для дистанційного навчання та соціальної адаптації учнів обумовлено психологічними, соціальними та педагогічними аргументами. Соціальні мережі не можуть собою замінити системи дистанційного навчання, але вони здатні значно збільшити комунікаційні можливості, зацікавити учнів та сприяти їх соціальній адаптації і більш активній участі в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Власенко О.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для контролю рівня навчальних досягнень. URL: http://www.tryus.npu.edu.ua/type/conference/images/stories/files/tezy/Tom_2/section_g.pdf
2. Міленін В. «Острів знань» як соціально-освітній проєкт для учнів, педагогів та батьків. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nivoo/2011_5/46.pdf.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. URL: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf> (дата звернення: 08.05.2019).
4. Тверезовська Н.Т. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів. URL: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-rmsm.pdf.
5. Where in the world are the hottest social networking countries? URL: <http://www.emarketer.com/Article.aspx?R=1008870>.

Світлана ОДЖИКОВСЬКА,

викладач біології, географії, хімії ДНЗ «Харківський регіональний центр професійної освіти поліграфічних медіатехнологій та машинобудування»

На допомогу педагогу

Правила поведінки населення під час обстрілу і бомбардування житлових масивів

Після початку широкомасштабного вторгнення РФ в Україну з 24 лютого 2022 року питання безпеки у світі вишло на зовсім інший рівень. Після закінчення Другої Світової війни країни Європи не стикалися з подібними подіями.

Але зараз воєнні виклики і ризики

– це частина життя українського народу, і ми маємо бути готові захистити себе і наших здобувачів освіти. Війна змушує нас адаптуватись та змінювати звичну поведінку, адже кожної хвилини може початись повітряна тривога або артилерійський обстріл. На жаль, ми не можемо це проконтролювати чи бути

впевненими, що цього не станеться протягом дня. Саме тому важливо розвинути нові навички та сформувати стійкі компетенції поведінки всіх працівників закладів освіти і особливо здобувачів освіти, коли вони знаходяться на вулиці або вдома, тим паче, що навчальні заняття проходять дистанційно.

У січні та лютому 2023 року війська РФ знову продовжили масові обстріли як м.Харкова, так і Харківської області, а саме: прикордонні території з РФ. Періодично один раз на тиждень росіяни обстрілюють ці райони із РСЗВ та артилерії, а м.Харків, як правило, ракетами Х-22, С-300, С-400. Після таких обстрілів цивільної інфраструктури, багатоквартирних будинків та приватного сектору є постраждалі та загиблі. Керівники області та міста постійно закликають населення бути обережними, не нехтувати сигналами «повітряної тривоги», без нагальної потреби не залишатися на вулицях, а перебувати в укриттях. Обстріли окупантів завжди хаотичні та жорстокі.

Сьогодні, на мою думку, дуже актуально ще раз нагадати всім педагогічним працівникам і здобувачам освіти **основні правила безпеки під час артилерійських і ракетних обстрілів та можливого бомбардування літаками агресора населених пунктів:**

– НА ВУЛИЦІ

Якщо ви почули свист снаряду (він більше схожий на шелест), а через 2-3 секунди – вибух, відразу падайте на землю. Не панікуйте: уже те, що ви чули сам звук польоту, означає, що снаряд пролетів достатньо далеко від вас, а ті секунди перед вибухом лише підтвердили достатньо безпечну відстань.

Однак, наступний снаряд пролетить ближче до вас, а тому замість самозаспокоєння швидко і уважно озирніться навколо: де можна більш надійно сховатися? Якщо є якийсь виступ (навіть тротуар – то поруч з ним), канава, будь-яке заглиблення у землі – скористайтеся цим природним захистом. Якщо є якась бетонна конструкція – ляжте поруч з нею. Лежати потрібно для того, щоб знизити шанс попадання осколків.

Усе це не допоможе при прямому попаданні, але знизить ризик осколочних поранень. Осколки летять уверх і по доторканій. Якщо людина стоїть – більше шансів опинитися у них на шляху, ніж коли вона лежить.

– У МІСЬКОМУ ТРАНСПОРТІ

Якщо перші вибухи застали вас в дорозі на власному авто – не розраховуйте, що на авто ви можете швидко втекти від обстрілу: ви не можете знати в який бік перенесеться вогонь, і чи не почнеться подальший обстріл, скажімо, з мінометів. До того ж, бензобак вашого авто додає ризику обгоріти. Тому, негайно залишайте машину і швидше шукайте укриття.

У випадку, якщо обстріл застав вас у маршрутці, тролейбусі або трамваї – варто негайно залишити транспорт, відбігти від дороги у напрямку «від будинків та споруд» й залягти на землю. Озирніться і очима пошукайте більш надійне укриття. Перебігати варто короткими перебіжками відразу після наступного вибуху. Не поряд з машиною (автобусом, тролейбусом тощо). Якщо будуть бити, то спочатку по машині, потрапить у неї, а вона вибухне разом з людиною. Потрібно вилізти, краще з протилежного від обстрілу боку, і відповзти подальше, потім лягти.

НЕ ПІДХОДЯТЬ ДЛЯ УКРИТТЯ:

– під'їзди будь-яких будов, навіть невеликі прибудові споруди; від багатопверхових/багатоквартирних будинків взагалі треба відбігти хоча б на 30-50 метрів;

– місця під різною технікою (скажімо, під вантажівкою чи автобусом);

– звичайні ЖЕКівські підвали будинків; вони абсолютно не пристосовані для укриття під час авіаційних нальотів чи ракетно-гарматних обстрілів (мова йде про слабкі перекриття, відсутність запасних виходів, вентиляції тощо). Є великий ризик опинитися під масивними завалами. Захарщення таких підвалів провокує ризик моментальної пожежі чи задимленості. Ніколи не

варто ховатися під стінами сучасних будівель!

Нинішні бетонні «коробки» не мають навіть найменшого запасу міцності і легко розсипаються (або «складаються») не тільки від прямого попадання, а навіть від великої вибухової хвилі – є великий ризик зсувів і завалів.

Не можна також ховатися під стінами офісів і магазинів: від вибухової хвилі зверху буде падати велика кількість скла; це не менш небезпечно, ніж металеві осколки снарядів. Інколи люди інстинктивно ховаються серед будь-яких штабелів, в місцях, заставлених контейнерами, завалених ящиками, будматеріалами тощо (вступає в діло підсвідомий рефлекс: сховатися так, щоб нічого не бачити). Ця помилка

небезпечна тим, що навколо вас можуть бути легкозаймисті предмети і рідини: виникає ризик опинитися посеред пожежі. Бувало, що люди від страху стрибали у річку, фонтан тощо. Вибух бомби чи снаряду у воді навіть на значній відстані дуже небезпечний: сильний гідроудар – і як наслідок – тяжка контузія.

МОЖНА СХОВАТИСЯ У НАСТУПНИХ МІСЦЯХ:

– у спеціально облаштованих сховищах (від звичайного ЖЕКівського підвалу справжнє сховище відрізняється товстим надійним перекриттям над головою, системою вентиляції і наявністю обов'язково двох виходів на поверхню);

– у підземному переході;

– у метро;

– у будь-якій канаві, траншеї, ямі;

– у широкій трубі водостоку під дорогою (не варто лізти надто глибоко, максимум на 3-4 метри);

– уздовж високого бордюру або фундаменту паркану;

– у досить глибокому підвалі під капітальними будинками старої забудови (бажано, щоб він мав 2 виходи);

– у підземному овочесховищі, силосній ямі тощо;

– в оглядовій ямі відкритого гаража чи СТО;

– в каналізаційних люках поруч з вашим будинком (важливо, щоб це була саме каналізація, а не газова магістраль);

– в ямах «воронках», що залишилися від попередніх обстрілів.

У гіршому випадку – коли у полі зору немає укриттів, куди можна перебігти одним швидким кидком – просто лягайте на землю і лежіть, закривши голову!

Переважна більшість снарядів і бомб розривається у верхньому шарі ґрунту чи асфальту, тому осколки в момент вибуху розлітаються на висоті не менше 30-50 см над поверхнею землі.

Загальне правило: ваше укриття має бути хоча б мінімально заглибленим і, разом з тим, має знаходитися подалі від споруд, які можуть обвалитися на вас зверху при прямому попаданні, або можуть спалахнути.

Ідеальний захист дає траншея чи канава (подібна окопу) глибиною 1-2 метра, на відкритому місці. Сховавшись в укритті, лягайте і обхватіть голову руками. Трохи відкрийте рота – це збереже від контузії при близькому розриві снаряду чи бомби. Не панікуйте. Займіть свою психіку чим-небудь. Можна рахувати вибухи: знайте, що максимум після 100-го вибуху обстріл закінчиться.

Можна спробувати подумки раху-

вати секунди або хвилини. По-перше, це відволікає. По-друге, так ви зможете орієнтуватися у ситуації: гарматний обстріл не буде тривати вічно – максимум 20 хвилин, авіаційний напад значно менше.

– У БУДИНКУ

Якщо у будинку є підвал – спуститися у підвал. Якщо підвалу нема – спуститися на нижні поверхи. Чим нижче, тим краще. В ідеалі – усім на перший поверх. Заздалегідь знайдіть найбільш внутрішню кімнату, чим більше бетону навкруги, тим краще (знайдіть опорні стіни), якщо усі кімнати зовнішні, вийдіть на сходову клітину.

Ні в якому разі не знаходьтеся напроти вікон! Якщо відомо з якого боку ведеться обстріл, то вибирайте найбільш віддалену кімнату з протилежної

сторони. У місці, яке буде вибрано, сісти на підлогу коло стіни – чим нижче сидить людина, тим більше шансів, що його не зачепить осколком. Знову ж таки, не напроти вікон. Вікна можна облаштувати диванними подушками (великими, щільними, але краще мішками з піском), закрити масивними меблями, але не порожніми (щільно набити мішками з піском чи речами). Це краще, ніж незахищені вікна і скло.

– У ЛЬОХУ

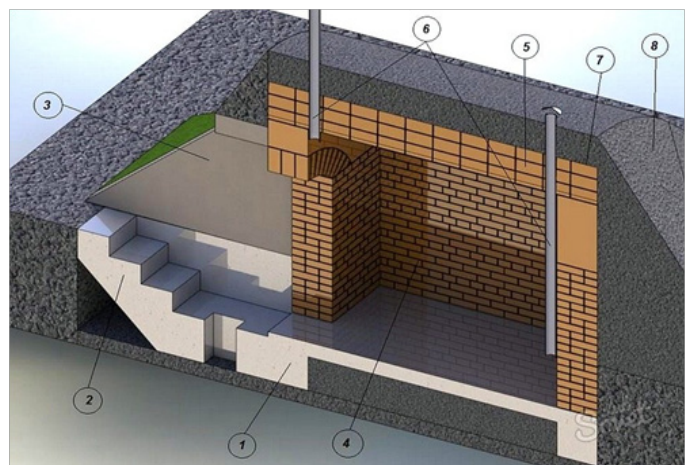
Льох є у приватних будинках. Обов'язково треба брати до уваги те, що його може завалити! Тому під час переміщення до льоху треба залишати у будинку на видному місці плакат «під час бомбардувань ми знаходимося у льоху» і вказати, де він знаходиться. Обов'язково взяти з собою телефон, радіо на батарейках та воду. Не впадати в паніку – це важливо!

ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ОБСТРІЛУ (бомбардування)

Лишаючи місце укриття, не давайте собі розслабитися. Тепер уся ваша увага має бути сконцентрована під ноги! Не піднімайте з землі ніяких незнайомих вам предметів: частини авіабомб, ракет, снарядів, а також снарядів, які могли бути касетними! Бойові елементи часто вибухають при падінні, але можуть вибухнути пізніше, в руках – від найменшого руху чи дотику. Уся увага дітям і підліткам – не дайте їм підняти що-небудь з під ніг.

Бережіть один одного.

Україна обов'язково переможе!

Віталій СІЧКАР,

викладач предмета

«Захист України» ДНЗ

«Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»

ВІЙСЬКОВА ОСВІТА В УКРАЇНІ

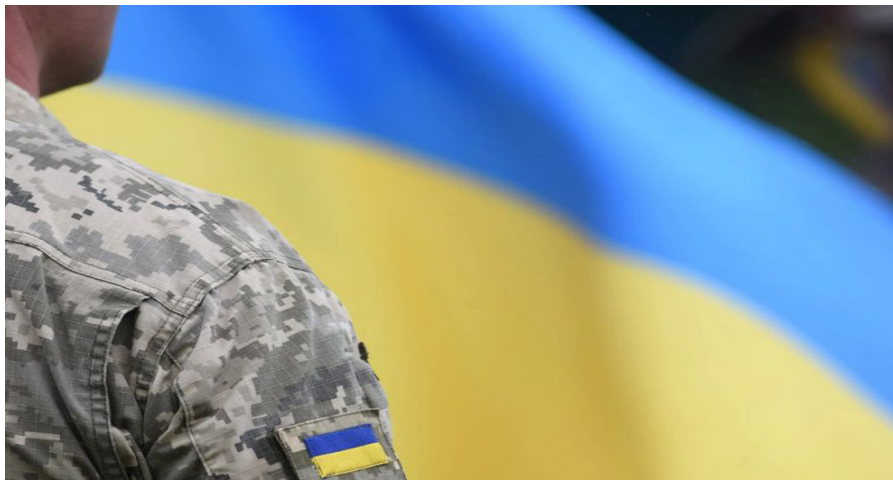
ВІЙСЬКОВА ОСВІТА – різновид професійної освіти, що має на меті підготовку фахівців з різних напрямків військової справи.

Військову освіту від найдавніших часів і до періоду козаччини українці здобували як практичну військову підготовку при дворах князів чи магнатів, безпосередньо при війську або переймали військове вміння від старших товаришів.

Від кінця 18 ст. молодь із дворянських родин навчалася у військових школах, які готували офіцерів. Перевагу при вступі до них мали вихованці закритих кадетських корпусів, призначених переважно для синів офіцерів (1862-86 рр. їх функції виконували військові гімназії). Морських офіцерів готував Морський кадетський корпус. Окрім того, від 1832 року діяла Миколаївська академія Генштабу, згодом відкриті артилерійська, інженерна, військово-юридична, морська, військово-медична й інтендантська академії. Навчальні команди при військових частинах готували унтер-офіцерів, школи при дивізіях – підпрапорщиків.

За часів Російської імперії на території України кадетські корпуси діяли в Києві, Полтаві, Одесі, Сумах; піхотні військові школи – в Києві, Одесі, Чугуєві; кавалерійські – в Єлисаветграді (нині Кропивницький). У ході Першої Світової війни відкрито низку шкіл для прапорщиків. Багато їхніх випускників згодом воювали в Армії УНР. В 1918 році, за часів Гетьманату, існувала Інструкторська школа старшин у Києві (розроблений план реорганізації вищої освіти так і не вдалося реалізувати); Армія УНР мала Спільну юнацьку школу 3-х родів зброї у Житомирі (згодом – у Кам'янці-Подільському) під керівництвом полковника В.Петріва. У міжвоєнний період деякі українці закінчили військові школи в Польщі, Румунії та Чехо-Словаччині.

В УРСР, окрім військових шкіл (станом на 1935 рік – 15, переважно авіаційних та артилерійських), у 1921-34 рр.

існувала Харківська школа червоних старшин з українською мовою навчання, що готувала старшин для українських територіальних частин. Деякий час діяли академії: кавалерійська і служби зв'язку в Києві, військового господарства – у Харкові. У 1937 році всі військові школи (крім 18-ти авіаційних) перетворено на військові училища. У 1943-44 рр. організовано закриті середні школи типу кадетських корпусів для підготовки молоді до навчання у вищих військових училищах («суворовські училища») і військово-морських («нахімовські училища»). Загалом на 1991 рік в УРСР знаходилося 34 військові навчальні заклади.

Після здобуття незалежності перед Україною гостро постала необхідність реформування системи військової освіти, успадкованої від СРСР, яка виявилася занадто громіздкою, розгалуженою і не відповідала потребам ЗСУ й економічним можливостям держави.

Сучасна військова освіта є складовою частиною державної системи освіти і побудована на основі принципів:

- доступності;
- неперервності;
- наступності ступеневого навчання військових фахівців з урахуванням специфіки їх військової служби.

Система військової освіти включає:

- органи управління,

- мережу вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів України.

Загальне керівництво системою військової освіти здійснює Департамент військової освіти, науки, соціальної та гуманітарної політики Міністерства оборони України.

Україна й зокрема її Збройні Сили намагаються трансформуватися відповідно до вимог сучасності. Вдається це по-різному: десь краще, десь гірше, як і в інших сферах суспільного життя. Не дивно, що в цьому процесі трансформування найважливішу роль відіграють люди. Саме люди на місцях або на своїх морально-вольових рисах можуть витягнути абсолютно неможливу за всіма критеріями справу (досить згадати оборону Донецького й Луганського аеропортів), або власним спротивом поховати найкращі та найсучасніші ініціативи. Тому критичного значення набуває виховання новітніх лідерів, які потрібної миті поведуть за собою в бій. До того ж не лише проти ворогів-окупантів, а й проти старих схем та корупції.

Відповідно до закріпленого в Конституції євроатлантичного курсу, система військової освіти в Україні змінюється, щоб стати сумісною з аналогами в країнах НАТО. Основними завданнями реформування вітчизняної системи є підвищення якості освіти та набуття українським військом операційної взаємосумісності зі

збройними силами країн-членів Альянсу.

Це реалізується в рамках проєкту «Професійна військова освіта», ініційованому Міністерством оборони України в межах оборонної реформи на середньострокову перспективу, який стартував у 2020 році. У відомстві очікують, що ці зміни вплинуть на загальну систему кадрового менеджменту, сприятимуть розкриттю лідерських рис військових і підсиленню базових компетенцій новими знаннями. Для цього використовуватимуть уніфіковані освітні програми.

Закон України «Про освіту» наводить наступне визначення терміну «професійна військова освіта» – спеціалізована освіта військового спрямування, яка здобувається за освітніми програмами на відповідних рівнях військової освіти з метою вдосконалення професійного рівня військового фахівця та набуття фахових компетентностей, що забезпечують виконання службових (бойових) функцій.

Професійну військову освіту також можна назвати новою складовою структури військової освіти, яка функціонує шляхом запровадження багаторівневої системи L-курсів (L1-L5) для офіцерського складу Збройних Сил України й інших складових сил безпеки та оборони з метою здобуття тактичного, оперативного і стратегічного рівнів військової освіти.

На курсах професійної військової освіти здійснюється підготовка мотивованих та відповідальних офіцерів-лідерів з розвиненим прагненням навчатися та кар'єрно зростати, обізнаних у процедурах планування та прийняття військових рішень за стандартами НАТО, власним баченням вирішення завдань, широким спектром знань: від фундаментальних до професійно-спеціальних.

В усіх військових вишах системи Міністерства оборони України підготовка фахівців для проходження військової служби за контрактом на посадах осіб офіцерського складу здійснюється за освітньо-професійними (освітньо-науковими) програмами для отримання ступенів вищої освіти одночасно з вивченням відповідного курсу професійної військової освіти. Крім того, передбачено можливість проходження L-курсів на основі вже здобутого ступеня вищої освіти бакалавра та магістра.

Завдяки функціонуванню курсів професійної військової освіти освітній процес є безперервним і впродовж кар'єри кожен військовослужбовець поетапно удосконалюватиме власну військову майстерність та підтримуватиме рівень володіння іноземними мовами. Планується, що перед присвоєнням чергового військового звання та призначенням на відповідну посаду військовослужбовці проходять навчання на відповідних L-курсах та курсах підвищення кваліфікації за посадою.

Наприклад, під час здобуття вищої освіти за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра (магістра) курсанти проходять базовий курс L-1A. Останнім блоком навчальних дисциплін передбачено фаховий курс L-1B (взвод) за процедурами планування та прийняття військових рішень TLP (Troop Leading Process). Така підготовка дасть випускнику змогу обіймати первинні посади: командир взводу, заступник командира роти. Але, щоб отримати посаду командира роти, офіцер має пройти командний курс L-1C на базі військового вишу тактичного рівня за процедурою TLP у поєднанні з елементами MDMP (Military Decision Making Process) – процедури прийняття військових рішень на рівні батальйону для сухопутної компоненти ЗСУ.

Радянська практика «закінчив військовий виш і більше

ВИЩІ ВІЙСЬКОВІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ (Вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку громадян для проходження військової служби за контрактом у Збройних Силах України на посадах осіб офіцерського складу)

Вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів України приймають на навчання за ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем) бакалавра (спеціаліста) осіб з числа цивільної молоді, військовослужбовців строкової військової служби, військовослужбовців військової служби за контрактом та здійснюють підготовку для проходження військової служби за контрактом на посадах осіб офіцерського складу в Збройних Силах України.

Випускники ВВНЗ (ВНП ВНЗ) отримують вищу військово-спеціальну освіту, диплом державного зразка про повну (або базову) вищу освіту та відповідну кваліфікацію.

Термін підготовки: офіцерів командного фаху - 4 роки; офіцерів інженерного та гуманітарного фахів - 5 років.

- Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
- Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
- Військова академія (м. Одеса)
- Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка
- Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації
- Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова
- Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Здійснює підготовку офіцерів: фахівців з радіаційного, хімічного, біологічного захисту та екологічної безпеки військ та фахівців танкових військ інженерного профілю.

- Інститут військово-морських сил Національного університету «Одеська морська академія»

Здійснює підготовку офіцерів для Військово-Морських Сил - фахівців з судноводіння, експлуатації судових енергетичних установок, радіоелектронних комплексів та систем озброєння і техніки, комплексів і систем корабельного та берегового озброєння Військово-Морських Сил, пошуково-рятувальних, водолазних та аварійних робіт на морі, з виховної й соціально-психологічної роботи на кораблях Військово-Морських Сил.

- Військово-юридичний факультет Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
- Кафедра військової підготовки Національного авіаційного університету (м. Київ)

Здійснює підготовку офіцерів-фахівців з будівництва та експлуатації аеродромів і захисних споруд, будівель і споруд спеціального і загальновійськового призначення, організації військових перевезень і управління на повітряному транспорті, забезпечення військ (сил) матеріально-технічними засобами служби пального. Схема підготовки - студент-курсант.

- Кафедра військової підготовки Івано-Франківського на-

можеш не вчитися» відходить у минуле. Це дещо нагадує принцип «розвивайся або звільняйся», який застосовують в американській армії, – від військових там очікують на постійне вдосконалення, а тих, хто не бажає вчитися і будувати кар'єру, позбуваються. Допомагають реформувати українську військову освіту кілька іноземних радників із США, Канади, Литви, Німеччини та Данії.

Наприкінці 2020 року вперше було здійснено інституційний аудит професійної військової освіти. Фактично було оцінено те, як якість професійної військової освіти відповідає потребам інтеграції України до Альянсу. Іноземні радники також консультують з проблематики впровадження натовських процедур планування та прийняття військових рішень (TLP, MDMP, JOPP), синхронізації освітніх програм курсів професійної військової освіти для офіцерського складу L-1C, L-2, L-3, L-4 та створення курсу стратегічного управління й державної політики L-5.

Імплементация вимог стандарту НАТО у національному законодавстві є передумовою для сертифікації (акредитації) L-курсів та взаємного визнання сертифікатів, отриманих як в українських вишах, так і навчальних закладах НАТО та держав-членів Альянсу. Крім того, створюються додаткові можливості для залучення до освітнього процесу в системі професійної військової освіти військовослужбовців-практиків з бойовим досвідом у ролі викладачів-інструкторів.

У чому різниця між термінами «військова освіта» та «професійна військова освіта»?

Військова освіта може здобуватися одночасно з профільною середньою, професійною (професійно-технічною), фаховою передвищою чи вищою освітою, тобто належить до формального виду освіти, який передбачає досягнення здобувачами визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою.

Система військової освіти також забезпечує надання освітніх послуг з підготовки офіцерського складу в системі багаторівневої професійної військової освіти (без здобуття вищої освіти), а також сержантів та старшин у системі професійної військової підготовки, підготовки офіцерів запасу, перепідготовки і підвищення кваліфікації, мовної підготовки військового та цивільного персоналу, підготовки науковців, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників тощо.

Професійна військова освіта відноситься до неформального виду освіти, оскільки не передбачає присудження визна-

Ціонального технічного університету нафти і газу

Здійснює підготовку офіцерів-фахівців із забезпечення військ (сил) паливом, паливом і мастильними матеріалами. Схема підготовки - студент-курсант.

Кафедра військової підготовки Одеського державного екологічного університету

Здійснює підготовку офіцерів-фахівців з гідрометеорологічного (метеорологічного) та геофізичного забезпечення військ (сил). Схема підготовки - студент-курсант.

Національна академія Національної гвардії України

Вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів також здійснюють підготовку студентів за контрактною формою навчання за цивільними спеціальностями.

них державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Тож професійна військова освіта є однією із складових загальної структури військової освіти, до якої також належать, до прикладу, військова підготовка офіцерів запасу.

Саме на курсах професійної військової освіти різні категорії військовослужбовців офіцерського складу здобувають рівні військової освіти (тактичний, оперативний, стратегічний), вивчають натовські процедури планування та прийняття військових рішень під керівництвом досвідчених викладачів-інструкторів, вдосконалюють власне володіння іноземними мовами, а також мають змогу продовжити навчання за магістерською програмою.

Мережа військових навчальних закладів включає:

- вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку громадян для проходження військової служби за контрактом на посадах осіб офіцерського та сержантського складу;
- вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку студентів за програмами підготовки офіцерів запасу;
- військовий і військово-морський ліцеї та ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою.

На сьогодні підготовка військових фахівців для Збройних Сил України та інших військових формувань держави здійснюється за повним переліком напрямів та спеціальностей (спеціалізацій) підготовки військових фахівців.

Список використаних джерел

- 1.<https://uk.wikipedia.org/wiki/>
- Військова освіта
- 2.<https://www.mil.gov.ua>
- 3.<https://s-osvita.com.ua/>
- vishchi-vijskovi-navchalni-zakladi-ukrajini
- 4.<https://esu.com.ua>
- 5.<http://znp-vo.nuou.org.ua>

Віктор СУХІЛІН,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

ТУРНІР З ШАХІВ ТА ШАШОК – 2023

У ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області» вже стало доброю традицією щорічно в січні проводити турнір з шахів та шашок.

Шахи та шашки – дуже цікава настільна гра, якою захоплюються і дорослі, і діти. Вона зміцнює пам'ять, розвиває аналітичні здібності й уяву, допомагає вдосконалювати такі риси характеру, як організованість, цілеспрямованість, об'єктивність, а також вміння прорахувати свої дії на декілька

кроків вперед. Шахи та шашки навчають бути дуже уважними і зібраними.

Незважаючи на війну, яка зачепила усі сфери життя українців, у рамках спартакіади закладу освіти цього року турнір був незвичайним через те, що відбувався у вигляді челенджу, в якому із задоволенням брали участь не тільки здобувачі освіти, а й викладачі та майстри виробничого навчання.

Перед початком змагань усіх учасників турніру привітав керівник фізичного виховання Анатолій КАСАЛАП. Він побажав їм позитивних емоцій та хорошої гри і своїм прикладом разом з колегами розпочав челендж з шахів та шашок, який приймали та передавали далі як здобувачі освіти, так і їхні наставники. Не дивлячись на складну навколишню ситуацію, перебої з мобільним зв'язком та інтернетом, у змаганнях взяли участь 38 здобувачів освіти та 7 представників викладацького складу.

Спортивні змагання, безсумнівно,

10 цікавих і захоплюючих фактів про шахи

1. Шахи — це одна з найвідоміших стратегічних ігор на нашій планеті, їх історія налічує кілька століть і надзвичайно цікава.

2. Прародителькою шахів є Індія. Не дивно, що в цьому краї мудрості і особливого погляду на світ з'явилася ця прекрасна гра.

3. Шахи походять від давньоіндійської гри VI століття чатуранга, чия назва перекладається з санскриту як “чотири підрозділи війська”, що включає в себе піхоту, кінноту, слонів і колісницю, які представлені в шахах пішаком, конем, слоном і турою.

4. У VII столітті гра прийшла в Персію і була переіменована в шатрандж. Саме від перської мови походить назва шахи. Гравці говорили “Шах” (від перського “король”), атакуючи короля суперника, і “Шах мат” (з перської “король помер”), однак це неточно. Більш вірний варіант – “королю нікуди діватися”, “королю не втекти”.

5. Шахи — це прекрасний спосіб поліпшити пам'ять не тільки дітей, а й літніх. Гра по праву вважається відмінним засобом у боротьбі з хворобою Альцгеймера.

6. Кожен початківець-шахіст знає, що пішка, яка починає гру, може піти не тільки на одну, але і на дві клітини вперед. Але це правило з'явилося не відразу, а в 1280 році в Іспанії.

7. Китайський імператор Суй Вень-ді одного разу стратив двох заморських шахістів, почувши, як вони називали одну з фігур імператором. Лють Суй Вень-ді викликала Згадка високого титулу правителя Піднебесної в простій грі.

8. Спочатку шахові партії грали без годинника. При цьому гравці могли грати багато годин, а то й декілька днів поспіль, доводячи один одного до знемоги. У 1851 році під час турніру з шахів помічник судді зафіксував, що «партія не була завершена через те, що гравці, врешті-решт, заснули».

9. Шахи наосліп — це варіант гри, при якій гравець робить всі ходи, не дивлячись на шахову дошку. Як правило, в грі присутній посередник, який переміщує фігури. Шахи наосліп є вражаючою здатністю, якою володіють багато найсильніших гравців в шахах.

10. У шахи можна грати і без захоплення фігур. Відома партія, яка гралася без єдиного захоплення фігур протягом 94 ходів.

є чудовою нагодою проявити себе для багатьох талановитих учнів. Спорт – невід'ємна складова людського життя. Для когось – це професія, для когось – спосіб життя, для когось – розвага. Але як би там не було, спортсмен живе у кожному з нас, бо спорт – це прагнення

бути кращим і досягти більшого. Це азарт, що охоплює людину при наближенні до мети, емоції, що супроводжують кожен перемогу і кожен поразку.

Підтримуємо наші Збройні Сили позитивним настроєм і посмішками та йдемо разом до ПЕРЕМОГИ!

СЛАВА УКРАЇНІ!

Анатолій КАСАЛАП,
керівник фізичного виховання
ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний
центр професійної освіти
Харківської області»

ВІСНИК Реєстраційне свідоцтво
ХК №128,
видане 01.02.94р.
ПРОФОСВІТИ

Головний редактор
Редактор
Літературний редактор
Технічний редактор, верстка

Т.О.РУСЛАНОВА
Н.Г.СОЛОГУБ
О.І.ГОРЕНКОВА
О.В.ЯКОВЕНКО

Адреса редакції та видавця:
61121, м. Харків, вул. Владислава Зубенка, 37, 4 поверх,
Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області
Тел. (0572) 69-32-79

Зверстано та надруковано в лабораторії науково-методичного забезпечення та моніторингу якості НМЦ ПТО за адресою:
61121, м. Харків, вул. Владислава Зубенка, 37
Електронна версія газети розміщується на інформаційно-освітньому порталі “ПТО Харківської області” ptu.org.ua

<https://www.youtube.com/channel/UCdcfmCAExXxFMNdAVpttCNg>

<https://www.facebook.com/groups/162399237723984/>

Рукописи не повертаються і не рецензуються. Відповідальність за зміст інформації несе її автор.
Точка зору авторів матеріалів може не збігатися з позицією редакції.